

แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ
กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

โดย

พลตรี สมชาติ ศิลป์เจริญ
รองผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุน
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม
พ.ศ.2559

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี สมชาติ ศิลป์เจริญ   หลักสูตร วปอ.   รุ่นที่ 59

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 ศึกษาสภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ข้อมูลแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด รวมทั้งเพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา มาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม วิธีการวิจัยเป็นเชิงคุณภาพศึกษาแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ และของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ หาประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม ซึ่งภาพโดยรวมแล้วยังเป็นการมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน ในเชิงรูปธรรมของเจ้าหน้าที่ และการปฏิบัติต่อราษฎรผู้บุกรุกตามกฎหมายยังขาดการปฏิบัติงาน ในรูปนามธรรมและการปฏิบัติการจัดวิทยากับราษฎรผู้บุกรุกและเจ้าหน้าที่ตลอดจนการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีกฎหมายรองรับแตกต่างกัน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานบางพื้นที่เข้มข้นมากบางพื้นที่มีความเข้มข้นน้อย ตามแต่ละกฎหมายของพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นแต่ละเหล่าทัพจึงมีการปฏิบัติบางอย่างคล้ายกัน บางอย่างแตกต่างกัน หากมีการรวมการปฏิบัติตามแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในภาพรวมของกระทรวงกลาโหมแล้ว จะทำให้ทุกเหล่าทัพสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติเช่นเดียวกันได้ต่อไป การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรจะเป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในความครอบครองดูแล และใช้ประโยชน์ของกระทรวงกลาโหม ในการนำไปปฏิบัติว่าเกิดประโยชน์เพียงใด ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลด้านที่ดินในรูปแบบที่ทันสมัย โดยการนำระบบสารสนเทศมาใช้กับข้อมูลด้านที่ดินในความครอบครองดูแล และใช้ประโยชน์ของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งนำผลการวิจัยไปทำการศึกษาต่อสอดคล้องกับการปรับโครงสร้างหน่วยงานตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมต่อไป

คำนำ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นงานวิจัยลักษณะวิชาการทหาร เกี่ยวกับการศึกษาแนวทาง และมาตรการการแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

การที่รัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่ดินออกมาเป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อภารกิจในการป้องกันประเทศ เช่น การฝึกทางยุทธวิธีของ หน่วยทหาร เป็นต้น ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบเดิม จะไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวได้ เป็นปัญหาในการดำเนินการ ทั้งในส่วนของปัญหาที่เป็นมาแต่เดิมที่ไม่ได้รับการ ปรับปรุงแก้ไขและปัญหาในการดำเนินการเพื่อรองรับนโยบายที่เปลี่ยนแปลง โดยเป็นปัญหาทั้งในด้านการบริหาร ได้แก่ การจัดหน่วยเพื่อการบริหารงาน การบริหารข้อมูล และด้านการจัดการ ได้แก่ การจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน จึงจำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ เหมาะสม เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อภารกิจ และสามารถสนองนโยบายรัฐบาลได้พร้อมกันไปด้วย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ข้อมูลแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา มาตรการการแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน ซึ่งผู้วิจัย น้อมรับฟังข้อบกพร่อง และคำแนะนำเพื่อปรับปรุงงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

พลตรี

(สมชาติ ศิลป์เจริญ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
บทที่ 2 กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน	
และสภาพปัญหาการบุกรุกที่ดิน	5
พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497	5
พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518	6
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ	
พ.ศ.2545	7
คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินที่ 4-78/2546	
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดทุกจังหวัด	9
กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ไร่ และจัดหา	
ประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ.2545 (ฉบับปรับปรุง)	11
สภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ	13
สรุป	21
บทที่ 3 แนวทางมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ	22
แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพบก	22
แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพเรือ	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพอากาศ	35
หลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ	
มาตราส่วน 1 : 4000 (One Map)	36
สรุป	40
บทที่ 4 การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหา	
การบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2529	41
ความเป็นมาและโครงสร้าง	41
แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม	
พ.ศ.2529	43
วิเคราะห์ เปรียบเทียบ กับแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน	
ของแต่ละเหล่าทัพ	48
สรุป	50
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	52
สรุป	52
ข้อเสนอแนะ	53
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	59
ผนวก ก พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497	60
ผนวก ข พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518	64
ผนวก ค ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุก	
ที่ดินของรัฐ พ.ศ.2545	67
ผนวก ง กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา	
ใช้และจัดหาประโยชน์ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2545(ฉบับปรับปรุง)	71
ประวัติย่อผู้วิจัย	88

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2-1	แสดงพื้นที่ที่ถูกบุกรุกของมณฑลทหารบกที่ 17 จ.กาญจนบุรี	14
2-2	แสดงพื้นที่ที่ถูกบุกรุกของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด	16
2-3	แสดงพื้นที่ที่ถูกบุกรุกของฐานทัพเรือสัตหีบ (ฐท.สส) พื้นที่ ต.แสมสาร จ.ชลบุรี	17
2-4	แสดงพื้นที่ที่ถูกบุกรุก เขาหน้ายักษ์ อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา	18
3-1	แสดงการปรับปรุงแนวเขตแบบบูรณาการ (Roadmap)	39
3-2	แสดงขั้นตอนการปรับปรุงแนวเขตแบบบูรณาการ	39
4-1	ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม 3 ยุทธศาสตร์	44
4-2	แสดงขั้นตอนแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ แต่ละเหล่าทัพ	47
4-3	การตรวจเยี่ยมพื้นที่หน่วยงานต่างๆ ของคณะทำงานแก้ไขปัญหาบุกรุก ที่ดินของกระทรวงกลาโหม	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องที่ดินออกมาเป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน และส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อภารกิจในการป้องกันประเทศ และงานด้านความมั่นคง ตลอดจนนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน การบุกรุกต้นน้ำลำธาร เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญในระดับชาติ โดยจะเห็นได้จากรัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา โดยได้แต่งตั้งให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ขึ้นเมื่อ กลางปี 2558 ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มาแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงกลาโหมพื้นที่ส่วนใหญ่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมได้มาจากการสงวน/หวงห้าม (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2478) ซึ่งกระทรวงกลาโหม ถือครองในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไป ตามสภาพของกฎหมายที่นำมาบังคับในภายหลัง (ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518) ทำให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) มีฐานะเป็น เจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุแทนกระทรวงกลาโหม จึงมีฐานะเป็นหน่วยงานครอบครอง ดูแล และใช้ประโยชน์ ทำให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ ที่กระทรวงการคลัง และกรมธนารักษ์ ได้กำหนดมาบังคับใช้ แต่เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุเป็นกฎหมายบริหาร ทำให้ไม่มีบทกำหนดโทษ โดยเฉพาะผู้กระทำผิดต่อที่ราชพัสดุ (กรณีการบุกรุก) ทำให้ต้องไปอาศัยกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่ดิน (อสังหาริมทรัพย์) มาดำเนินการแทน บางกรณีการดำเนินคดีถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถบังคับคดี และหรือดำเนินการตามกฎหมายได้ รวมถึงการมอบอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้บุกรุก โดยเฉพาะด้านคดีแพ่งจะต้องขอรับมอบอำนาจจากกรมธนารักษ์เป็นรายกรณีไป ทำให้การดำเนินการดังกล่าวมีผลกระทบกับกระทรวงกลาโหมเป็นอย่างมาก ส่วนการบริหารจัดการที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์มีแนวทางการดำเนินการต่อที่ราชพัสดุที่แตกต่างไปจากการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม ตามลักษณะภารกิจขององค์กร ซึ่งกรมธนารักษ์เน้นการพัฒนาที่ราชพัสดุ เพื่อสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินเป็นหลัก ทำให้มีวัตถุประสงค์ในการนำที่ราชพัสดุที่มีศักยภาพสูง ทำเลที่เหมาะสมในด้าน

ธุรกิจและพื้นที่ที่มีการบุกรุกเพื่อมาดำเนินการพัฒนาจัดหารายได้เข้ารัฐ โดยกรมธนารักษ์เพิ่งเล็งว่า กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่มีการครอบครองที่ราชพัสดุมาแต่ดั้งเดิมมากเกินความจำเป็น มีปัญหาการบุกรุกมากหากไม่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ราชพัสดุแล้วจะต้องดำเนินการส่งคืน กรมธนารักษ์เพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น สำหรับกระทรวงกลาโหมมีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องใช้ที่ดินรวมถึงที่ราชพัสดุ ซึ่งการใช้ประโยชน์จะเน้นการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายเพื่อความมั่นคงและการป้องกันประเทศ เป็นหลัก โดยในส่วนของกระทรวงกลาโหม ปัญหาการบุกรุกที่ดิน โดยเฉพาะกระทรวงกลาโหม สภาพปัจจุบันที่ดินที่อยู่ในความปกครองดูแล และใช้ประโยชน์ จำนวนทั้งสิ้น 4,913,931 ไร่ ฎุกราษฎร์บุกรุก จำนวน 1,446,857 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.44 ซึ่งหน่วยที่มีการบุกรุกตามลำดับดังนี้ คือ กองทัพบก จำนวน 1,418,636 ไร่, กองทัพอากาศ 23,404 ไร่, กองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 400 ไร่ และกองทัพเรือ จำนวน 4,417 ไร่ จากข้อมูลดังกล่าว ปัญหาการบุกรุกได้มีการแก้ไขปัญหามาตามลำดับ แต่ยังคงความเป็นเอกภาพ และบูรณาการ ในการแก้ไขปัญหาในระดับกระทรวง เนื่องจากแต่ละเหล่าทัพ มีแนวทางและมาตรการของตนเอง ดังนั้น จึงนำไปสู่การจัดทำแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม ขึ้น ซึ่งในห้วงปี 2552 – 2557 ได้แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในความครอบครองดูแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหาร ประกอบด้วย ผู้แทนเหล่าทัพ ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และมีรองปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นหัวหน้าคณะทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินต่างๆ ในทุกพื้นที่ ของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ของกองทัพบก และได้นำปัญหาข้อขัดข้อง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขมาวิเคราะห์ ถึงแนวทางและมาตรการที่จะแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหมและได้นำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อต้นปี 2559 ซึ่งได้อนุมัติแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม และได้ อนุมัติให้มีการดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละเหล่าทัพได้นำมาตรการและแนวทาง ฯ ดังกล่าว มาใช้ร่วมกับมาตรการและแนวทางของแต่ละเหล่าทัพ ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน ซึ่งการจัดทำโครงการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาวิจัยสภาพปัญหา การบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ การแก้ไขปัญหาร่วมกันในระดับกระทรวง และระดับกองทัพ ทั้งนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของหน่วยทหารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ข้อมูลแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา มาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ศึกษาแนวทางการปรับปรุงมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ และของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559
2. ขอบเขตพื้นที่
ศึกษาเฉพาะกรณีการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ และของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 และนำข้อมูลที่ได้รับ มาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ หาประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการปรับปรุง รวมทั้งการสัมภาษณ์ ผู้ดูแลการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินและผู้บุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รับทราบสภาพของปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ
2. ได้แนวทางการปรับปรุงมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

3. นำแนวทางการปรับปรุงมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ
กระทรวงกลาโหม ไปใช้เป็นแนวทางเดียวกันทั่วทั้งกระทรวงกลาโหม

บทที่ 2

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน

และสภาพปัญหาการบุกรุกที่ดิน

พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497

เป็นการออกกฎหมายการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน การรับรองสิทธิ ในที่ดิน การทำสัญญาซื้อขาย การจับจองที่ดิน การแบ่งแยกที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินกับ พลเมือง หรือของเอกชนให้ชัดเจน โดยมีกฎหมายรองรับ รวมถึงการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชน เพื่อทำกิน โดยคณะกรรมการการจัดที่ทำกินแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน ของประชาชนในการครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดิน มีมาตราที่สำคัญที่มีผลกับเหล่าทัพ ดังนี้

มาตรา 1 ในประมวลกฎหมายนี้ “ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้ หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย

มาตรา 2 ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ให้ถือว่าเป็น ของรัฐ

มาตรา 9 ภายใต้งบบังคับกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่และการป่าไม้ ที่ดินของรัฐนั้นถ้า มิได้มีสิทธิครอบครอง หรือมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใด

(1) เข้าไปยึดถือ ครอบครอง รวมตลอดถึงการก่อสร้าง หรือ เฝ้าป่า

(2) ทำด้วยประการใด ให้เป็นการทำลาย หรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดินที่ หิน ที่กรวด หรือที่ทราย ในบริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้ามในราชกิจจานุเบกษา หรือ

(3) ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน

มาตรา 108 ทวิ นับตั้งแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำแก่ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ ร่วมกัน หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินกว่า

ห้าสิบไร่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณี
ที่คำพิพากษาว่าผู้ใดกระทำความผิดตามมาตราสี่ ศาลมีอำนาจสั่งในคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิด
คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกไปจากที่ดินนั้นด้วย บรรดาเครื่องมือ
เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็น
อุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดดังกล่าว ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตาม
คำพิพากษาหรือไม่

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518

เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับที่ราชพัสดุโดยเฉพาะ แต่จะกำหนดเพียง กว้าง ๆ
โดยให้อำนาจกระทรวงการคลัง ในการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอีกครั้ง
หนึ่งซึ่ง โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา 4 ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะ จะตราพระราชกฤษฎีกา
กำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจ เพื่อการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะ ไว้ก็ได้ใน
พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุ

(1) วัตถุประสงค์เพื่อทำการสำรวจในการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม
หรือผังเมืองเฉพาะ

(2) เจ้าพนักงานการผัง

(3) เขตท้องที่ที่จะทำการสำรวจพร้อมด้วยแผนที่แสดงเขตสำรวจ
แนบท้ายพระราชกฤษฎีกา

(4) กำหนดเวลาการใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องไม่เกินห้าปี มาตรา 5
ในระหว่างกำหนดเวลาที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจ ให้เจ้าพนักงาน
การผังมีอำนาจดังต่อไปนี้

(4.1) เข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อการสำรวจ

(4.2) กำหนดที่ดินที่ประสงค์จะให้เป็นที่ผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะ

(4.3) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์
ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจาก
คณะกรรมการผังเมืองแล้ว

(4.4) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขตและแนวเขตตามความจำเป็น

(5) แต่งให้หน่วยราชการ องค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจส่งแผนที่หรือแผนผังแสดง
เขตที่ดินเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะ

กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับได้มีกำหนดห้าปี

ข้อ 2 ให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ในท้องที่กรุงเทพมหานคร ภายในเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ 3 กฎกระทรวงนี้มีให้ใช้บังคับแก่เขตพระราชฐานและพื้นที่ที่ได้ใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ในราชการทหาร

ข้อ 4 ในกฎกระทรวงนี้

“การใช้ประโยชน์ที่ดิน” หมายความว่า การใช้ที่ดินเพื่อประกอบกิจการใดๆ ไม่ว่ากิจการนั้นจะกระทำบนพื้นดิน เหนือพื้นดิน หรือใต้พื้นดิน และไม่ว่าจะอยู่ในอาคารหรือนอกอาคาร

“พื้นที่ประกอบการ” หมายความว่า พื้นที่ที่ใช้ประกอบกิจการบนพื้นดิน เหนือพื้นดิน หรือใต้พื้นดิน และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่มีการใช้อย่างต่อเนื่องของกิจการไม่ว่าจะอยู่ในอาคารหรือนอกอาคาร

“การประกอบพาณิชยกรรม” หมายความว่า การประกอบธุรกิจการค้าหรือการบริการ แต่ไม่หมายความรวมถึง โรงแรม สถานบริการ สำนักงาน ตลาด สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง หรือก๊าซธรรมชาติ และการซื้อขายเศษวัสดุ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาคารุกที่ดินของรัฐ

พ.ศ.2545

มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกระทรวงหรือกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ

“ที่ดินของรัฐ” หมายความว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น

“จังหวัด” หมายความว่า กรุงเทพมหานครด้วย

ข้อ 5 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ” เรียกชื่อย่อว่า “กบร.” ประกอบด้วย

(1) รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ประธานกรรมการ
ฯลฯ

(2) รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ กรรมการ/เลขานุการ ฯลฯ

ข้อ 8 ให้ กบร. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอนโยบายหรือแผนงานในการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐต่อคณะรัฐมนตรี

(2) กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา และมาตรการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(3) กำกับ ติดตาม ดูแล และตรวจสอบให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน มาตรการในการแก้ไขปัญหา และมาตรการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(4) รวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐาน และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปกครองที่ดินของบุคคลใดๆ ในที่ดินของรัฐ

(5) เรียกหน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริง หรือขอให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาของ กบร. หรือคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน ที่ กบร. แต่งตั้ง

(6) ให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐในการขอตั้งงบประมาณ และในเรื่องอื่นๆ ตามความเหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความรวดเร็ว

(7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือ คณะทำงาน ให้ปฏิบัติตามที่มอบหมาย

(8) ให้หน่วยงานของรัฐและจังหวัดดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐตามที่กำหนด

(9) ดำเนินการหรือปฏิบัติงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดิน

ข้อ 9 ให้สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ เป็นฝ่ายเลขานุการของ กบร. กับให้มีอำนาจหน้าที่ประสานนโยบายการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ให้ปฏิบัติให้

เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ กพร. มอบหมาย

ข้อ 10 การดำเนินการการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามระเบียบนี้

คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินที่ 4-78/2546 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดทุกจังหวัด

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 8 (7) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2545 ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กพร.) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กพร.จังหวัด...”

1. ให้ กพร.จังหวัด มีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานคณะกรรมการ
(2) อัยการจังหวัด	อนุกรรมการ
(3) ประชาสัมพันธ์จังหวัด	อนุกรรมการ
(4) ธนารักษ์พื้นที่	อนุกรรมการ
(5) เจ้าพนักงานที่ดิน	อนุกรรมการ
(6) ปฏิรูปที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
(7) ทรพยากรธรรมชาติฯ จังหวัด	อนุกรรมการ
(8) ผู้แทนปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ	อนุกรรมการ
(9) ป่าไม้จังหวัด	อนุกรรมการ
(10) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติฯ	อนุกรรมการ
(11) นายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอฯ (เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง)	อนุกรรมการ
(12) หัวหน้าส่วนราชการผู้มีหน้าที่ดูแลรักษา และ/หรือผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีปัญหาฯ	อนุกรรมการ
(13) ปลัดจังหวัด	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(14) หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(15) ข้าราชการของส่วนราชการ ที่ประธานอนุกรรมการมอบหมาย	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

2. ให้ กพร. จังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) ดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2545
- (2) กำกับ ติดตาม ดูแล หน่วยงานของรัฐที่ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐให้เป็นไปตาม กฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน มาตรการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐตามที่ กพร. กำหนด
- (3) กำหนดแผนงานประจำปี ในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ และรายงานให้ กพร. ทราบ
- (4) พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ตามหลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิที่ กพร. กำหนด ในกรณีที่ต้องใช้ภาพถ่ายทางอากาศประกอบการพิสูจน์สิทธิ ให้ใช้ผลการอ่านภาพถ่ายทางอากาศจากคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศที่ กพร. แต่งตั้ง
- (5) ตรวจสอบหรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องการบุกรุกที่ดินของรัฐและการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของรัฐ หากพบว่าดำเนินการ ไปโดยมิชอบหรือทุจริตหรือดำเนินการ ไปโดยผิดพลาดคลาดเคลื่อน ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ
- (6) รวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐาน และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองที่ดินของบุคคลใดๆ ในที่ดินของรัฐ
- (7) เร่งรัดการพิจารณาการวินิจฉัยคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐให้รวดเร็ว
- (8) เรียกให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูล เอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริง หรือขอให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณา หรือเชิญบุคคลใดๆ มาให้ความเห็นต่อ กพร. จังหวัด
- (9) แต่งตั้งคณะทำงาน หรือเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการหรือปฏิบัติงานใดๆ ในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐในเขตจังหวัด
- (10) ประชาสัมพันธ์ผลดำเนินการของ กพร. จังหวัด และเสริมสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐในเขตจังหวัด
- (11) รายงานผลการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ประจำปีให้ กพร. ทราบ
- (12) ดำเนินการใดๆ ตามที่ กพร.หรือประธาน กพร. มอบหมาย

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และ จัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ.2545 (ฉบับปรับปรุง)

ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 6 และมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ผลจากการออกกฎกระทรวงฯ ฉบับดังกล่าว ทำให้ต้องยกเลิกกฎกระทรวงฯ พ.ศ. 2549 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีผลใช้บังคับแล้วจำนวน 9 ฉบับ โดยมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 4 หมวด (หมวด 1 การปกครองดูแลและบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ, หมวด 2 การใช้ที่ราชพัสดุ, หมวด 3 การจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ, หมวด 4 การส่งคืนที่ราชพัสดุ และบทเฉพาะกาล) รวม 39 ข้อ โดยมีสาระสำคัญที่มีผลกับเหล่าทัพ ดังนี้

ข้อ 19 (ตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ.2545) กรณีที่ผู้ใช้ที่ราชพัสดุประสงค์จะรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุในกรุงเทพมหานคร ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมธนารักษ์ก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้วให้แจ้งให้กรมธนารักษ์ทราบ การรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุในจังหวัดอื่น ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้วให้แจ้งให้กรมธนารักษ์จังหวัดทราบ

ข้อ 20 (ตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ.2545) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุที่ไม่ต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมธนารักษ์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ตามที่กำหนดในข้อ 19 ตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ.2545 มีดังนี้

1. อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ก่อสร้างมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าปี
2. อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ชำรุดจนใช้ราชการไม่ได้
3. อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวกับราชการลับทางทหาร
4. อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเดิมเพื่อปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใหม่

ทดแทนตามที่ได้รับงบประมาณ

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2545 ดังกล่าว จึงเป็นแม่บทในการกำหนดหลักปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่ส่วนราชการต้องดำเนินการ ในส่วนที่สำคัญและมีผลกระทบ ได้แก่ การใช้ประโยชน์เป็นการชั่วคราว เดิม กฎกระทรวงฯ พ.ศ.2515 กำหนดให้ส่วนราชการผู้ใช้ประโยชน์ สามารถจัดทำสัญญาเช่าโดยขอรับมอบอำนาจจากกรมธนารักษ์มาดำเนินการ ทำให้ในการอนุญาตให้เอกชนเช่าใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุเป็นการชั่วคราวของกระทรวงกลาโหม ในขณะที่ยังไม่มีควมจำ เป็นต้อง
ใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นสามารถให้เอกชนดังกล่าวเสนอการสนับสนุนด้านสวัสดิการให้กับ

กระทรวงกลาโหม เพื่อเป็นการตอบแทนนอกเหนือจากค่าเช่าซึ่งเก็บในอัตราที่ถูกกว่าการที่เอกชนนั้นๆ จะไปเช่าดำเนินการจากเอกชนหรือเจ้าของที่ดินรายอื่น เมื่อกฎกระทรวงฉบับปัจจุบันประกาศใช้ ได้กำหนดให้ส่วนราชการผู้ใช้ประโยชน์มีหน้าที่เพียงให้ความยินยอมเท่านั้น อำนาจการจัดให้เช่าเป็นของกรมธนารักษ์ (พื้นที่กรุงเทพมหานคร) และผู้ว่าราชการจังหวัด (พื้นที่ต่างจังหวัด) ทำให้ในส่วนที่กระทรวงกลาโหมเคยได้รับการสนับสนุนด้านสวัสดิการ จึงมีข้อจำกัดในการดำเนินการ แม้ว่าเอกชนที่ต้องการเช่าจะเสนอการสนับสนุนดังกล่าวให้เช่นเดิม แต่ในการทำสัญญากับกรมธนารักษ์จะไม่มีระบุไว้และกรมธนารักษ์ถือว่ารายได้ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ ทั้งหมด ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน จึงอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการที่เอกชนให้การสนับสนุนสวัสดิการของกระทรวงกลาโหมได้นอกจากนั้นกรมธนารักษ์อาจนำที่ดินที่กระทรวงกลาโหมเห็นชอบให้เอกชนเช่าไปประมูลเพื่อให้เกิดมูลค่าสูงสุดได้อีกด้วยซึ่งกระทรวงกลาโหมจะไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ เลย ดังนั้นการที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินแล้วอนุญาตให้เอกชนเช่าใช้ประโยชน์เป็นการชั่วคราว จึงไม่สมควรดำเนินการในสภาพปัจจุบัน

คณะทำงานแก้ไขปัญหาค่าเช่าที่ดินในความครอบครอง คุณแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหาร ได้รับการแต่งตั้งเพื่อให้การแก้ไขปัญหาค่าเช่าที่ดินในความครอบครอง คุณแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหาร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กับเพื่อให้การประสานนโยบาย และการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานทางทหารที่มีหน้าที่ คุณแล รักษา และใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง โดยมีรองปลัดกระทรวงกลาโหม (สายงานส่งกำลังบำรุง) เป็นประธาน, เจ้ากรมส่งกำลังบำรุง (ทหาร, ทหารบก, ทหารเรือ และทหารอากาศ) เป็นคณะทำงาน, ผู้อำนวยการสำนักโยธาธิการ สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นคณะทำงาน/เลขานุการ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่มีการร้องเรียนหรือรายงานปัญหาการบุกรุกที่ดินของหน่วยงานทหาร ทั้งจากบุคคล คณะกรรมการฯ และกรรมการอื่นใด
2. พิจารณากำหนดมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ข้อยุติที่เป็นธรรม โปร่งใส และถูกต้องตามกรอบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือ มติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้อง
3. ประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอทราบข้อมูลและการปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของคณะทำงานฯ
4. ติดตาม ตรวจสอบ และดำเนินการในการแก้ไขปัญหาค่าเช่าที่ดินของหน่วยงานทางทหารให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม และรักษาผลประโยชน์ของประเทศให้มากที่สุด
5. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่และมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงานได้ตามที่เห็นสมควร

6. รายงานผลการปฏิบัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทราบ ตามระยะเวลาที่เห็นสมควร

กระทรวงกลาโหมได้มีหนังสือถึงกระทรวงการคลัง ขอให้กระทรวงการคลัง ยกเว้น การปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดหาประโยชน์ ในที่ราชพัสดุที่ถูกบุกรุกโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2556 ในข้อ 5 การคัดค้านและการไม่คัดค้านแผนงานหรือ โครงการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุของ กรมธนารักษ์ ของหน่วยผู้ขอใช้ประโยชน์ ภายใน 30 วัน ให้ถือคำวินิจฉัยของกระทรวงการคลังเป็น ที่ยุติ สำหรับกรณีที่ดินในความครอบครอง คูแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทหาร โดยเพิ่มเติม ข้อความ “ยกเว้นเฉพาะหน่วยงานของกระทรวงกลาโหม” ในวรรคท้ายของข้อ 5 เนื่องจากการใช้ ประโยชน์ที่ราชพัสดุของหน่วยต่างๆ ในกระทรวงกลาโหม มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงและ จำเป็นในการป้องกันประเทศ แผนการใช้ประโยชน์และการดำเนินการต่อที่ราชพัสดุจึงถือเป็น ความลับ พื้นที่ส่วนมากมีอาชญากรรมให้หน่วยงานอื่นหรือประชาชนทั่วไปเข้ามาใช้ร่วมด้วยรวมถึง อาจเกิดอันตรายขึ้นได้ ดังนั้นข้อกำหนดตามระเบียบดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ ที่ดิน และส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงกลาโหมด้วย

สภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ

1. กองทัพบก

ปัจจุบันกองทัพบก มีที่ดินในความครอบครอง คูแล ใช้ประโยชน์ อยู่ประมาณ 4,337,100 ไร่ ถูกบุกรุกที่ดิน จำนวน 1,418,636 ไร่ แบ่งเป็น ทก.1 จำนวน 1,200,000 ไร่, ทก.2 จำนวน 164,316 ไร่, ทก.3 จำนวน 45,000 ไร่ และ ทก.4 จำนวน 9,320 ไร่

ตัวอย่างพื้นที่ของกองทัพบกที่มีปัญหาการบุกรุกที่ดิน

พื้นที่ภาคตะวันตก (มทบ.17) ต.แก่งเสี้ยน อ.เมือง จ.กาญจนบุรี เป็นที่ราชพัสดุ มทบ.17 ได้ปฏิบัติตามนโยบายสั่งการของ รมว.กท. รวมทั้งแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหา การบุกรุกที่ดิน ในขั้นตอนที่ 4 การบังคับใช้กฎหมาย กรณี โรงแรมแอนดริสอร์ทที่พิเศษ เจ้าหน้าที่ มทบ.17 ได้ยุติความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อรัฐ โดยมีการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ ของรัฐ ทั้งกรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ และได้ ดำเนินการยุติการให้บริการระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา กบรีสอร์ทดังกล่าว และมีการฟ้อง ดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและอาญาต่อผู้บุกรุกที่ราชพัสดุแล้ว ปัจจุบันไม่มีผู้บุกรุกอยู่ในพื้นที่ เหลือเพียงอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

แผนภาพที่ 2-1 แสดงพื้นที่ที่ถูกบุกรุกของมณฑลทหารบกที่ 17 จังหวัดกาญจนบุรี

มณฑลทหารบกที่ 17 มีพื้นที่ในการปกครองดูแล เพื่อให้ประโยชน์ในราชการทหาร ทั้งสิ้นประมาณ 1,599,262 ไร่ โดยอยู่ในพื้นที่ 9 อำเภอ จาก 13 อำเภอของจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ อ.เมือง, อ.บ่อพลอย, อ.ไทรโยค, อ.พนมทวน, อ.ศรีสวัสดิ์, อ.ท่าม่วง, อ.ห้วยกระเจา, อ.ด่านมะขามเตี้ย และ อ.ทองผาภูมิ โดยแบ่งมอบให้หน่วยต่างๆ ดูแลและใช้ประโยชน์ จำนวน 7 หน่วย ดังนี้

1. กองพลทหารราบที่ 9 ดูแลใช้ประโยชน์ พื้นที่รวม 940,189 ไร่ มีราษฎรบุกรุกคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 397,132 ไร่ แบ่งออกเป็น 6 พื้นที่ ประกอบด้วย

1.1 พื้นที่ตั้งค่ายสุรสีห์ ตั้งอยู่บริเวณ ต.ลาดหญ้า อ.เมือง จว.ก.จ. เนื้อที่ประมาณ 65,452 ไร่ มีพื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก เนื้อที่ประมาณ 42,574 ไร่

1.2 พื้นที่ฝัก พล.ร.9 ตั้งอยู่บริเวณ อ.บ่อพลอย จว.ก.จ. เนื้อที่ประมาณ 33,000 ไร่ มีพื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก เนื้อที่ประมาณ 219,789 ไร่

1.3 พื้นที่ฝึกทางยุทธวิธีของ ทก.1 อยู่ในเขตรอยต่อพื้นที่ อ.เมือง, อ.ไทรโยค และ อ.ด่านมะขามเตี้ย จว.ก.จ. เนื้อที่ประมาณ 315,125 ไร่ มีพื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก เนื้อที่ประมาณ 144,058 ไร่

1.4 พื้นที่ทุ่งกว้างยางและพื้นที่ ศฝ.กนช. ตั้งอยู่บริเวณ ต.ไทรโยค อ.ไทรโยค จว.ก.จ. เนื้อที่ประมาณ 46,800 ไร่ มีพื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก เนื้อที่ประมาณ 300 ไร่

1.5 พื้นที่ที่ได้รับโอนความรับผิดชอบมาจากกรมการสัตว์ทหารบก ตั้งอยู่บริเวณ ต.ลิ้นถิ่น อ.ไทรโยค จว.ก.จ. เนื้อที่ประมาณ 18,750 ไร่ มีพื้นที่ที่ราษฎรบุกรุกเต็มพื้นที่

1.6 พื้นที่ อ.ศรีสวัสดิ์ จว.ก.จ. เนื้อที่ประมาณ 164,062 ไร่ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการพิจารณา ส่งคืนที่ราชพัสดุให้กระทรวงการคลัง

2. กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ คูแลใช้ประโยชน์ พื้นที่ อ.เมือง, อ.ท่าม่วง, อ.พนมทวน, อ.ห้วยกระเจา และ อ.บ่อพลอย เนื้อที่ประมาณ 453,913 ไร่ มีราษฎรบุกรุก เนื้อที่ประมาณ 217,285 ไร่

3. หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน คูแลใช้ประโยชน์ พื้นที่เขาชนไก่ อ.เมือง เนื้อที่ประมาณ 19,350 ไร่ มีราษฎรบุกรุก เนื้อที่ประมาณ 8,188 ไร่

4. กรมการขนส่งทหารบก คูแลใช้ประโยชน์ พื้นที่ตั้งหน่วย ศูนย์ฝึกท่าล้อ อ.ท่าม่วง เนื้อที่ประมาณ 12,500 ไร่ มีราษฎรบุกรุก เนื้อที่ประมาณ 8,673 ไร่

5. กองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 1 กรมการสัตว์ทหารบก คูแลใช้ประโยชน์ พื้นที่ตั้งหน่วย ต.เกาะสำโรง อ.เมือง และ อ.ท่าม่วง จำนวน 3 แปลง เนื้อที่ทั้งสิ้น 49,672 - 1 - 44 ไร่ มีราษฎรบุกรุก เนื้อที่ 15,185 ไร่

6. กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา คูแลใช้ประโยชน์พื้นที่ตั้งหน่วย (ช่องเขาขาด) อ.ไทรโยค จว.ก.จ. เนื้อที่ประมาณ 37,851 ไร่ ไม่มีราษฎรบุกรุก

7. มณฑลทหารบกที่ 17 คูแลใช้ประโยชน์ ที่ดินบริเวณ อ.ไทรโยค จว.ก.จ. เนื้อที่ 84,413 ไร่ มีราษฎรบุกรุก จำนวน 34,126 ไร่

ปัญหาของหน่วย

1. มาจากการอยู่อาศัยที่ทำกินของราษฎร โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งที่ดินที่มีปัญหามากที่สุด คือ ที่ราชพัสดุ ที่ได้มาจากการสงวนหวงห้ามตามมติ ครม. และ พรฎ. สงวนหวงห้าม ที่ดินรกร้างว่างเปล่า โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ฝัก ไม่มีหน่วยงานทหารตั้งอยู่ ซึ่งหน่วยงานทหารยังมีได้จัดทำแนวขอบเขตที่แน่นอน จึงทำให้มีปัญหการบุกรุกที่ดินเกิดขึ้น โดยกลุ่มผู้บุกรุก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้พักอาศัยก่อนการหวงห้าม 2. กลุ่มที่เข้ามาหลังการหวงห้าม และ 3. กลุ่มผู้ลงทุนและเกษตรกรรายใหญ่ โดยการสนับสนุนของกลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม คือ ข้าราชการ นายทุน ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่บ้านเมืองของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง

2. ปัจจุบันหน่วยพยายามออก น.ส.ล. เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกในพื้นที่แต่ติดขัดในเรื่องงบประมาณในการออก น.ส.ล. และเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินในการดำเนินการรังวัดที่ดินมีไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินการออก น.ส.ล. ล่าช้า

3. ขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ใช้ระยะเวลาานาน ระหว่างรอผลการพิสูจน์สิทธิ์ราษฎรมีการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหามีความซับซ้อนมากขึ้น

2. กองทัพเรือ

ปัจจุบันกองทัพเรือ มีที่ดินในความครอบครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ อยู่ประมาณ 260,161 ไร่ ถูกบุกรุกที่ดิน จำนวน 4,417 ไร่

สถานภาพปัญหาของกองทัพเรือ เกิดจากการที่ราษฎรเข้ามาอาศัยในพื้นที่ของทางราชการ โดยกองทัพเรือ เพื่อทำการเกษตรกรรมและเป็นที่อยู่อาศัย ตลอดจนการดำเนินการทางธุรกิจ การจัดทำรีสอร์ท ในพื้นที่ริมแนวชายทะเล และไม่ยอมรับสภาพการณ์ในที่ดินของกองทัพเรือ คือแผ้ว ไม่ย้ายออกจากพื้นที่ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่นที่ปกครองดูแลพื้นที่อยู่ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน มีการก่อสร้างอาคารถาวรเพิ่มเติมเพื่อเป็นเงื่อนไขมากขึ้น การพิสูจน์สิทธิของคณะกรรมการ กพร.จังหวัดลำปาง ทำให้ปัญหาแก้ไขยากขึ้น ซึ่งกองทัพเรือได้ดำเนินการแก้ไขตามแนวทางและมาตรการต่างๆ ตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับ กองทัพเรือ ระดับกองทัพภาคต่างๆ ตลอดจนนโยบายของ กท. มาดำเนินการแก้ไขปัญหา

ตัวอย่างพื้นที่ของกองทัพเรือที่มีปัญหาการบุกรุกที่ดิน ดังนี้

พื้นที่ ภาคตะวันออก

1. กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นการตรวจและติดตาม ประเมินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กปช.จต. พื้นที่ สนามฝึก ทร.

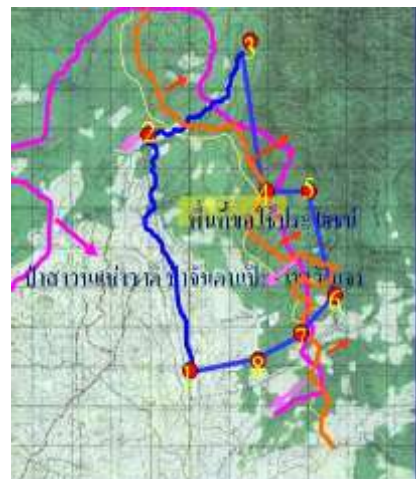
1.1 พื้นที่เป็น ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าจันทตาเป๊ะ - เขาวังแวง ต. ตะเคียนทอง อ. มะขาม จ.จันทบุรี เนื้อที่ 13,650 ไร่

1.2 ทร. ไร่เป็นสนามฝึกและสนามยิงปืน

1.3 จัดสรรให้กับราษฎรที่อาศัยอยู่เดิม 181 ครอบครัว ครอบครัว ละ 15 ไร่ รวม 2,715 ไร่ ด้านทิศใต้ของสนามฝึก

1.4 ราษฎรมีการบุกรุกเพิ่มเติมอีก 48 ราย เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้มีการฟ้องร้อง ดำเนินคดี 44 คดี ส่วนราษฎรเป็นฝ่ายชนะคงเหลืออีก 4 คดี

แผนภาพที่ 2-2 แสดงพื้นที่ที่ถูกบุกรุกกองบัญชาการป้องกันของชายแดนจันทบุรีและตราด

ปัญหาของหน่วย

1. ราษฎร ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งศาล โดยไม่ยอมออกจากพื้นที่
  2. ร้องขอความเป็นธรรมจากส่วนราชการของรัฐ
  3. อ้างสิทธิ์ในสิ่งก่อสร้างของตนที่ปลูกสร้างในพื้นที่
  4. หลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่
2. การบุกรุกที่ดินของฐานทัพเรือสัตหีบ (ฐท.สส) พื้นที่ ต.แสมสาร จ.ชลบุรี

สถานะภาพเดิมเป็นเขตทรงสงวนของ ร.6 ปัจจุบันเป็นที่ราชพัสดุ ทร.ใช้ประโยชน์ เนื้อที่ 14,087 ไร่ มี พ.ร.ฎ. เขตหวงห้ามที่ดิน อ.บางละมุง จ.ชลบุรี พ.ศ. 2479 และ พ.ร.ฎ. กำหนดเขตปลอดภัยในราชการทหารครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด

2.1 พื้นที่ที่มีการบุกรุกฯ จำนวน 4 พื้นที่

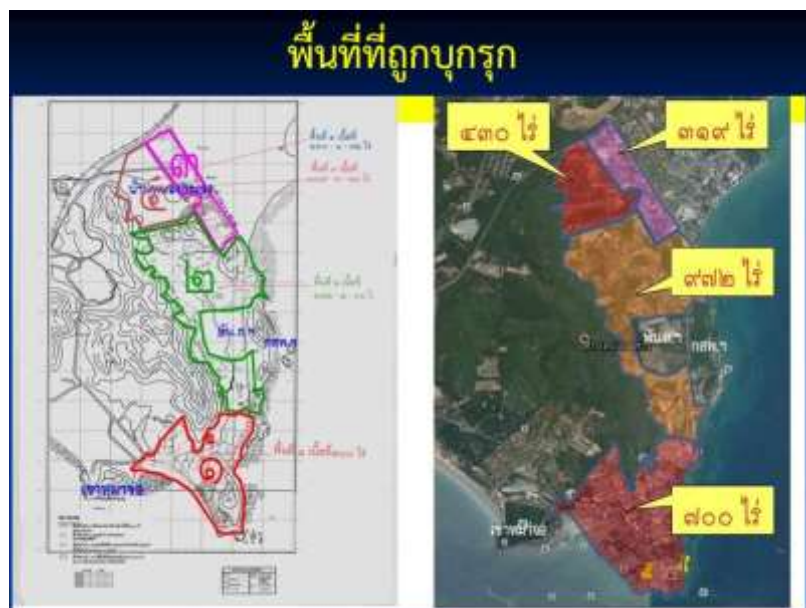
2.1.1 พื้นที่ที่ 1 บริเวณปลายแหลมแสมสาร เนื้อที่ 700 ไร่ ทร. ส่งคืนให้กรมธนารักษ์

2.1.2 พื้นที่ที่ 2 เนื้อที่ 972 ไร่ อยู่ระหว่างรอกการพิสูจน์สิทธิ์ของ กบร. จ.ชลบุรี

2.2.3 พื้นที่ที่ 3 บ.หนองกระเจง เนื้อที่ 319 ไร่ ทร. จะขอส่งคืนให้กรมธนารักษ์ เพื่อให้ราษฎรเช่าต่อไป

2.2.4 นสร.กร. ได้เข้าใช้ประโยชน์แล้วและ ฐท.สส. ได้มีหนังสือถึงธนารักษ์พื้นที่ชลบุรี ขอรังวัดหนังสือสำคัญสำหรับออกที่หลวงแล้ว

แผนภาพที่ 2-3 แสดงพื้นที่ที่ถูกบุกรุกของฐานทัพเรือสัตหีบ (ฐท.สส) พื้นที่ ต.แสมสาร จ.ชลบุรี

2.2 ปัญหาของหน่วย

- 2.2.1 ราษฎร ไม่ยอมเช่าพื้นที่กับกรมธนารักษ์
- 2.2.2 ไม่มั่นใจว่า รฐท.สส. จะเปิดเส้นทางในพื้นที่ที่ 2
- 2.2.3 ส่วนราชการในท้องถิ่นให้การสนับสนุน ไฟฟ้า ประปา แก่ผู้บุกรุก
- 2.2.4 การบุกรุกเป็นเชิงธุรกิจ เช่น ร้านอาหาร รีสอร์ท โรงแรม ที่จอดรถลูกค้า

ชายทะเลและภูเขา

3. ในพื้นที่ภาคใต้ ณ มณฑลทหารบกที่ 42, ทพเรือภาคที่ 2 และทพเรือภาคที่ 3
ฐานทัพเรือพังงา ทพเรือภาคที่ 3

ตรวจสอบพบการบุกรุกที่ดิน โดยพบว่ามียอรรอยการปลูกต้นมะพร้าว จำนวน 200 ต้น และมีการแผ้วถางเพื่อปรับพื้นที่ โดยมีนายทวี แพบใหญ่ อดีตกำนันตำบลลำแก่น แสดงตนเป็นผู้ดูแลที่ดินของนาย ยืนยง ไอยะรา มีเอกสารรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3) เนื้อที่ 14 ไร่ 55 ตารางวา ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า บริเวณที่มีการบุกรุกแผ้วถาง มีพื้นที่ประมาณ 18 ไร่เศษ เกินจากที่กล่าวอ้างประมาณ 4 ไร่เศษ และมีการบุกรุกปลูกมะพร้าวพื้นที่ติดกันอีก 27 ไร่เศษ รวมพื้นที่บุกรุก 31 ไร่เศษ

ปัจจุบัน คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสถานิติบัญญัติ
แห่งชาติ อยู่ระหว่างสรุปผลการดำเนินการต่างๆ ในภาพรวม แล้วนำเสนอรายละเอียดให้กองทัพเรือ
ทราบต่อไป

แผนภาพที่ 2-4 แสดงพื้นที่การบุกรุก เขาหน้ายักษ์ อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

3. กองทัพอากาศ

ปัจจุบันกองทัพอากาศ มีที่ดินในความครอบครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ อยู่ประมาณ 235,147 ไร่ ฎกบุกรุกที่ดิน จำนวน 23,404 ไร่ ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ ป่าไม้ และที่สาธารณะประโยชน์ โดยพื้นที่ของกองทัพอากาศ ราษฎรมีการบุกรุกจำนวนไม่มาก ส่วนมากจะเป็นการบุกรุกในพื้นที่ราชพัสดุ โดยราษฎรอาศัยเป็นที่ทำกินและทำเกษตรกรรม

ปัจจุบันปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพอากาศ ค่อนข้างมีน้อยเนื่องจากกองทัพอากาศได้มีมาตรการและคำสั่งที่ชัดเจนในการแบ่งมอบและกำหนดความรับผิดชอบในการดูแลสนามบิน รวมทั้งกองทัพอากาศได้ส่งคืนพื้นที่ให้กับกรมธนารักษ์แล้วบางส่วน

4. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ปัจจุบันสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม มีที่ดินในความครอบครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ ในเขต กทม.ปริมณฑล และต่างจังหวัด ดังนี้

4.1 พื้นที่ เขตกทม. ปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 20 พื้นที่ เนื้อที่ทั้งหมด 319 - 0 - 74.22 ไร่ ประกอบด้วย

4.1.1 ศาลาว่าการกลาโหม หน่วยใช้ประโยชน์ สม. เนื้อที่ 18 - 0 - 53 ไร่

4.1.2 สำนักงาน อท.ศอพท.และอาคารที่พักอาศัย หน่วยใช้ประโยชน์ อท.ศอพท. เนื้อที่ 2 - 2 - 51.22 ไร่

4.1.3 อาคารสำนักงาน พท.ศอพท. หน่วยใช้ประโยชน์ พท.ศอพท. เนื้อที่ 2 - 1 - 8.30 ไร่

4.1.4 อาคารสำนักงาน สสน.สป.และ อาคารสำนักงาน สยธ.สสน.สป. หน่วยใช้ประโยชน์ สสน.สป.และ สยธ.สสน.สป. เนื้อที่ 7 - 1 - 90 ไร่

4.1.5 อาคารที่พักอาศัย (ประชาชน) หน่วยใช้ประโยชน์ สม. เนื้อที่ 9 - 1 - 79 ไร่

4.1.6 อาคารที่พักอาศัย (บางจาก) และปั้มน้ำมัน ฝั่งขาเข้า-ออก หน่วยใช้ประโยชน์ สม. เนื้อที่ 118 - 3 - 23.50 ไร่

4.1.7 อาคารที่พักอาศัยท่าแเปด หน่วยใช้ประโยชน์ กง.กท. เนื้อที่ 1 - 0 - 16.50 ไร่

4.1.8 อาคารสำนักงาน ธน. หน่วยใช้ประโยชน์ ธน. เนื้อที่ 2 - 1 - 32 ไร่

4.1.9 อาคารสำนักงาน รทท.ศอพท. หน่วยใช้ประโยชน์ รทท.ศอพท. เนื้อที่ 9 - 3 - 87 ไร่

- 4.1.10 อาคารสำนักงาน สวพท.วท.กท. หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สวพท.วท.กท.
เนื้อที่ 7 - 0 - 88 ไร่
- 4.1.11 อาคารสำนักงาน สทป. หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สทป. เนื้อที่ 6 - 2 - 48.4 ไร่
- 4.1.12 อาคารที่พักอาศัย (แจ้งวัฒนะ) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สม. เนื้อที่ 3 - 3 -
3 ไร่
- 4.1.13 อาคารที่พักอาศัย (แจ้งวัฒนะ) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สม. เนื้อที่ 3 - 2 -
84.30 ไร่
- 4.1.14 อาคารที่พักอาศัย(พระราม5) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สม. เนื้อที่ 1 - 2 -
25 ไร่
- 4.1.15 อาคารที่พักอาศัย(ศรีสมาน) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สอพท. เนื้อที่ 101 -
1 - 37 ไร่
- 4.1.16 สำนักงานและที่พักอาศัย(พิน สท.สป.) หน่วยที่ใช้ประโยชน์
สนพ.กท. เนื้อที่ 34 - 0 - 20 ไร่
- 4.1.17 ร้านสวัสดิการ สป.(วัดสร้อยทอง) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สสน.สป.
เนื้อที่ 2 - 2 - 69 ไร่
- 4.1.18 อาคารที่พักอาศัย(สามเสน 32) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ อท.สอพท. เนื้อ
ที่ 3 - 3 - 7 ไร่
- 4.1.19 อาคารแสดงสินค้าเบตเตอร์อาหาร (ปิ่นเกล้า) หน่วยที่ใช้ประโยชน์
อท.สอพท. เนื้อที่ 0 - 0 - 27.60 ไร่
- 4.1.20 เช่าพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ หน่วยที่ใช้
ประโยชน์ อ.บ.ต. เนื้อที่ 39 - 3 - 27.60 ไร่
- 4.2 พื้นที่ต่างจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 6 พื้นที่ เนื้อที่ทั้งหมด 10,770 0 - 78.4 ไร่
ประกอบด้วย
- 4.2.1 สำนักงาน สอว.สอพท.(ลพบุรี) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ สอว.สอพท.
เนื้อที่ 6,566 - 0 - 45.9 ไร่
- 4.2.2 รวท.อท.สอพท. (นครสวรรค์) เนื้อที่ 3,080 - 0 - 0 ไร่
- 4.2.3 สำนักงาน ศพปน.พท.สอพท. , สถานีวิทยุ , โรงไฟฟ้าอุกฉิณ, โรงสูบน้ำ,
แหล่งผลิตน้ำมัน , ศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก และบ้านพักอาศัย (เชียงใหม่) หน่วยที่ใช้ประโยชน์
ศพปน.พท.สอพท. เนื้อที่ 1,003 - 0 - 45 ไร่
- 4.2.4 พท.สอพท. (ชลบุรี) เนื้อที่ 2 - 3 - 64 ไร่

4.2.5 พื้นที่สวัสดิการ สป. (ระยอง) หน่วยที่ใช้ประโยชน์ พท.ศอพท.
เนื้อที่ 42 - 2 - 07 ไร่

4.2.6 รกท.ศอพท.(ราชบุรี) เนื้อที่ 76 - 1 - 29.3 ไร่ รวมพื้นที่ทั้งหมด ในเขต
กรุงเทพฯ ปริมาณและต่างจังหวัด จำนวน 26 พื้นที่ เนื้อที่ 11,089 - 1 - 52.62 ไร่

ปัจจุบันปัญหาการบุกรุกที่ดินของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ไม่มีการบุกรุกที่ดิน เนื่องจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ได้มีมาตรการและคำสั่งที่ชัดเจนในการแบ่งมอบและกำหนดความรับผิดชอบในการดูแล

สรุป

ปัญหาการบุกรุกที่ดินในภาพรวมของกระทรวงกลาโหม เกิดจากประเด็นสำคัญดังนี้

1. ปัญหารายชู้ ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองและเข้าบุกรุกพื้นที่ ที่ทางส่วนราชการทหารปกครองดูแลอยู่ ไม่ว่าจะเป็นที่ราชพัสดุ ป่าสงวน ที่สาธารณะประโยชน์ หรือที่ ส.ป.ก. เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาในระดับนโยบายรัฐบาลที่จะต้องแก้ไข โดยปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การจัดพื้นที่ให้กับรายชู้ทำกินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติหรือ คทช. โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน หากปัญหาที่ได้รับการแก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ดินในเขตทหารก็จะลดลง

2. การบุกรุกที่ดินของหน่วยทหาร โดยกลุ่มนายทุน ซึ่งปัจจุบันมีการบุกรุกที่ดินที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยพื้นที่ ป่า ภูเขา ต้นน้ำลำธาร ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญและจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขโดยด่วน โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่มีการละเว้นและดำเนินการมิให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป

3. การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันการบุกรุกของรายชู้หรือนายทุนจะไม่เพิ่มมากขึ้นหากส่วนราชการต่างๆ ให้ความร่วมมือ โดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องมิได้ละเว้นและไม่ให้การสนับสนุนเช่นการออกเลขที่บ้าน การสนับสนุนให้บริการด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา การออกหลักฐานทางราชการ การออกใบเสร็จต่างๆ เพื่อรับรองการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ๆ ไม่ถูกต้อง เช่น บทก.5 (ภาษีบำรุงท้องที่ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นออกรับรองให้)

บทที่ 3

แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ

แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพบก

เนื่องด้วย กองทัพบก มีที่ดินที่อยู่ในความปกครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ จำนวน 4 ล้านไร่เศษ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุ ปัจจุบันกรมธนารักษ์ได้แจ้งให้ทราบว่ารัฐบาลมีนโยบายในการนำที่ดินของรัฐทุกประเภทมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาทางสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ รวมทั้งส่วนราชการต่างๆ ได้ขอใช้ที่ดินจากกองทัพบก เป็นจำนวนมาก ทำให้จำนวนที่ดินในความดูแลของ กองทัพบก ลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการที่ราชพัสดุของกองทัพบก เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงได้ขออนุมัติหลักการจัดระเบียบที่ดินในความปกครอง ดูแลใช้ประโยชน์ของกองทัพบก โดยแบ่งที่ดินออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. พื้นที่ตั้งหน่วยและสาธารณูปโภค หมายถึง พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของอาคารที่ทำการของหน่วยทหาร ตลอดจนที่ตั้งของระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สนามฝึกสำหรับใช้ฝึกภายในที่ตั้งหน่วย และให้รวมถึงพื้นที่ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ของ กรมการสัตว์ทหารบก กองทัพบก และหน่วยขึ้นตรง

2. พื้นที่ฝึก หมายถึง พื้นที่สำหรับใช้ในการฝึกภาคสนามนอกที่ตั้งหน่วย

3. พื้นที่เพื่อสวัสดิการของหน่วย หมายถึง พื้นที่สำหรับใช้ดำเนินการโครงการสวัสดิการตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในกองทัพบก พ.ศ. 2548 โดยให้รวมพื้นที่ที่จัดทำสนามกอล์ฟด้วย

4. พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่ที่หน่วยจัดไว้สำหรับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในหน่วยทหาร รวมถึงพื้นที่ที่หน่วยใช้จัดกิจกรรมต่างๆ ด้านการเสริมสร้างสุขภาพให้กับกำลังพลของหน่วยและประชาชนทั่วไปด้วย

5. พื้นที่สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายถึง พื้นที่ที่หน่วยได้จัดสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอยู่แล้ว และพื้นที่ที่หน่วยเตรียมไว้สำหรับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในอนาคต รวมทั้งพื้นที่ที่หน่วยวางแผนกันไว้ใช้ในการอพยพผู้บุกรุกมาอยู่อาศัย

6. พื้นที่ที่ส่วนราชการนอก กองทัพบก ใช้ประโยชน์ หมายถึง พื้นที่ในความครอบครองของ กองทัพบก ซึ่งมีส่วนราชการภายนอก กองทัพบก เช่น กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพเรือ กองทัพบก หรือส่วนราชการพลเรือนอื่นๆ มาขอใช้ประโยชน์โดยกองทัพบก อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่แล้ว

7. พื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก และจัดให้ราษฎรเช่าแล้ว หมายถึง พื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก โดยราษฎรยอมรับว่าบุกรุกและยินยอมเช่าที่ดินกับทางราชการแล้ว

8. พื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ หมายถึง พื้นที่ที่ราษฎรบุกรุก โดยราษฎรไม่ยอมรับว่าบุกรุก จึงต้องดำเนินการพิสูจน์กรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว

รวมทั้ง ยังใช้ระเบียบต่างๆ ประกอบการพิจารณาแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพบก ประกอบด้วย

1. ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน พ.ศ.2509 เป็นระเบียบที่เกี่ยวกับการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน ประเภทที่ดิน เจ้าหน้าที่ดำเนินการสอบเขต ทำแผนผัง ขนาด ลักษณะ หลักเขต และการปักหลักเขต การรับผิดชอบ ดูแล และระวังรักษา การเก็บหลักฐานและทะเบียนประวัติที่ดิน การให้เช่าหรืออาศัยที่ดิน เงื่อนไขในการให้เช่าหรืออาศัยที่ดิน ดังนี้

1.1 ยกเลิก ระเบียบ หรือคำสั่ง ที่เกี่ยวกับการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน ซึ่งใช้ อยู่ก่อนระเบียบนี้

1.2 ที่ดินในความปกครองของกองทัพบก แบ่งได้ 4 ประเภท คือ

1.2.1 ที่ดินกรรมสิทธิ์ของกองทัพบก หรือของทางราชการซึ่งใช้ในราชการ กองทัพบก

1.2.2 ที่ดินสงวนและที่ดินหวงห้ามในความครอบครองของกองทัพบก

1.2.3 ที่ดินยืมจากหน่วยราชการอื่น หรือเอกชน

1.2.4 ที่ดินเช่าจากส่วนราชการอื่น หรือเอกชน

1.3 ให้กรมยุทธโยธาทหารบก มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องที่ดินของกองทัพบก

1.4 การสอบเขตทำแผนผัง ขนาด ลักษณะ หลักเขต และการปักหลักเขต

1.5 การรับผิดชอบ ดูแล และระวังรักษาโดยให้หัวหน้าหน่วยปกครองที่ดิน มีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแล และระวังรักษาที่ดิน เช่น

1.5.1 มิให้มีบุกรุกล้ำแนวเขต หรือมิให้ผู้อื่นใดเข้ามาหาประโยชน์จากที่ดิน โดยผลการ ต้องหมั่นตรวจสอบหลักเขตมิให้ถูกรื้อถอน ทำลาย หรือเคลื่อนย้าย ฯลฯ

1.5.2 พื้นที่ในปกครองรับผิดชอบของหน่วยใดยังไม่มีโฉนด หรือหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงซึ่งจะยึดถือเป็นกรรมสิทธิ์ได้ ก็ให้รีบดำเนินการจัดให้มีให้เรียบร้อยเมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วให้ส่ง โฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงไปยังกองทัพบก พร้อมด้วยแผนผังแสดงเขตที่ดิน 2 ชุด เพื่อเก็บเป็นหลักฐาน

1.5.3 ให้หน่วยสำรวจสภาพที่ดินในความปกครองดูแลทั้งที่มีอยู่แล้วเดิม และจัดหาใหม่ แล้วรายงานไปยังกองทัพบก ผ่านกรมยุทธโยธาทหารบก ปีละ 1 ครั้ง ฯลฯ

1.6 การเก็บหลักฐานและทะเบียนประวัติที่ดิน ให้กรมยุทธโยธาทหารบก คัดสำเนาหลักฐาน ทะเบียนประวัติที่ดินในความปกครองของกองทัพบกทุกประเภท และเก็บรักษาไว้ 1 ชุด ส่งให้หน่วยปกครองที่ดินเก็บรักษาไว้ 2 ชุด

1.7 การให้เช่าหรืออาศัยที่ดิน ที่ดินหรือสิ่งเกี่ยวกับที่ดินส่วนใด (ตามระเบียบกองทัพบกฯ พ.ศ. 2509) ซึ่งยังไม่ใช้ราชการ หากหน่วยปกครองที่ดินนั้น พิจารณาเห็นสมควรให้เช่าหรือจัดหาผลประโยชน์หรืออาศัย ก็ให้กระทำได้ แต่ต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

1.8 เงื่อนไขในการให้เช่าหรืออาศัยที่ดิน

1.8.1 การให้เช่าหรืออาศัยที่ดินนั้นอนุญาตเฉพาะ (1) ปลุกสร้างอาคารชนิดชั่วคราว (2) ปลุกต้นไม้ล้มลุก หรือ (3) เลี้ยงปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ

1.8.2 สัญญาเช่าหรืออาศัยคราวหนึ่งจำกัดไม่เกิน 3 ปี และสงวนสิทธิ์ที่จะยกเลิกสัญญาได้ทุกโอกาส โดยแจ้งให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน และไม่เกิน 30 วัน

1.8.3 อัตราค่าเช่าต้องไม่น้อยกว่าอัตราปกติในท้องถิ่นนั้น ฯลฯ

1.9 ให้กรมยุทธโยธาทหารบก เป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

2. ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 เป็นการกำหนดให้แน่ชัดว่า หน่วยใดเป็นหน่วยปกครองที่ดิน ให้หน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปกครองดูแลและระวางรักษาที่ดิน รวมทั้งเมื่อหน่วยปกครองที่ดินได้รับรายงานจากหน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินแล้ว ให้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

2.1 หน่วยปกครอง หมายถึง มณฑลทหารบก จังหวัดทหารบก ซึ่งปกครอง ดูแล ระวางรักษาที่ดินในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

2.2 หน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดิน หมายถึง หน่วยที่กองทัพบกได้สั่งให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดิน และให้หมายรวมถึงตัวหน่วยที่มีหน้าที่ดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่ดินหวงห้าม เพื่อประโยชน์ในราชการทหาร ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินตามคำสั่งที่ 445/2507 เรื่อง การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินหวงห้าม เพื่อประโยชน์ในราชการทหาร ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2507 ด้วย

2.3 ให้หน่วยปกครองที่ดินสำรวจสภาพที่ดิน และสอบเขตที่ดินที่อยู่ในการปกครองดูแลและรักษาของหน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดิน แล้วทำเป็นหลักฐานมอบให้หน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินเก็บไว้ใช้อ้างอิง และใช้เป็นหลักฐานในการส่งมอบและรับมอบที่ดิน เมื่อมีการรับ-ส่งหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดิน

2.4 ให้หน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดิน มีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปกครองดูแลและรักษาที่ดิน โดยดูแลรักษาและป้องกันมิให้ผู้ใดรุกล้ำแนวเขต หรือเข้ามาหาผลประโยชน์จากที่ดินโดยพลการ ต้องหมั่นตรวจสอบหลักเขตในพื้นที่ที่หน่วยของตนเข้าใช้ประโยชน์ มิให้ถูกรื้อถอน ทำลาย หรือเคลื่อนย้าย หากปรากฏว่ามีพฤติกรรมดังกล่าว ให้รีบรายงานหน่วยปกครองที่ดินทันที จากนั้นให้หน่วยปกครองที่ดินพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบ หากเกินอำนาจให้รายงานขออนุมัติ กองทัพบกผ่านกองทัพภาค

๑๑๑

2.5 ให้กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก รักษาการตามระเบียบนี้

แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพเรือ

1. มาตรการป้องกันการบุกรุกที่ดิน กองทัพเรือ

1.1 ในการขอใช้พื้นที่จากส่วนราชการอื่น ๆ ให้หน่วยพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมกับความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงลำดับความเร่งด่วน ภารกิจและหน้าที่ ขนาดของหน่วย ชีตความสามารถ ความพร้อมในการปฏิบัติงานทั้งด้านกำลังพลและยุทธโธปกรณ์ และความสามารถในการดูแลรักษาพื้นที่ที่ขอใช้ ทั้งนี้ หากขอใช้พื้นที่เกินความจำเป็นจะทำให้มีราษฎรบุกรุก และทำให้เกิดปัญหาในการดูแลรักษาที่ดินและควรพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อเป็นการลดงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาพื้นที่ ในการพิจารณากำหนดความเร่งด่วนในการก่อสร้าง ควรเร่งดำเนินการลือมเร็ว

เป็นลำดับแรก เพื่อป้องกันปัญหาการบุกรุกพื้นที่ และเป็นการแสดงขอบเขตไว้อย่างชัดเจน เมื่อมีการชัดเจนด้านงบประมาณในการจัดสรรตามแผนงานหรือโครงการแล้ว ขั้นตอนต่อไปหน่วยที่ขอใช้ประโยชน์ที่ดินจึงเสนอกองทัพเรือ (ผ่านกรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ) ขอความเห็นชอบ ต่อไป

1.2 เพื่อให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ที่ดินของกองทัพเรือ รวมทั้งประโยชน์ต่อการเสนอขอจัดตั้งงบประมาณประจำปีและการติดต่อตามความก้าวหน้า ให้กำหนดแนวทางในการใช้ประโยชน์ที่ดินกองทัพเรือ แบ่งพื้นที่ตามวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็น 5 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ตั้งหน่วย พื้นที่ฝึกของหน่วย พื้นที่ที่ใช้เป็นองค์ประกอบของกำลังรบ พื้นที่เพื่อการสวัสดิการของหน่วย และพื้นที่ที่มีราษฎรบุกรุกและพื้นที่ที่สามารถจัดให้เช่า และเพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในการใช้ประโยชน์ที่ดินกองทัพเรือ ให้ดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการดำเนินการกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติการทางจิตวิทยาเชิงรุก การจัดทำผังหลัก การลงคำสั่งไปปฏิบัติราชการ การฝึกให้ครอบคลุมพื้นที่นั้น ๆ เพื่อเป็นหลักฐานแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1.3 แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ดิน

1.4 ตรวจสอบดูแลที่ดินของตนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนดำเนินการใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่เพื่อมิให้เกิดปัญหาการบุกรุก

1.5 เร่งรัดการจัดทำแนวเขตที่ดินกองทัพเรือ ให้ชัดเจน เช่น การจัดทำป้ายแสดงเขตที่ดิน การปลูกไม้ยืนต้น การก่อสร้างรั้วแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมของพื้นที่ เป็นต้น

1.6 กรณีหมดความจำเป็นหรือเลิกใช้ประโยชน์ให้รีบเสนอ กองทัพเรือ (ผ่านกรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ) เพื่อให้หน่วยอื่นใช้ประโยชน์ หรือพิจารณาส่งคืนกรมธนารักษ์

1.7 สำรวจที่ดินในความรับผิดชอบว่ามีที่ดินที่ว่างและยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำที่ดินนั้นมาใช้ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม หรือไม่ รวมทั้งพิจารณารูปแบบและวิธีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน แล้วเสนอเรื่องผ่านหน่วยปกครองที่ดินเพื่อเสนอกองทัพเรือ (ผ่านกรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ) ส่งการต่อไป

1.8 ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินของผู้เช่า หากไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามที่ขอเช่าให้แจ้งให้ผู้เช่าทราบ พร้อมทั้งให้แก้ไขโดยกำหนดเวลาแล้วเสร็จ หากผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามให้แจ้งให้กรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือทราบพร้อมภาพถ่ายเพื่อแจ้งให้กรมธนารักษ์หรือจังหวัดบอกเลิกสัญญาเช่าต่อไป

1.9 ที่ดินที่มีลักษณะเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยทำให้ยากต่อการดูแลรักษา ให้พิจารณาการแลกเปลี่ยนที่ดินกับส่วนราชการ หรือเอกชนเจ้าของที่ดินข้างเคียง เพื่อให้ได้ที่ดินแปลงใหญ่ สามารถกำหนดเขตและง่ายต่อการดูแลรักษา

1.10 เมื่อมีการแต่งตั้ง โยกย้าย ให้มีการรับ – ส่งหน้าที่ พร้อมเอกสารหลักฐาน ที่ดินในคุณค่าและรับผิดชอบของหน่วย ตลอดจนการดำเนินการที่ผ่านมา

1.11ให้นำผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ดินที่ได้รับมอบหมายในเรื่องที่ดินไปเป็น องค์ประกอบในการพิจารณาความดีความชอบด้วย

1.12 หากมีการปล่อยปะละเลยให้เกิดการบุกรุกที่ดินของ กองทัพเรือใหม่ หรือ เพิ่มขึ้นจากเดิมถือว่าเป็นความบกพร่องของหน่วยที่ดินที่ได้รับมอบหมาย

2. มาตรการ / แนวทางการดำเนินการเมื่อมีการบุกรุกที่ดิน กองทัพเรือ

2.1 เมื่อพบเห็นการบุกรุกต้องดำเนินการให้ผู้บุกรุกออกจากที่ดินไปโดยเร็ว ก่อนจะมีการขยายพื้นที่หรือจำนวนผู้บุกรุก หากผู้บุกรุกไม่เชื่อฟังต้องแจ้งตักเตือนและบอกกล่าวว่าจะอาจถูก ดำเนินการตามกฎหมาย ทั้งนี้ หากผู้บุกรุกมีจำนวนมาก ให้เรียกประชุมชี้แจงให้ผู้บุกรุกรู้ถึงสิทธิ และหน้าที่ของตน และให้ยอมรับสิทธิของทางราชการ

2.2 หากผู้บุกรุกไม่ยอมปฏิบัติตาม หรือไม่ยอมออกจากพื้นที่ดินที่บุกรุกให้ ดำเนินการจำกัด พื้นที่ของผู้บุกรุกไม่ให้บุกรุกเพิ่มขึ้นกว่าเดิม และรวบรวมผู้บุกรุกที่อยู่ กระจัดกระจายในพื้นที่ ย้ายมารวมกันในพื้นที่ที่กองทัพเรือยังไม่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ เพื่อที่หน่วยใช้ประโยชน์ที่ดินจะเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนที่เหลือได้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า กองทัพเรือยังมีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว โดยดำเนินการจัดทำแนวเขตที่ดินให้ ชัดเจนตามข้อ 1.5

2.3 เมื่อนำราษฎรที่บุกรุกมารวมกันในพื้นที่ที่กำหนดแล้ว ให้พิจารณาส่งคืนพื้นที่ ให้กรมธนารักษ์ เพื่อดำเนินการจัดให้เช่าต่อไป ทั้งนี้ให้จำกัดขอบเขตพื้นที่ดังกล่าว ด้วยการล้อมรั้ว ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ส่วนราษฎรที่ไม่ยอมปฏิบัติตามให้ดำเนินการตามกฎหมาย

2.4 ถ้ามีการโต้แย้งสิทธิ อ้างว่าอยู่มาก่อนการสงวนหวงห้าม หรืออ้างว่ามีสิทธิตาม กฎหมาย ต้องทำการพิสูจน์สิทธิการครอบครอง หรือพิสูจน์สิทธิตามมติคณะกรรมการแก้ไขปัญหา การบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) หากตกลงกันไม่ได้ให้ใช้สิทธิทางศาล

2.5 หากไม่แน่ใจว่าที่ดินที่มีผู้ครอบครองอยู่นั้นเป็นของรัฐหรือไม่ ให้ตรวจสอบ แนวเขตตามหลักฐานหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) หลักฐานทางแผนที่หรือหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงขอตรวจสอบหลักฐานการได้สิทธิของผู้ครอบครองนั้น หากอ้างว่าอยู่มานานแล้ว ให้หน่วยดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสาร เสนอ กองทัพเรือ (ผ่าน กบ.กองทัพเรือ) เพื่อเข้าสู่ กระบวนการพิสูจน์สิทธิของ กบร. ต่อไป

จากปัญหาการบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ ที่ได้วิเคราะห์และสรุปแนวทางที่เหมาะสมสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือได้ สามารถกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาที่ กองทัพเรือ จะต้องดำเนินการ หรือ แนวทางการบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือได้ดังนี้

1. การบริหาร ในการบริหารงานด้านที่ดินกองทัพเรือ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และ สอดคล้องกับปัญหาที่เป็นอยู่ จึงแยกการวิเคราะห์และพิจารณาตามที่กำหนดเป็นหัวข้อปัญหาได้ เป็น 2 ส่วนคือ การจัดหน่วยในการ บริหารงาน และการบริหารข้อมูล

1.1 การกำหนดหน่วยบริหารงาน หรือหน่วยดูแลรับผิดชอบ ในการวิเคราะห์ปัญหา ของการกำหนด หน่วยงานรับผิดชอบเรื่องที่ดินของกองทัพเรือในปัจจุบัน พบว่ามีความซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองงบประมาณ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ การจัดหน่วยเพื่อบริหารงานด้านที่ดินของ หน่วยงานที่รับผิดชอบที่ดินของรัฐแล้ว จำเป็นต้องมีการปรับปรุงโดยการยุบเลิกหน่วยงาน คณะกรรมการและคณะทำงานต่างๆ รวมทั้งยกเลิก การปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยปกครองที่ดินของทัพเรือภาค และฐานทัพเรือต่างๆ แล้วจัดตั้ง สำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ เป็นหน่วยงานขึ้นมาดูแลเป็นการเฉพาะ มีหน้าที่หลัก 3 ส่วน คือ 1. การกำหนดนโยบายและการประสานกับหน่วยงานภายนอกในนามกองทัพเรือ 2. การจัดทำ ทะเบียนและบริหารข้อมูล และ 3. การดำเนินการด้านกฎหมาย โดยดำเนินการในภาพรวมเป็น ส่วนกลาง ในส่วนของการดูแลรับผิดชอบตามที่ มีสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ แยกตามพื้นที่ โดยกำหนดเป็น สำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ พื้นที่ 1 รับผิดชอบภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้บางส่วน (จว.ประจวบคีรีขันธ์) สำนักบริหารจัดการ ที่ดินกองทัพเรือ พื้นที่ 2 รับผิดชอบ ภาคตะวันออก และสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ พื้นที่ 3 รับผิดชอบภาคใต้ อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องคงหน่วยใช้ประโยชน์ที่ดินไว้เนื่องจาก ต้องมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบที่ดินที่ตนเองเป็นหน่วยใช้ประโยชน์อยู่ สำนักบริหารจัดการที่ดิน กองทัพเรือข้างต้น จะเป็นลักษณะของหน่วยเพื่อพลาง หรือหน่วยเฉพาะกิจซึ่งจะจัดตั้ง โดยคำสั่ง ทร. เพื่อมิให้มีปัญหาในการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลและระเบียบราชการรวมทั้งจะทำให้ สามารถรับนโยบายจากกองทัพเรือเพื่อกำหนดให้หน่วยปฏิบัติได้โดยตรง จึงมีความเหมาะสม บรรลุภารกิจในการบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ ทั้งนี้ สำนักบริหารจัดการที่ดินและหน่วยใช้ ประโยชน์ จะต้องทำหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทั้ง ในเชิงป้องกันและ แก้ไข และเพื่อให้การจัดตั้งสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ สามารถดำเนินการได้อย่างเป็น รูปธรรม จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบด้านต่างๆ เพื่อตรวจสอบความสามารถกระทำได้ ได้แก่ ด้านกำลังพล ด้านสถานที่ตั้ง และด้านงบประมาณ ดังนี้

1.1.1 ด้านกำลังพล เพื่อให้มีผลกระทบต่อด้านการบริหารกำลังพลของ กองทัพเรือ และเป็นไปตามนโยบายกระทรวงกลาโหมที่ให้พยายามใช้กำลังพลประจำหน่วย ในการปฏิบัติงานต่างๆ รวมทั้งจากการตรวจสอบสถานภาพกำลังพลประจำหน่วยของกองทัพเรือ พบว่ากำลังพลประจำหน่วยรวมทุกพรรคเหล่ามีจำนวนมากพอเพียงที่จะนำมาใช้เป็นกำลังพล ของสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ นอกจากนั้น กำลังพลของฐานทัพเรือต่างๆที่เคยดำเนินการ ในฐานะหน่วยปกครอง ยังสามารถปรับบางส่วนมาใช้ได้ ให้คงเหลือเฉพาะที่จะทำหน้าที่ดูแลที่ดิน ในฐานะหน่วยใช้ประโยชน์ที่ดินเท่านั้น ทั้งนี้ กำลังพลของสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือจะมี จำนวนมากน้อยเท่าไรขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกำลังพลที่ใช้จะมีจำนวนไม่ มากนัก สำหรับหัวหน้าสำนักเนื่องจากจะต้องเป็นผู้รับนโยบายโดยตรงจาก กองทัพเรือ และจะต้อง ประสานหน่วยงานภายนอกในนามกองทัพเรือรวมทั้งในบางครั้งต้องประชุมร่วมกับข้าราชการ พลเรือนระดับสูงระดับปลัดกระทรวง อธิบดีกรม และข้าราชการการเมือง เช่น รองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงที่มีหน่วยงาน ในสังกัดรับผิดชอบดูแลที่ดินของรัฐ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องเป็นนายทหาร เรือชั้นผู้ใหญ่ มีอาวุโสสูงระดับนายพลเรือ โดยอาจจัดจากที่ปรึกษากองทัพเรือ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ กองทัพเรือ

1.1.2 ด้านสถานที่ตั้ง ในการจัดตั้งสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ โดยเฉพาะส่วนกลางจำเป็นต้องมีสถานที่ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงาน และใช้เป็นสถานที่จัดเก็บทำทะเบียนปรับปรุงและบริหารข้อมูล ซึ่งภายในกองบัญชาการ กองทัพเรือพระราชวังเดิม บริเวณอาคาร 2 ที่เดิม เป็นที่ตั้งของกรมกิจการพลเรือนทหารเรือ ปัจจุบัน กองทัพเรืออนุมัติให้ กรมยุทธการทหารเรือ และคณะทำงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กองทัพเรือ ตามคำสั่งคณะกรรมการที่ดินฯ เข้าใช้พื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ สามารถใช้สถานที่ทำงานของ คณะทำงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพเรือ เป็นสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ ได้ เนื่องจากต้องขยับเลิกคณะทำงานไปซึ่งสถานที่มีความกว้างขวางพอเพียง สำหรับสำนักบริหารจัดการ ที่ดินกองทัพเรือ พื้นที่ต่างๆ สมควรจัดตั้งอยู่ในพื้นที่ ทั้งสถานที่ตั้งหรือสถานที่ทำงาน ไม่น่าจะเป็น อุปสรรคมากนัก โดยอาจใช้อาคารสถานที่บางส่วนที่ว่างของทัพเรือภาคหรือฐานทัพเรือต่างๆ หรืออาจใช้สถานที่ทำงานเดียวกับกองกิจการพิเศษ ฐานทัพเรือต่างๆ ซึ่งถูกยกเลิกภาระงานด้าน การเป็นหน่วยปกครองที่ดินไป

1.1.3 ด้านงบประมาณ ในการบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือในปัจจุบันมีการตั้ง คณะกรรมการและคณะทำงานต่างๆ หลายชุด ซึ่งแต่ละชุดจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินการด้านธุรการนอกจากนั้น ยังได้รับการสนับสนุนการจัดเลี้ยงอาหารเครื่องดื่ม ในการประชุมต่างๆ แยกต่างหากเป็นครั้งคราวอีกด้วย ซึ่งพอเพียงที่จะใช้ในการบริหารงานของ สำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือได้ โดยงบประมาณด้านธุรการของคณะกรรมการ และ คณะทำงานต่างๆ ที่กองทัพเรืออนุมัติในแต่ละปีมีจำนวนรวมปีละ 177,320.-บาท ไม่รวม งบประมาณของคณะกรรมการเจ้าของเรื่องที่ดินบริเวณตำบลบางพระ และตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในส่วนที่เป็นค่าตอบแทนเจ้าของที่ดินและค่าเลี้ยงรับรองอัยการและ ข้าราชการปีละ 435,000.-บาท ซึ่งในงานด้านธุรการการบริหารจัดการที่ดินจะมีค่าใช้จ่ายที่ดินจะมี ค่าใช้จ่ายประมาณเดือนละ 10,000.-บาท หรือปีละประมาณ 120,000.-บาท ประหยัดงบประมาณ ส่วนนี้ได้ 57,320.-บาท (177,320 - 120,000) นอกจากนั้น ในการตรวจพื้นที่ของคณะกรรมการ ต่างๆ ซึ่งแต่ละคณะจะเสนอกองทัพเรือขออนุมัติงบประมาณค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้ง และแต่ละคณะ เมื่อมีสำนักบริหารฯ เป็นหน่วยดำเนินการก็จะสามารถลดงบประมาณในส่วนนี้ลงได้อีกสำหรับ งบประมาณด้านสิทธิกำลังพล ได้แก่ ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ค่าเช่าที่พัก สามารถใช้งบประมาณปกติ เบิกจ่ายให้กำลังพลได้ ทั้งนี้ ในช่วงแรกของการปฏิบัติงานหากมีการไปปฏิบัติราชการมาก จนกระทบกับงบประมาณปกติของหน่วย สำนักฯ จะต้องประสานสำนักปลัดบัญชาทหารเรือ ของงบประมาณเพิ่มเติมให้กับหน่วยตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามในการขอตั้งงบประมาณของ หน่วยประจำปี จะต้องเสนองบประมาณในส่วนนี้รวมไปด้วย โดยรายละเอียดสำนักบริหารฯ จะเป็นผู้จัดทำเสนอหน่วยที่มีกำลังพลมาปฏิบัติงานในสำนักบริหารฯ นั้นๆ อย่างไรก็ตาม งบประมาณด้านนี้ในภาพรวมจะไม่เพิ่มขึ้นและจะลดลง แต่จะเปลี่ยนแปลงหน่วยเบิกเท่านั้น ซึ่งเดิมเป็นหน่วยปกครองที่ดินและหน่วยที่มีคณะกรรมการต่างๆ อยู่มาเป็นต้นสังกัดของกำลังพล ที่มาปฏิบัติราชการที่สำนักฯ เป็นหน่วยเบิก

สำหรับในความเป็นไปได้ ในด้านความคุ้มค่าและความเสี่ยง จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งสำนัก บริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือมีความคุ้มค่าเนื่องจากได้รวมหน่วยงานที่มีความซ้ำซ้อน เข้าไว้ ด้วยกัน ใช้ประมาณอย่างคุ้มค่า สามารถสามารถใช้จ่ายกำลังพลให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งในการ มีสำนักบริหารฯ จะทำให้การประสานงานกับหน่วยต่างๆ ในนาม กองทัพเรือทำได้อย่าง มีประสิทธิภาพมีความคุ้นเคยกันในระดับต่างๆ การขอรับการสนับสนุนด้านต่างๆ ทำได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของการเพิ่มความรู้ความชำนาญ ให้กับกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้น ยังมีความเป็นเอกภาพเนื่องจากรับนโยบายจาก กองทัพเรือมาปฏิบัติได้โดยตรง จึงไม่มีความเสี่ยง ต่อการไม่บรรลุภารกิจในการบริหารจัดการที่ดิน

2. การจัดการที่ดิน ในการจัดการที่ดิน ซึ่งจะเป็นการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมอันจะทำให้ปรับการดำเนินการจากเชิงรับเป็นเชิงรุก สามารถใช้ที่ดินได้เมื่อต้องการ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ดินของรัฐร่วมกับงานวิจัยที่ผ่านมาแล้วสามารถกำหนดเป็นแนวทางได้ดังนี้

2.1 ตรวจสอบที่ดินในความรับผิดชอบทั้งหมด ร่วมกับวัตถุประสงค์เดิมของการจัดหา หรือขอใช้ที่ดิน นโยบายกองทัพเรือ รวมทั้งยุทธศาสตร์ทางเรือ/ทะเล แล้วกำหนดการใช้ที่ดินเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการดังกล่าวทั้งนี้ ในส่วนของการใช้เป็นที่ตั้งหน่วยงานส่งกำลังบำรุงพื้นที่ฝึก ในส่วนนี้จะต้องดำเนินการในระดับกองทัพเรือเป็นลักษณะกำหนดจากบนสู่ล่าง (Top-Down) โดยหน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ได้แก่ กรมยุทธการทหารเรือ เมื่อผลการดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว สำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ และหน่วยใช้ประโยชน์ที่ดิน จะเป็นหน่วยตรวจสอบที่ดินที่ไม่มีความประสงค์จะใช้ประโยชน์หากเป็นที่ดินที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้แล้ว และไม่มีศักยภาพในการดำเนินการด้านอื่น เช่น มีปัญหาการบุกรุกไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงต้องใช้กำลังพลมาก การพัฒนาหรือเข้าใช้ที่ดินทำได้ลำบากใช้งบประมาณสูงมาก โดยแยกการดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ส่งคืนหน่วยที่รับผิดชอบเพื่อนำไปดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลในเรื่องต่างๆ 2. แลกเปลี่ยนกับที่ดินที่หน่วยสามารถใช้ประโยชน์ได้ หรือเพื่อให้สามารถรักษาความปลอดภัยได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับสภาพของที่ดินแต่ละประเภท ซึ่งจะต้องมีการประสานงาน และอาจต้องมีการเจรจาต่อรองร่วมด้วย โดยสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ จะเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

2.2 ตรวจสอบผังหลักของหน่วยต่าง ๆ โดยหน่วยใช้ประโยชน์ดำเนินการร่วมกับกรมช่างโยธาทหารเรือ ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทั้งในส่วนของความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ และสถานภาพงบประมาณในปัจจุบัน โดยแยกส่วนระหว่างส่วนที่เป็นที่ตั้งหน่วย และส่วนที่เป็นส่วนการบริการ เช่น บ้านพักอาศัยประจำหน่วย ร้านค้า สวัสดิการ ร้านอาหาร เป็นต้น ออกจากกันอย่างเด่นชัด

2.3 แบ่งที่ดินออกเป็นพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่ตั้งหน่วย พื้นที่ฝึก พื้นที่ส่วนบริการ พื้นที่ที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ แล้ว ดำเนินการในลักษณะบูรณาการ โดยสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ จะเป็นหน่วยดำเนินการดังนี้

2.3.1 พื้นที่ตั้งหน่วยส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างตามผังหลักที่ได้รับการปรับปรุงหน่วยใช้ประโยชน์จัดทำเป็นโครงการปกติเสนอ หรือหากมีโครงการอยู่แล้ว แต่ไม่ได้รับงบประมาณให้นำมาปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิก โดยดำเนินการเท่าที่จำเป็นจริงๆ

2.3.2 พื้นที่สีก บางส่วนไม่สามารถดูแลได้อย่างถึง และใช้เป็นครั้งคราว จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจกับราษฎรที่อยู่บริเวณพื้นที่โดยรอบ นอกเหนือจากการจัดทำขอบเขตให้ชัดเจนด้วยวิธีต่าง ๆ เท่าที่สามารถทำได้ เช่น การขุดคูปลูกต้นไม้เป็นต้น ปรับแผนการสีกให้หมุนเวียนใช้พื้นที่สีกตามที่ต่างๆ อย่างเหมาะสม อย่าทิ้งร้างนานเกินไป และเมื่อทำการสีกต้องดำเนินการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นป่าไม้ เช่น การปลูกพืชในพื้นที่ บางส่วนที่ไม่กระทบการสีกดำเนินการในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยสำนักบริหารจัดการที่ดิน กองทัพอากาศ ประสานขอกล้าไม้เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าไม้ ทั้งนี้ต้องเน้นการควบคุมไปกับการปฏิบัติการจิตวิทยาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ให้ความรู้ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรเข้าใจ ความจำเป็นในการใช้ที่ดินเพื่อการสีก โทษของการบุกรุกตามที่กล่าวข้างต้นด้วย โดยเฉพาะพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดปัญหาอาจจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ร่วมด้วย ตามแผนและสถานภาพงบประมาณ

2.3.3 พื้นที่ส่วนบริการ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าสถานภาพงบประมาณในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยในการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย แม้ว่าจะมีความขาดแคลนสูงก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาคารที่พักประจำหน่วย นอกจากนี้ การบริหารจัดการในเรื่องร้านค้า ร้านอาหารภายในหน่วย เพื่อการสวัสดิการ ส่วนมากไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อประโยชน์ในภาพรวม ดังนี้

2.3.3.1 การก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย ปัจจุบันการเคหะแห่งชาติ มีโครงการอาคารชุดให้เช่า ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล และได้รับการสนับสนุนเงินส่วนหนึ่งในการสร้าง โดยการเคหะแห่งชาติจะเป็นผู้ลงทุนในการก่อสร้างทั้งหมด รูปแบบอาคารเป็นลักษณะเดียวกับอาคารชุดเอื้ออาทร เนื้อที่ประมาณ 33 ตารางเมตร เมื่อเสร็จแล้ว การเคหะแห่งชาติคิดค่าเช่าหน่วยละ 700.-บาท ทั้งนี้ โครงการดังกล่าว กองทัพอากาศเห็นชอบให้จัดทำในที่ราชพัสดุ บริเวณชอยแบริงเป็นโครงการแรก โดยหน่วยงานของกองทัพอากาศจะเป็นผู้ดูแล การกำหนดค่าเช่า การบำรุงรักษาต่างๆ ซึ่งอาจจำเป็นต้องกำหนดค่าเช่าในราคาสูงกว่า 700.-บาท เพื่อนำ เงินส่วนหนึ่งมาเป็นค่าบำรุงรักษา อย่างไรก็ตามพื้นที่ใดอาคารยังสามารถจัดทำเป็นร้านค้าต่างๆ เพื่อหาประโยชน์เพิ่มเติม และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พักอาศัยได้อีกส่วนหนึ่งด้วย จะเห็นได้ว่า กองทัพอากาศไม่เสียประโยชน์ใด ๆ ที่ดินที่ใช้ปลูกสร้าง กองทัพอากาศยังคงเป็นหน่วยใช้ประโยชน์ตามเดิม

ดังนั้น หน่วยงานที่มีความต้องการสามารถเสนอกองทัพเรือเพื่อเสนอให้การเคหะแห่งชาติ มาดำเนินการได้ แต่หากมีการจัดตั้งสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือแล้ว สำนักบริหารฯ จะเป็น ผู้ประสานงานกับการเคหะแห่งชาติโดยตรง อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างจะเป็นไปตามแผนงาน ของการเคหะแห่งชาติหากสามารถเสนอเข้าแผนได้แล้ว การดำเนินการจะไม่มีปัญหาใดๆ สำหรับ หน่วยงานที่สามารถดำเนินการได้ทันทีในขณะนี้ ได้แก่ สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง ซึ่งมีความ ขาดแคลนที่พักอาศัย โดยเฉพาะในส่วนของนายทหารนักเรียน นักศึกษาหลักสูตรต่างๆ ก่อนข้างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการเคหะแห่งชาติได้มาสำรวจและจัดทำผังไว้แล้ว

2.3.3.2 การจัดการร้านค้าร้านอาหารภายในหน่วย เพื่อการสวัสดิการ โดยให้เอกชนเข้ามาดำเนินการทั้งในเรื่องการก่อสร้างอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการในภาพรวมเนื่องจากบางหน่วยมีกำลังพลจำนวนไม่มาก ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน จึงต้องอาศัยศักยภาพรวม ซึ่งสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือจะต้องเจรจาประสานงานกับ เอกชนเพื่อประสานประโยชน์ในส่วนนี้ และนอกจากจะได้ประโยชน์ในด้านการสวัสดิการ โดยหน่วยไม่ต้องลงทุนอีกแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการปฏิบัติการของหน่วยในกรณี ฉุกเฉินโดยไม่ต้องสำรองพัสดุ และเสบียงอาหารไว้ให้พร้อมปฏิบัติงานอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในส่วนนี้บางหน่วยสามารถดำเนินการได้เอง จึงจะต้องสอบถามความต้องการของหน่วยต่างๆ ก่อน โดยจะเป็นไปตามความสมัครใจ และจะต้องมีผลประโยชน์ตอบแทนหน่วยเพื่อเป็นการ ให้ สวัสดิการแก่กำลังพลอีกทางหนึ่งด้วยซึ่งการจัดการร้านค้าร้านอาหารภายในหน่วย ดังกล่าวสามารถ ดำเนินการได้ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วน ราชการ พ.ศ.2547 ได้ให้อำนาจหัวหน้าส่วนราชการอนุมัติให้ใช้ที่ดิน ทรัพย์สิน หรืออาคารเพื่อ ประโยชน์แก่การจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการได้

2.3.3.3 การปรับปรุงพัฒนา สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากกำลังพลที่พักอาศัยในบ้านพักของทางราชการถือเป็นชุมชนหนึ่ง ซึ่งอยู่ในความดูแล รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยต้นสังกัดจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วม การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน รวมทั้งต้องประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบ ในการจัดงบประมาณสนับสนุนการซ่อมทำ การปรับปรุง พัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ตามขีดความสามารถ โดยอาจเสนอเป็นโครงการต่าง ๆ เขาสู่การพิจารณาขององค์กร นั้นๆ ทั้งนี้ กรม. ได้เคยมีมติให้ส่วนราชการให้การสนับสนุนการดำเนินการของส่วนราชการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในโครงการพัฒนาต่างๆ 4 แนวทางดังกล่าว จึงสามารถดำเนินการได้ และ ไม่เป็นการมีสิทธิเหนือที่ดินที่กองทัพเรือใช้ประโยชน์แต่อย่างใด

2.3.4 พื้นที่ที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ เดิมจะพิจารณาให้ส่วนราชการ หรือเอกชนเช่า ซึ่งกองทัพเรือจะได้รับการสนับสนุนด้านการสวัสดิการเป็นการตอบแทน แต่ในปัจจุบันเริ่มมีปัญหา เนื่องจากการเช่าต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ.2545 โดยเช่ากับกรมธนารักษ์ ซึ่งกรมธนารักษ์จะนำที่ดินที่กองทัพเรือเห็นชอบให้เช่า ไปดำเนินการประมูลเพื่อให้ได้ประโยชน์ สูงสุด โดยอ้างเหตุผลว่ากองทัพเรือยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ทำให้เกิดปัญหา รวมทั้งที่ดินซึ่ง กองทัพเรือเคยเห็นชอบให้เช่า เมื่อต้องการใช้ประโยชน์ หรือต้องการเลิกสัญญาเช่าจะเกิดปัญหา ทุกรายไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์ภายหลัง การให้เช่าได้เลย ยกเว้น เป็นกรณีที่ดินที่ส่วนราชการ หรือเอกชน ขอยกเลิกการเช่าเอง ดังนั้น จึงไม่ควรมีการเห็นชอบให้เช่าตามที่เคยดำเนินการมาแต่เดิมอีก พื้นที่ที่ ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์นี้ ต้องดำเนินการจัดการไปตามศักยภาพของที่ดินดังนี้

2.3.4.1 ที่ราชพัสดุที่ตั้งอยู่ในท่าเลการศึกษา ดำเนินการแลกเปลี่ยนกับที่ดิน หรือสิ่งปลูกสร้าง อาจเป็นอาคารสิ่งก่อสร้างที่มีแผน แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ หรือ การล้อมรั้วทึบเพื่อป้องกันปัญหาการบุกรุกในที่ดินที่มีปัญหา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว เป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์ ที่กำหนดว่าส่วนราชการ มีที่ราชพัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์ในทางราชการ หากตั้ง อยู่ในท่าเลการศึกษา ที่ไม่เหมาะสมจะเป็น ส่วนราชการให้กรมธนารักษ์ ที่ราชพัสดุดังกล่าวพัฒนาเปิดประมูล หาผู้ลงทุนปลูกสร้างอาคาร ยกกรรมสิทธิ์ให้กระทรวงการคลัง โดยกรมธนารักษ์จะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประมูลจะต้องจัดซื้อ ที่ดินยกให้แก่ราชการและสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ตามความประสงค์ของส่วนราชการนั้น ในที่ดินดังกล่าว อย่างไรก็ตามสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือ จะต้องประสานงานและเจรจา กับกรมธนารักษ์เพื่อมิให้กองทัพเรือต้องเสียประโยชน์ ที่ดินดังกล่าว เช่น ที่ดินบริเวณซอยแบร์ริง (ส่วนที่เหลือจากการจัดทำโครงการอาคารชุดให้เช่า) ที่ดินซอยเพชรเกษม 81 เป็นต้น อาจแลกเปลี่ยน กับการก่อสร้างอาคาร โรงเรียนพลศึกษาทหารเรือ โรงเรียนขนส่งทหารเรือ ที่มีแผนจะย้าย ไปอยู่ที่ บางนา แทนกรมสรรพาวุธทหารเรือ ที่จะย้ายไปสัตหีบ

2.3.4.2 ที่ดินที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ดำเนินการได้เช่นเดียวกับการ จัดการร้านค้าร้านอาหารเพื่อการสวัสดิการ โดยให้เอกชนเข้ามาลงทุนและบริหารจัดการ แต่เนื่องจากการดำเนินการในส่วนนี้อาจคาบเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อธุรกิจของเอกชน ซึ่งจะ ไม่ใช่เพื่อการสวัสดิการเท่านั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดการที่เหมาะสม เช่น เอกชนลงทุนก่อสร้าง อาคารที่พัก ยกให้กองทัพเรือ บริหารงานร่วมกันกับคณะกรรมการสวัสดิการภายในกองทัพเรือ ในลักษณะอาคารรับรองกองทัพเรือ ในที่ต่างๆ ซึ่งกองทัพเรือเป็นผู้ลงทุนและบริหารงานเอง

ทั้งหมดอย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัย และผลกระทบทางยุทธการร่วมด้วยการจัดการด้านนี้หน่วยต่างๆ ได้ดำเนินการตามสภาพที่หน่วยสามารถทำได้เองหลายหน่วย ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวหากการจัดการไม่ดีพอ ที่ดินที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของกองทัพเรือมีหลายแห่ง ในปัจจุบันมีคณะกรรมการ โครงการสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่กองทัพเรือเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ จึงต้องมีการหารือร่วมกันในรายละเอียดและแผนการดำเนินการ

2.3.4.3 ที่ดินที่มีศักยภาพด้านการเกษตร ดำเนินการสนองนโยบายรัฐบาลในการปลูกพืชทดแทนพลังงาน เช่น ปาล์มน้ำมัน อ้อย และมันสำปะหลังสำหรับผลิตวัตถุดิบให้กับโรงงาน Bio Diesel โดยสำนักบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือจะต้องประสานกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการขอรับการสนับสนุนพันธุ์กล้วยไม้ และเจรจาในรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ ผลประโยชน์ที่หน่วยจะได้รับ ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามขีดความสามารถของหน่วยในการดำเนินการด้วย ในการบริหารจัดการที่ดินกองทัพเรือจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังและใส่ใจในทุกระดับ หากสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติโดยตรงตามภารกิจในการป้องกันประเทศ อีกส่วนหนึ่งเพื่อเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน โดยต้องเปิดใจกว้างว่าการส่งคืนที่ดินมิใช่เป็นการสูญเสียที่ดินที่ทหารเรือในอดีตได้จัดหาไว้ หากแต่เป็นการช่วยเหลือประเทศชาติในภาพรวม เสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติทางเศรษฐกิจ ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ต้องดำเนินการเชิงรุก โดยการเข้าประสานงานสร้างความสัมพันธ์ สอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการจัดการให้เหมาะสม

แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพอากาศ

คำสั่ง ทอ. (เฉพาะ) ที่ 108/52 ลง 26 มิ.ย.52 เรื่อง การแบ่งมอบและกำหนดความรับผิดชอบในการดูแลสนามบินและที่ดิน ให้กรมส่งกำลังบำรุงทหารอากาศ เป็นหน่วยรับผิดชอบในการพิจารณากำหนดนโยบาย วางแผน ควบคุม กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับการแบ่งมอบ การปกครองดูแลสนามบินและที่ดินที่กองทัพอากาศ ใช้ประโยชน์ ตลอดจนการให้คำแนะนำในฐานะสายวิทยาการ หน่วยที่รับผิดชอบในการดูแลสนามบินและที่ดิน อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ การประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรที่อยู่ใกล้เคียง ที่ดินกองทัพอากาศ ได้รับทราบข้อเท็จจริง สำรวจหลักเขตกองทัพอากาศ ดำเนินการปลูกต้นไม้ ขุดคู ทำรั้วและอื่นๆ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ให้มีหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินกองทัพอากาศ โดยตรง ตรวจสอบสภาพสนามบินและ

ที่ดิน แล้วรายงานผลการดำเนินการ การมอบอำนาจให้ ผุ้บังคับ หน่วยบังคับ หน่วยขึ้นตรงอื่นๆ ตามความเหมาะสม มีอำนาจในการร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาต่อผู้บุกรุกที่ดิน การใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ภาควิชาพิเศษและมาตรการประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิงภาคพื้นดิน ทอ. กำหนด

หลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One Map)

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงกลาโหมเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกรณีหลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อกรณีดังกล่าว กระทรวงกลาโหมได้แจ้งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทราบว่ากระทรวงกลาโหมได้พิจารณาต่อเรื่องดังกล่าวแล้วมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ จำนวน 13 ข้อ มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญโดยยึดถือการประกาศแนวเขตตามกฎหมาย ห้วงเวลาการประกาศใช้หลักฐานหนังสือสำคัญทางกฎหมาย และภาพถ่ายทางอากาศเพื่อใช้พิจารณาในการดำเนินการนั้นมีเหตุผลและหลักเกณฑ์อยู่ในตัวแล้ว แต่หลักเกณฑ์ในการดำเนินการดังกล่าวจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ในที่ดินของทหารในอนาคต หลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่ (One Map) เพื่อให้ประเทศไทยมีแนวเขตที่ดินของรัฐที่ถูกต้อง ทันสมัย อยู่บนมาตรฐาน แผนที่มาตรฐาน 1 : 4000 แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ 22 กันยายน พ.ศ. 2558 เห็นชอบแนวทางการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 แนวเขตที่ดินไม่ว่าจะเป็นที่ดินของรัฐ หรือของเอกชนต่อกันสนิท ไม่ทับซ้อน หรือมีช่องว่าง สามารถนำไปกำหนดเป็นแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบบูรณาการในอนาคต และให้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One Map) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานคณะกรรมการฯ และมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เป็นเลขานุการและศูนย์ประสานงานฯ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย อำนวยการ และกำกับดูแลการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 แบบดิจิทัล และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้ทุกส่วนราชการใช้และยึดถือในแนวทางเดียวกัน โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 13 ข้อ สรุปได้ ดังนี้

1. กรณีป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับป่าไม้ถาวรให้ใช้แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่มีการประกาศกฎหมายเป็นหลัก

2. กรณีป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับอุทยานแห่งชาติ ให้พิจารณาใช้แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นหลัก

3. กรณีป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคุ้มครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจนทับซ้อนใช้แนวเขตตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน

4. กรณีป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทับซ้อนกับป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี ให้ใช้แนวเขตตามกฎหมายของพื้นที่ป่าข้างต้นเป็นหลัก

5. กรณีป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) ให้ใช้แนวเขตตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเป็นหลัก และอยู่ในเขตพื้นที่ที่กรมป่าไม้ส่งมอบ ส.ป.ก.

6. กรณีอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ที่ทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน ให้พิจารณาดังนี้

6.1 กรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ให้เขตปฏิรูปที่ดิน และได้ออกพระราชกฤษฎีกาก่อนการกำหนดเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ให้ใช้แนวเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นหลัก

6.2 กรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ให้เขตปฏิรูปที่ดิน และได้ออกพระราชกฤษฎีกาหลังการกำหนดเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ให้ใช้แนวเขตอุทยานแห่งชาติ เป็นหลัก

7. กรณีป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคุ้มครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจนทับซ้อนกับเขตนิกมสร้างตนเอง หรือนิกมสหกรณ์ ให้พิจารณาดังนี้

7.1 กรณีนิกมสร้างตนเอง หรือนิกมสหกรณ์ มีแนวเขตตามกฎหมายบังคับก่อนการกำหนดแนวเขตป่าไม้ข้างต้น ให้ใช้แนวเขตนิกมสร้างตนเอง หรือนิกมสหกรณ์ เป็นหลัก

7.2 กรณีนิกมสร้างตนเอง หรือนิกมสหกรณ์ มีแนวเขตตามกฎหมายบังคับก่อนการกำหนดแนวเขตป่าไม้ข้างต้น ให้ใช้แนวเขตป่าไม้ข้างต้นเป็นหลัก

8. กรณีนิกมสร้างตนเอง หรือนิกมสหกรณ์ทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน และนิกมสร้างตนเอง หรือนิกมสหกรณ์ ยังไม่มีกฎหมายกำหนดพื้นที่ ให้ยึดแนวเขตที่ประกาศเป็นกฎหมายก่อนเป็นหลัก

9. กรณีป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคุ้มครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทับซ้อนกับที่ราชพัสดุ ให้ใช้แนวเขตที่ราชพัสดุที่มีการออกหนังสือสำคัญตามประมวลกฎหมายที่ดินไว้แล้วเป็นหลัก กรณีที่ราชพัสดุยังไม่ออกหนังสือสำคัญตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้ใช้แนวเขตตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน

10. กรณีป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคุ้มครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทับซ้อนกับที่สาธารณประโยชน์ที่มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ไว้แล้วให้ใช้แนวเขต น.ส.ล. ที่โตกว่าเป็นหลัก

11. กรณีแนวเขตที่ดินของรัฐที่มีการกำหนดโดยใช้แนวธรรมชาติหรือแนวเขตตาม สิ่งก่อสร้าง ให้ใช้แนวเขตที่ดินของรัฐที่มีการกำหนดโดยใช้แนวธรรมชาติหรือแนวเขตตาม สิ่งก่อสร้างที่ปรากฏในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ หรือภาพถ่ายดาวเทียมปีที่กำหนดแนวเขต หากไม่ มีภาพถ่ายแนวเขตที่ดินของรัฐที่มีการกำหนดโดยใช้แนวธรรมชาติหรือแนวเขตตามสิ่งก่อสร้าง ให้ใช้ภาพถ่ายครั้งแรกหลังจากการกำหนดแนวเขต

12. กรณีหน่วยงานของรัฐไม่สามารถหาข้อมูลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ ให้เสนอ คณะอนุกรรมการพิจารณาเพื่อให้ได้ข้อมูลตามลำดับ

13. ให้อนุกรรมการระดับจังหวัดรวบรวมข้อมูลระวางแผนที่ของกรมที่ดิน ที่มีการรับรองแนวเขตพื้นที่ต่างๆ ไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับใช้ในการดำเนินการภายหลังและ คณะทำงานการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ป่าไม้และเขตปฏิรูปที่ดิน รวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงานที่ได้ยุติจากคณะทำงานการแก้ไขปัญหาการทับซ้อน ส่งให้คณะกรรมการปรับปรุง แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One Map) เพื่อประกอบการ พิจารณาต่อไป ปัจจุบันการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One Map) อยู่ระหว่างการดำเนินการยังไม่เสร็จเรียบร้อย หากดำเนินการเสร็จเรียบร้อย คาดว่า น่าจะช่วยในเรื่องแนวเขตที่ดินของรัฐที่ไม่มีความชัดเจน บางพื้นที่ที่มีแนวเขตที่ทับซ้อนกันได้

แผนภาพที่ 3-1 แสดงการปรับปรุงแนวเขตแบบบูรณาการ (Roadmap)

แผนภาพที่ 3-2 แสดงขั้นตอนการปรับปรุงแนวเขตแบบบูรณาการ

สรุป

แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของเหล่าทัพ จะมุ่งเน้นในการแยกประเภท ตามวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ไม่ให้ราษฎรขอใช้ที่ดินมากเกินไปจนความจำเป็น รวมทั้งการจัดลำดับขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาการบุกรุก โดยอ้างอิง กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการดูแลและใช้ประโยชน์ที่ดิน การให้ความดีความชอบ และการลงโทษ รวมทั้งการดำเนินการใช้สิทธิทางศาลในการพิสูจน์สิทธิ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการแก้ไขปัญหากับราษฎร ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ จึงมีลักษณะการปฏิบัติในเชิงรูปธรรมเป็นส่วนมาก ยังขาดการปฏิบัติเชิงนามธรรม เช่น การปฏิบัติการจัดวิทยาต่อผู้บุกรุกหรือเจ้าหน้าที่ของฝ่ายตน หากมีการเพิ่มเติมในส่วนนี้แล้วจะทำให้แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของเหล่าทัพมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 4

การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหา การบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

ความเป็นมาและโครงสร้าง

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่ดินออกมาเป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนและเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อภารกิจในการป้องกันประเทศ เช่น การฝึกทางยุทธวิธีของหน่วยทหาร เป็นต้น ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบเดิม จะไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ เป็นปัญหาในการดำเนินการ ทั้งในส่วนของปัญหาที่เป็นมาแต่เดิมที่ไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและปัญหาในการดำเนินการเพื่อรองรับนโยบายที่เปลี่ยนแปลง โดยเป็นปัญหาทั้งในด้านการบริหาร ได้แก่ การจัดหน่วยเพื่อการบริหารงาน การบริหารข้อมูล และด้านการจัดการ ได้แก่ การจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม เพื่อมิให้มีผลกระทบภารกิจ และสามารถสนองนโยบายรัฐบาลได้พร้อมกันไปด้วย

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในความครอบครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กับเพื่อให้การประสานนโยบายและการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานทางทหารที่มีหน้าที่ ดูแล รักษา และใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นไปตามกฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2551 จึงให้ยกเลิกคำสั่ง กท. ที่ 186/2551 ลง 28 ก.พ.51 และดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินที่อยู่ในความครอบครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหาร จำนวนทั้งสิ้น 10 นาย ประกอบด้วย รองปลัดกระทรวงกลาโหม (สายส่งกำลังบำรุง) เป็น หัวหน้าคณะทำงานฯ พร้อมผู้แทนเหล่าทัพ สายงานด้านการส่งกำลังบำรุงร่วมเป็นคณะทำงานฯ ต่อมา มีการเพิ่มเติมคณะทำงานฯ ตามคำสั่ง กท. ที่ 334/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน

ในความครอบครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ ของหน่วยงานทางทหาร ลง 9 มิ.ย.57 โดยให้เพิ่ม ผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทน เข้าร่วมเป็นคณะทำงานฯ อีกท่านหนึ่ง ซึ่งคณะทำงานฯ ประกอบด้วย

1. รอง พล.ท. (สายส่งกำลังบำรุง)	เป็นหัวหน้าคณะทำงาน
2. ผอ.สนผ.ท. หรือผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
3. จก.ชน. หรือ ผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
4. ผอ.อผส. หรือ ผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
5. จก.กบ.ทหาร หรือ ผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
6. จก.กบ.ทบ. หรือ ผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
7. จก.ทบ.ทร. หรือ ผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
8. จก.กบ.ทอ. หรือ ผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
9. ผอ.สสน.สป. หรือ ผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
10. ผอ.สขธ.สสน.สป.	เป็นคณะทำงานและเลขานุการ
11. ผอ.กอร.สขธ.สสน.สป.	เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. ตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่มีการร้องเรียนหรือรายงานปัญหาการบุกรุกที่ดินของหน่วยงานราชการ ทั้งจากบุคคล คณะกรรมการฯ และกรรมการอื่นใด
2. พิจารณากำหนดมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อยุติที่เป็นธรรม โปร่งใส และถูกต้องตามกรอบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง
3. ประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับทราบข้อมูลและปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของคณะทำงานฯ
4. ติดตาม ตรวจสอบและดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของหน่วยงานทางทหารให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม และรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติให้มากที่สุด
5. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่และมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงานได้ตามที่เห็นสมควร
6. รายงานผลการปฏิบัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทราบ ตามระยะเวลาที่เห็นสมควร

คณะทำงานจึงได้พิจารณาแนวทางและมาตรการแก้ไขการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม โดยมีแนวความคิดในการจัดทำ 3 แนวทาง คือ การหยุดปัญหาการบุกรุกที่ดิน

ที่มีอยู่เดิม การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินเพิ่มเติม และการเยียวยาให้ความเป็นธรรมกับราษฎร สรุปประเด็นปัญหาสำคัญ จำนวน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาส่วนใหญ่เป็นการบุกรุกที่ดินในพื้นที่ฝักเพื่อทำการเกษตรกรรมของราษฎร (ปลูกพืชไร่) และการจัดทำเป็นที่อยู่อาศัย แหล่งชุมชน และการทำธุรกิจ รวมทั้งปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับซ้อน การไม่ยอมรับมติ กบร.จังหวัดของกรมธนารักษ์ การอ้างสิทธิการถือครองก่อนเป็นที่ของรัฐ การโต้แย้งสิทธิ อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ ซึ่งใช้ระยะเวลายาวนาน และระหว่างรอผลการพิสูจน์สิทธิจะมีการปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่ การก่อสร้างอาคารถาวร และสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้น การแก้ไขปัญหาของหน่วย ส่วนมากได้มีการแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้บุกรุก การใช้สิทธิทางศาลฟ้องร้องคดี และการสนับสนุนข้อมูลการพิสูจน์สิทธิของ กบร.จังหวัด ตลอดจนได้ดำเนินการจัดทำแผนการเคลื่อนย้ายราษฎรผู้บุกรุกออกจากพื้นที่ตามนโยบายของแต่ละเหล่าทัพ

2. ปัญหากฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดหาประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุที่ถูกบุกรุกโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2556 ปัญหาการ ไม่มีผู้แทนของหน่วยทหารในคณะกรรมการ กบร.จังหวัด ปัญหาไม่มีการมอบอำนาจให้หน่วยทหารในพื้นที่เป็นผู้แทนในการคัดค้าน การออกเอกสารสิทธิต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งคณะทำงาน ฯ ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเดินทางตรวจพื้นที่ และประชุมร่วมกันกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงสรุปเป็นแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

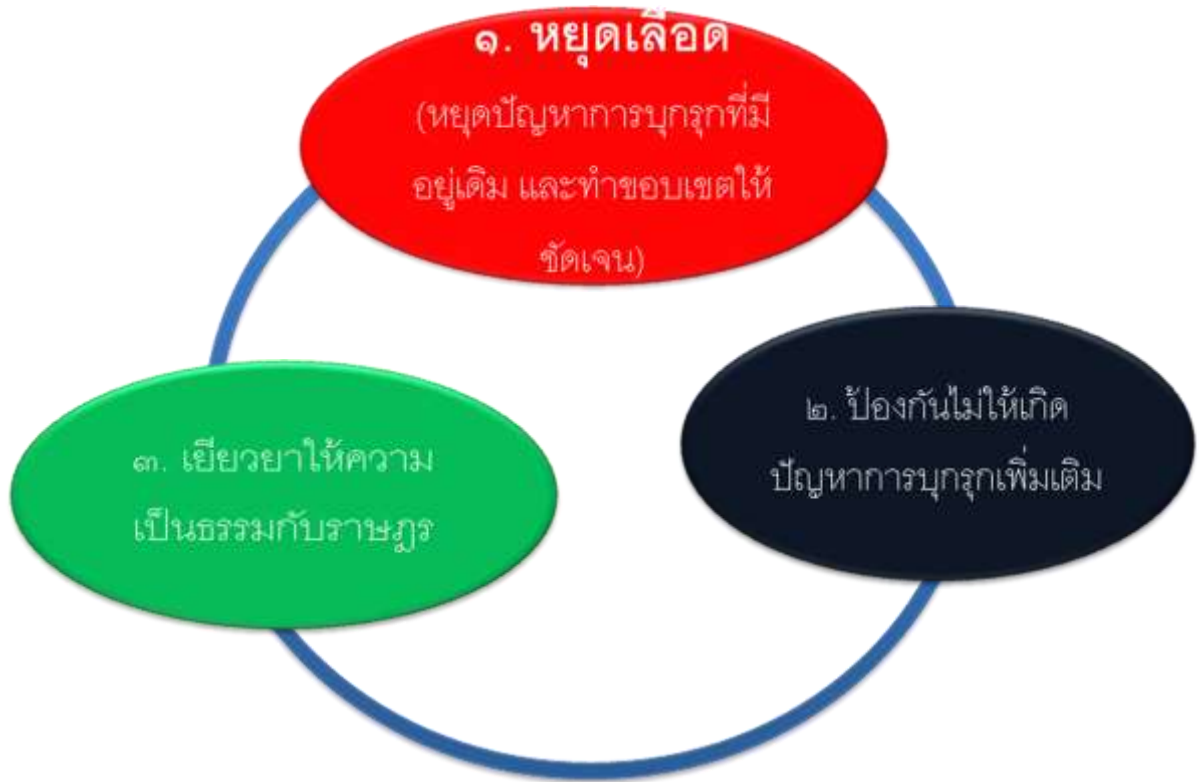
โดย รมว.กท. ได้อนุมัติแนวทางและมาตรการ มาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม เมื่อ 15 ม.ค.59

แนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

พ.ศ.2559

1. แนวความคิด 3 ประการ คือ การหยุดปัญหาการบุกรุกที่ดินที่มีอยู่เดิม การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินเพิ่มเติม และการเยียวยาให้ความเป็นธรรมกับราษฎร

แผนภาพที่ 4-1 ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม 3 ยุทธศาสตร์

2. แนวทางการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 แยกการใช้ประโยชน์ของที่ดินตามวัตถุประสงค์ที่หน่วยทหารของใช้จากส่วนราชการต่าง ๆ ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1.1 ที่ราชพัสดุ (ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่และได้มาจากการออกพระราชกฤษฎีกาสงวนหวงห้าม ในแต่ละพื้นที่)

2.1.2 ที่อื่น ๆ ซึ่งหน่วยทหารใช้ประโยชน์อยู่ โดยการขอใช้ประโยชน์จากส่วนราชการที่เป็นหน่วยเจ้าของกรรมสิทธิ์ เช่น ที่ป่าไม้ (พระราชบัญญัติป่าไม้ ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ที่ป่าสงวนแห่งชาติ (พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ที่สาธารณประโยชน์ (พระราชบัญญัติที่สาธารณประโยชน์ ของกระทรวงมหาดไทย) ที่ดินปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรม (ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) และ ที่นิคมเกษตรกรรมของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดพื้นที่ แบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ คือ

2.2.1 พื้นที่ที่ไม่สามารถให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมได้ คือพื้นที่ที่ตั้งหน่วย และอาคารสำนักงาน พื้นที่ยุทธการการฝึกและการบิน พื้นที่เพื่อสวัสดิการของหน่วย และพื้นที่สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.2.2 พื้นที่ที่สามารถให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมได้ คือพื้นที่สนับสนุนการปฏิบัติการ ทางทหาร พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ที่ส่วนราชการนอกกระทรวงกลาโหมขอใช้ประโยชน์ และพื้นที่ที่จัดสรรเป็นนิคมเกษตรกรรมหรืออย่างอื่น

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดลักษณะการบุกรุก แยกตามลักษณะการบุกรุก ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.3.1 การบุกรุกในลักษณะทำธุรกิจ

2.3.2 การบุกรุกในลักษณะทำการเกษตรกรรม

2.3.3 การบุกรุกในลักษณะอยู่อาศัยมานาน

2.4 ขั้นตอนที่ 4 แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

2.4.1 มาตรการป้องกันการเข้ามาใช้ประโยชน์ บุกรุก หรืออ้างสิทธิ์ในที่ดินที่กระทรวงกลาโหม ใช้ประโยชน์

2.4.1.1 พิจารณายืนยันการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐที่หน่วยทหาร ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจนและรอบคอบตามวัตถุประสงค์ในการขอใช้และเพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจ ในอนาคต

2.4.1.2 เร่งรัดการรังวัดพื้นที่เพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) โดยเสนอของบประมาณให้กรมธนารักษ์ เพื่อนำมาดำเนินการรังวัดสอบเขต

2.4.1.3 จัดทำระบบฐานข้อมูลที่ดินของรัฐที่หน่วยทหาร ใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งระเบียบและกฎหมายอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง

2.4.1.4 จัดทำสัญลักษณ์แสดงแนวเขตที่ดินของรัฐที่หน่วยทหาร ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน เช่น ป้าย, รั้ว หรือ คลองขุด ตามความเหมาะสม และประชาสัมพันธ์ให้แก่ราษฎรรวมทั้งหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทราบ

2.4.1.5 ออกตรวจพื้นที่อย่างน้อยเดือนละครั้ง และให้รายงานผลต่อหน่วยปกครองที่ดินตามวงรอบทุก 3 เดือน

2.4.1.6 สนับสนุนข้อมูลในการจัดทำแผนที่ที่เป็นมาตรฐานและมาตราส่วนเดียวกันตามนโยบายของรัฐบาล

2.4.2 แนวทางการแก้ไขเมื่อมีการบุกรุกเกิดขึ้นในที่ดินที่กระทรวงกลาโหม ใช้ประโยชน์

2.4.2.1 ให้ดำเนินการตรวจสอบและกลั่นกรองข้อมูลทางกายภาพ
ในเบื้องต้นก่อน เช่น การตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ การลงพื้นที่ เพื่อตรวจสอบร่องรอยการครอบครอง
การใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

2.4.2.2 ทำหนังสือแจ้งให้ราษฎรผู้บุกรุกออกจากพื้นที่

2.4.2.3 แจ้งความดำเนินคดีอาญา พร้อมทั้งขออำนาจศาลสั่งให้ราษฎร
ผู้บุกรุกรวมทั้งบริวารออกนอกพื้นที่

2.4.3 ระหว่างการพิสูจน์สิทธิ์ของ กบร.

2.4.3.1 แต่งตั้งผู้แทนหน่วยเข้าร่วมในกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์
(กบร.จังหวัด) เร่งรัดติดตามผลอย่างใกล้ชิด และการสนับสนุนข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4.3.2 ป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เช่น การ
ก่อสร้างอาคารต่างๆ การติดตั้งระบบสาธารณูปโภค รวมทั้งการดำเนินการขอทะเบียนบ้าน
โดยใช้ระเบียบ และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

2.4.4 หลังการพิสูจน์สิทธิ์ของ กบร.

2.4.4.1 ในพื้นที่ที่ไม่สามารถให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมได้

2.4.4.1 (1) หากการพิสูจน์สิทธิ์ตามมาตรการ กบร. มีผลว่า ราษฎร
มีการครอบครองก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการทำหนังสือคัดค้านมติดังกล่าวทุกกรณี และ
ใช้สิทธิ์ในการดำเนินคดีต่อผู้ทางศาลต่อไป

2.4.4.1 (2) หากการพิสูจน์สิทธิ์ตามมาตรการ กบร. มีผลว่า ราษฎร
มีการครอบครองหลังการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด

2.4.4.2 ในพื้นที่ที่สามารถให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมได้

2.4.4.2 (1) หากมีลักษณะบุกรุกเป็นการทำธุรกิจ และ ผลการ
พิสูจน์สิทธิ์ตามมาตรการ กบร. มีผลว่าราษฎรมีการครอบครองก่อนการเป็นที่ดินของรัฐให้
ดำเนินการ ทำหนังสือคัดค้าน มติดังกล่าวทุกกรณี และใช้สิทธิ์ในการดำเนินคดีต่อผู้ทางศาลต่อไป
หากผลการพิสูจน์สิทธิ์ตามมาตรการ กบร. มีผลว่าราษฎรมีการครอบครองหลังการเป็นที่ดินของรัฐ
ให้ดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด

2.4.4.2 (2) หากลักษณะการบุกรุกเป็นการทำเกษตรกรรม และ ผลการพิสูจน์สิทธิ์ตามมาตราการ กปร. มีผลว่า ราษฎรมีการครอบครองก่อนเป็นที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการทำหนังสือคัดค้าน มติดังกล่าวทุกกรณี และใช้สิทธิ์ในการดำเนินคดีต่อผู้ทางศาล หากการครอบครองที่ดินภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ ถ้าตรวจพบว่า อยู่ในห่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ให้พิจารณาผ่อนปรนการเก็บเกี่ยวได้ระยะหนึ่ง แล้วจึงให้ราษฎรผู้บุกรุกเคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่

2.4.4.2 (3) หากลักษณะการบุกรุกเป็นการอยู่อาศัยมานาน และ ผลการพิสูจน์สิทธิ์ตามมาตราการ กปร. มีผลว่า ราษฎรมีการครอบครองก่อนเป็นที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการทำหนังสือคัดค้านมติดังกล่าวทุกกรณี และใช้สิทธิ์ในการดำเนินคดีต่อผู้ทางศาล ต่อไป หากการครอบครองที่ดินภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ ให้เข้าควบคุมพื้นที่ไว้ก่อน ไม่ให้ ขยายออกไปอีก แล้วจึงให้ราษฎรผู้บุกรุกเคลื่อนย้ายออกไปยังพื้นที่ที่เหมาะสม

2.4.5 การดำเนินการภายหลังผลการตัดสินคดีตามคำสั่งศาล

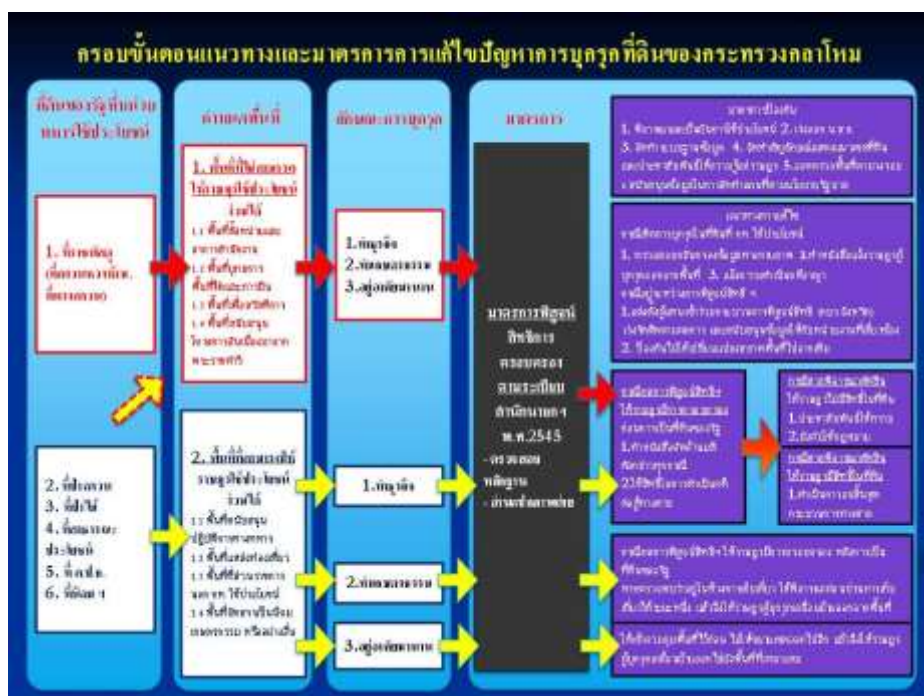
2.4.5.1 กรณีราษฎรไม่มีสิทธิ์ในที่ดิน_ให้ดำเนินการดังนี้

2.4.5.1 (1) ประชามัมพันธ์และแจ้งคำตัดสินของศาลให้ราษฎรและ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ

2.4.5.1 (2) บังคับใช้กฎหมายตามคำสั่งศาล

2.4.5.2 กรณีราษฎรมีสิทธิ์ในที่ดิน ให้หน่วยดำเนินการอุทธรณ์ จนสิ้นสุดกระบวนการทางศาล

แผนภาพที่ 4-2 แสดงขั้นตอนแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม

วิเคราะห์ เปรียบเทียบ กับแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ

วิเคราะห์ มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ มีลักษณะการแก้ไขปัญหาล้ายกันในลักษณะเป็นรูปธรรม คือ การแบ่งประเภทที่ดินตามวัตถุประสงค์การใช้งาน การแบ่งประเภทการบุกรุกที่ดิน ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหา และแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในเชิงรูปธรรม โดยเฉพาะประเภทของที่ดินแต่ละเหล่าทัพ มีลักษณะที่ต่างกับของกระทรวงกลาโหม คือ ในส่วนของกระทรวงกลาโหมมีความชัดเจนในการอ่อนตัว โดยมีการแยกประเภทพื้นที่ ที่ให้ราษฎรไว้ใช้ประโยชน์ร่วมด้วย ซึ่งต่างจากเหล่าทัพ ที่มีการแบ่งประเภทที่มีลักษณะแข็งตัวกล่าว คือ ไม่มีความยืดหยุ่นหรือผ่อนปรน หรือมีการผ่อนปรนแต่น้อยที่จะให้ราษฎรใช้พื้นที่ร่วมกับฝ่ายทหารได้ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ในที่ดินก็เช่นกัน ในส่วนของกระทรวงกลาโหม จะมีการรวมพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของแต่ละเหล่าทัพ เช่น พื้นที่ยุทธการ พื้นที่ฝึกและการบิน พื้นที่สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ขั้นตอนการปฏิบัติของเหล่าทัพยังไม่มี ความชัดเจนเกี่ยวกับปฏิบัติตามมติของ กบร. แต่แนวทางของกระทรวงกลาโหมมีความชัดเจนในการปฏิบัติ เช่นการใช้สิทธิในการดำเนินคดีต่อผู้ทางศาล แนวทางการปฏิบัติระหว่างมาตรการพิสูจน์ของ กบร. ซึ่งมีปัญหาในการพิสูจน์สิทธิในระยะเวลาอันยาวนาน อาจถึง 5 – 10 ปี ส่วนของกระทรวงกลาโหม ได้มีการวางแผนแนวทางปฏิบัติในระหว่างนี้อย่างชัดเจน ตลอดจนการปฏิบัติ หลังจากการพิสูจน์สิทธิของ กบร. แล้ว ซึ่งแนวทางของกระทรวงกลาโหม นั้นจะเป็นแนวทางในภาพรวมและมองภาพกว้างในการปฏิบัติให้แต่ละเหล่าทัพ มีการปฏิบัติร่วมกันได้ เป็นการบูรณาการในการปฏิบัติ และหากเพิ่มเติมการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยากับประชาชนแล้วหรือราษฎรในลักษณะของนามธรรม เช่น การปฏิบัติจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ การแจ้งเตือน การให้ความรู้ ตลอดจนการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ให้มีความรู้ด้านกฎหมายที่ดิน ที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น มีสำนึกในการรักษาที่ดินของทางราชการ หากเพิ่มงานด้านการปฏิบัติการจิตวิทยาดังกล่าวเข้าไปแล้ว จะเป็นการเพิ่มประโยชน์ในการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างมาก

การบริหารจัดการที่ดิน จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งตามที่กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ราชพัสดุ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ในอดีตมีมาแต่ดั้งเดิมได้มาจากการสงวน/หวงห้าม (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็น

สาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478) การบริหารจัดการและการดำเนินการในที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) จึงเป็นกรรมสิทธิ์ของกระทรวงกลาโหม และต่อมาได้เปลี่ยนแปลงการถือครองไปตามสถานการณ์ของกฎหมายที่นำมาบังคับใช้ ทำให้กระทรวงกลาโหมเปลี่ยนสถานะเป็นหน่วยงานครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) แทนการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ (เป็นไปตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518) มีผลให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) มีฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุแทน ทำให้กระทรวงกลาโหมจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ ที่กระทรวงการคลังและกรมธนารักษ์ ได้กำหนดมาบังคับใช้แต่เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุเป็นกฎหมายบริหารทำให้ไม่มีบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดต่อที่ราชพัสดุ (กรณีการบุกรุก) ทำให้ต้องไปอาศัยกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกอสังหาริมทรัพย์มาดำเนินการแทน บางกรณีคดีถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถบังคับคดี และ/หรือดำเนินการตามกฎหมายได้ รวมถึงการมอบอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกโดยเฉพาะด้านคดีแพ่งจะต้องขอรับมอบอำนาจจากกรมธนารักษ์เป็นรายกรณีไป ทำให้มีผลกระทบต่อกระทรวงกลาโหมเป็นอย่างมาก ส่วนการบริหารจัดการที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์ กรมธนารักษ์มีแนวทางการดำเนินการต่อที่ราชพัสดุที่แตกต่างไปจากการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม ตามลักษณะภารกิจขององค์กรซึ่งกรมธนารักษ์เน้นการพัฒนาที่ราชพัสดุ เพื่อสร้างรายได้ และเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินเป็นหลักทำให้มีวัตถุประสงค์ในการนำที่ราชพัสดุที่มีศักยภาพสูง ทำเลที่เหมาะสมในด้านธุรกิจ และพื้นที่ที่มีการบุกรุกเพื่อมาดำเนินการพัฒนาจัดหารายได้เข้ารัฐ โดยเพิ่งเล็งกระทรวงกลาโหมว่าเป็นหน่วยงานที่มีการครอบครองที่ราชพัสดุมาแต่ดั้งเดิมมากเกินความจำเป็น มีปัญหาการบุกรุกมาก หากไม่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ราชพัสดุแล้วจะต้องดำเนินการส่งคืนกรมธนารักษ์เพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่นส่วนกระทรวงกลาโหมในฐานะผู้ครอบครองฯ ที่ราชพัสดุ มีความจำเป็นที่ต้องใช้ที่ดิน รวมถึงที่ราชพัสดุซึ่งจะเน้นการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายเพื่อความมั่นคงและการป้องกันประเทศเป็นหลัก

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยอุปสรรคประกอบด้วยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอกได้แก่ นโยบายของรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ กฎหมายและกระบวนการทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุ มาตรการต่างๆ ที่ใช้ดำเนินการกับที่ราชพัสดุของกระทรวงการคลังและกรมธนารักษ์ และที่เกิดจากการบริหารจัดการของกรมธนารักษ์ สำหรับปัจจัยภายในองค์กรของกระทรวงกลาโหมเอง ได้แก่ ปัจจัยด้านกำลังพล งบประมาณ ระเบียบ คำสั่ง และนโยบาย และวิธีการบริหารจัดการของกระทรวงกลาโหม ที่ไม่ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

การพัฒนาการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม เพื่อแก้ไขอุปสรรคอันเกิดจากปัจจัยภายในองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยการบูรณาการจะประสบความสำเร็จได้ต้องปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ และขั้นตอนการบูรณาการการทำงานร่วมกันภายในกระทรวงกลาโหม อีกทั้งจะต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กร พร้อมทั้งมีกรอบแนวทาง ในการบูรณาการอย่างชัดเจน มีการระดมความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องของกระบวนการทำงาน พร้อมทั้งการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและประเมินศักยภาพของพื้นที่ กำหนดเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนา และลงสำรวจความต้องการร่วมกัน จะได้นำไปสู่การปฏิบัติ และ/หรือการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

เปรียบเทียบ มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาคกรบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ในที่ดิน การกำหนดหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยการอ้างอิงกฎหมาย กฎระเบียบ ตามสภาพที่ดินนั้นๆ เช่น ที่ราชพัสดุ ที่ป่าไม้ ที่สาธารณะประโยชน์ เป็นต้น ดังนั้น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จึงมีลักษณะเข้มข้นของการปฏิบัติงานไม่เท่ากัน เช่น ที่ราชพัสดุ มีกฎหมายลงโทษแก่ผู้บุกรุก และการให้อำนาจหน้าที่กับเจ้าหน้าที่น้อยกว่า และบทลงโทษสูงกว่า ที่ป่าสงวนซึ่งมีกฎหมายป่าสงวน ดังนั้น แนวทางในการปฏิบัติงานจึงต้องยึดหลักการปฏิบัติตามกฎหมาย ตามสภาพที่ดินนั้นๆ ตามแต่ละเหล่าทัพให้ประโยชน์ต่อไป

สรุป

มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาคกรบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ภาพโดยรวมแล้ว ยังเป็นการมุ่งเน้นการปฏิบัติงานในเชิงรูปธรรมของเจ้าหน้าที่ และการปฏิบัติต่อราษฎรผู้บุกรุกตามกฎหมายยังขาดการปฏิบัติงานในรูปแบบธรรม และการปฏิบัติการจัดวิทยากับราษฎรผู้บุกรุก และเจ้าหน้าที่ตลอดจน การแก้ไขปัญหาคกรบุกรุกที่ดิน ของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีกฎหมายรองรับแตกต่างกัน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานบางพื้นที่เข้มข้นมาก บางพื้นที่มีความเข้มข้นน้อย ตามแต่ละกฎหมายของพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น แต่ละเหล่าทัพจึงมีการปฏิบัติบางอย่างคล้ายกัน บางอย่างแตกต่างกัน หากมีการรวมการปฏิบัติตามแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในภาพรวมของกระทรวงกลาโหมแล้ว จะทำให้ทุกเหล่าทัพสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติเช่นเดียวกันได้ต่อไป

แผนภาพที่ 4-3 การตรวจเยี่ยมพื้นที่หน่วยงานต่างๆ ของคณะทำงานแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดิน
ของกระทรวงกลาโหม

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทบวงกลาโหม พ.ศ.2559 สรุปได้ว่า ที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ในความรับผิดชอบกระทบวงกลาโหม รวมถึงกระทบวงกลาโหมมีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งแต่ดั้งเดิมได้มาจากการสงวน/หวงห้าม (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2478) ซึ่งกระทบวงกลาโหม ถือครองในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไป ตามสภาพของกฎหมายที่นำมาบังคับในภายหลัง (ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518) ทำให้กระทบวงกลาโหม (กรมธนารักษ์) มีฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุแทนกระทบวงกลาโหม จึงมีฐานะเป็นหน่วยงานครอบครอง ดูแล และใช้ประโยชน์ ทำให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ ที่กระทบวงกลาโหม และกรมธนารักษ์ได้กำหนดมาบังคับใช้ แต่เนื่องจากกฎหมาย ว่าด้วยที่ราชพัสดุเป็นกฎหมายบริหารทำให้ไม่มีบทกำหนดโทษ โดยเฉพาะผู้กระทำความผิด ต่อที่ราชพัสดุ (กรณีการบุกรุก) ทำให้ต้องไปอาศัยกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่ดิน (อสังหาริมทรัพย์) มาดำเนินการแทน บางกรณีการดำเนินคดีถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถบังคับคดี และ หรือดำเนินการตามกฎหมายได้ รวมถึงการมอบอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกโดยเฉพาะ ด้านคดีแพ่งจะต้องขอรับมอบอำนาจจากกรมธนารักษ์เป็นรายกรณีไป ทำให้การดำเนินการดังกล่าว มีผลกระทบกับกระทบวงกลาโหมเป็นอย่างมาก ส่วนการบริหารจัดการที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์ มีแนวทางการดำเนินการต่อที่ราชพัสดุที่แตกต่างไปจากการบริหารจัดการที่ราชพัสดุ ในความครอบครองฯ ของกระทบวงกลาโหม ตามลักษณะภารกิจขององค์กร ซึ่งกรมธนารักษ์ เน้นการพัฒนาที่ราชพัสดุ เพื่อสร้างรายได้ และเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินเป็นหลัก ทำให้มีวัตถุประสงค์ ในการนำที่ราชพัสดุที่มีศักยภาพสูงทำเลที่เหมาะสมในด้านธุรกิจ และพื้นที่ที่มีการบุกรุก เพื่อมา ดำเนินการพัฒนาจัดหารายได้เข้ารัฐ โดยกรมธนารักษ์พึงเล็งว่ากระทบวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่มีการ ครอบครองที่ราชพัสดุมาแต่ดั้งเดิมมากเกินความจำเป็น มีปัญหาการบุกรุกมากหากไม่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ราชพัสดุแล้วจะต้องดำเนินการส่งคืนกรมธนารักษ์เพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น สำหรับกระทบวงกลาโหมมีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องใช้ที่ดินรวมถึงที่ราชพัสดุ

ซึ่งการใช้ประโยชน์จะเน้นการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายเพื่อความมั่นคงและการป้องกันประเทศเป็นหลัก

ปัจจัยอุปสรรคในการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม ประกอบด้วยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอกได้แก่ นโยบายของรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ กฎหมายและกระบวนการทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุ มาตรการต่างๆที่ใช้ดำเนินการกับที่ราชพัสดุของกระทรวงการคลังและกรมธนารักษ์ และที่เกิดจากการบริหารจัดการของกรมธนารักษ์ และปัจจัยภายในองค์กรของกระทรวงกลาโหมเอง ได้แก่ ปัจจัยด้านกำลังพล, งบประมาณ, ระเบียบคำสั่งและนโยบาย และวิธีการบริหารจัดการของกระทรวงกลาโหมที่ไม่ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากปัจจัยภายในองค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยการบูรณาการจะประสบความสำเร็จได้ต้องปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ และขั้นตอนการบูรณาการการทำงานร่วมกันภายในกระทรวงกลาโหม อีกทั้งจะต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กร พร้อมทั้งมีกรอบแนวทาง ในการบูรณาการอย่างชัดเจน มีการระดมความคิดเห็นวางแผน คัดลึนใจ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องของกระบวนการทำงาน พร้อมทั้งการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและประเมินศักยภาพของพื้นที่ กำหนดเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนา และลงสำรวจความต้องการร่วมกัน จะได้นำไปสู่การปฏิบัติ และ/หรือการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการบูรณาการ โดยมีเป้าหมายในการนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นได้แก่ ปัจจัยด้านกำลังพล งบประมาณ, ระเบียบ คำสั่ง และนโยบาย, วิธีการบริหารจัดการของกระทรวงกลาโหม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมโดยการบูรณาการจะประสบความสำเร็จได้ต้องปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการและขั้นตอนการบูรณาการ

การทำงานร่วมกันภายในกระทรวงกลาโหม พร้อมทั้งมีกรอบแนวทางในการบูรณาการอย่างชัดเจน มีการระดมความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องของ กระบวนการทำงาน พร้อมทั้งการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและประเมินศักยภาพของพื้นที่ กำหนด เป้าหมายและทิศทางการพัฒนา และลงสำรวจความต้องการร่วมกันจะได้นำไปสู่การปฏิบัติ และ/ หรือการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ดิน จะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหาร ในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ ที่ต้องมีการประสานข้อมูล การดำเนินการ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการตัดสินใจ ดังนั้นเพื่อให้แนวทางการพัฒนาการบริหาร จัดการที่ดินมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

1. มิติเชิงนโยบาย การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านที่ดินของ กระทรวงกลาโหม นอกจากจะมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในด้านการปฏิบัติงานแล้ว จะต้องม ีองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ องค์ความรู้ในด้านกฎหมายที่ราชพัสดุและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งการมีภาวะผู้นำสูงในการปฏิบัติหน้าที่ และจำเป็นต้องมีการจัดสรรและ สนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้การบูรณาการด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหมสามารถขับเคลื่อนไปสู่ การปฏิบัติ และ/หรือการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.1 ควรมีการเปิดหลักสูตร ฝึกอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงานและด้านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง กับเจ้าหน้าที่ตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการบูรณาการและการบังคับใช้กฎหมาย

1.2 ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรและผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของกระทรวงกลาโหม ต้องเน้นย้ำให้ผู้บังคับหน่วยขึ้นตรงของกระทรวงกลาโหม ที่รับผิดชอบงานด้านที่ดินของ กระทรวงกลาโหม ให้ความสำคัญ กวดขันและกำกับดูแลการดำเนินงานเกี่ยวกับที่ดินในความ รับผิดชอบตนเอง และเป็นรูปธรรมตามแนวทางและมาตรการที่กระทรวงกลาโหม กำหนด

1.3 จัดทำ ปรับปรุง ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ และคู่มือที่ใช้กับงานด้านที่ดินของ กระทรวงกลาโหมให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.4 จัดสรรงบประมาณและกำกับดูแล การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ดังนี้

1.4.1 สำหรับการบริหารจัดการและดูแลที่ดินของกระทรวงกลาโหม ให้เพียงพอและตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์กับกระทรวงกลาโหมอย่างสูงสุด

1.4.2 การสนับสนุน งบประมาณสำหรับการสร้างรั้วแสดงอาณาเขตที่ดินและป้องกันการบุกรุกให้กับที่ดินหลายแปลงอยู่ห่างไกลที่ตั้งหน่วยรับผิดชอบดูแล เช่น พื้นที่ฝักในปัจจุบันไม่มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะให้หน่วยระดับกองพลฝึกได้ หรือใช้ฝักยิงกระสุนปืนใหญ่ที่มีระยะไกล 40 กิโลเมตร เป็นต้น เนื่องจากถูกบุกรุกที่อยู่อาศัยและที่ทำกินหรือที่ตั้งส่วนราชการจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดสรรงบประมาณมาสร้างรั้วรอบพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ เพื่อให้มีพื้นที่เพียงพอที่จะใช้ในอนาคต และพื้นที่ที่ล่อแหลมต่อการบุกรุก จะต้องสร้างรั้วเพื่อแสดงอาณาเขตความเป็นเจ้าของและป้องกันการบุกรุกเพิ่มเติมของราษฎร โดยแบ่งทำเป็นรายปี ที่ดินจะได้ไม่ถูกบุกรุกจนไม่มีพื้นที่ฝักต่อไปในอนาคต

1.4.3 ค่าใช้จ่าย และค่าช่วยเหลือในการต่อสู้คดี กรณีกำลังพลที่รับผิดชอบงานที่ดินของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นไปตามแนวทาง ระเบียบ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงกลาโหมรวมถึงได้ปฏิบัติตามกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องแล้ว โดยเฉพาะการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม ทั้งในกรณีที่กระทรวงกลาโหม (กำลังพล) ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษ จนมีผลทำให้ต้องฟ้องร้องดำเนินคดี และกระทรวงกลาโหม (กำลังพล) ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีก็ตาม

1.5 กำหนดมาตรการเร่งรัด และติดตามที่ราชพัสดุในความรับผิดชอบของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหม ที่ยังไม่ได้ดำเนินการขออนุญาตหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน และหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล) เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำคัญด้านที่ดินในความครอบครองของกระทรวงกลาโหมซึ่งถือว่ามีความจำเป็นทางด้านกฎหมายโดยให้หน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมที่ยังไม่ดำเนินการประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและของงบประมาณในส่วนที่จะใช้ดำเนินการมายังกระทรวงกลาโหมเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุนในการดำเนินการดังกล่าวต่อไป

1.6 การปรับปรุง จัดทำ และรวบรวมฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดูแลที่ดิน รวมถึงที่ราชพัสดุในความครอบครอง ๆ ของกระทรวงกลาโหม ที่ยังไม่ถูกต้องทันสมัยและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรในระบบที่ดินของกระทรวงกลาโหม ให้เป็นระบบด้วยการจัดเก็บที่ทันสมัย (ระบบสารสนเทศ) และนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และสำรวจระยะไกล (RS) มาช่วยในการจัดทำฐานข้อมูลด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหมให้ทันสมัย ถูกต้อง และสามารถใช้งานได้ตามที่ต้องการ โดยเฉพาะการใช้เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลด้านที่ดิน การพิสูจน์สิทธิ์ และการดำเนินคดี

1.7 ประสานงานและหารือกับสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ในวาระการประชุมของคณะทำงานแก้ไขปัญหา

การบุกรุกที่ดินในความครอบครอง คุณแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหาร โดยมีร่องปลัดกระหวางกลาโหม (สายส่งกำลังบำรุง) เป็นประธานฯ เพื่อดำเนินการพิจารณาการขอแยกที่ราชพัสดุมาปกครองดูแลเองเพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการที่ราชพัสดุจากกระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบหรือต้องรับมอบอำนาจจากกรมธนารักษ์ในการดำเนินการต่อที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหมและ เหล่าทัพ

2. มิติเชิงบริหารจัดการ

ในด้านการบริหารจัดการในส่วนผู้บริหารของกระทรวงกลาโหม จะต้องมีนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนในการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญในการปฏิบัติ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ความก้าวหน้าในอาชีพต่อไป จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

2.1. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนแนวทางการบูรณาการการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนของการบูรณาการ เปิดโอกาสให้มีการระดมสมอง และรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการงานด้านที่ดินต่อไป

2.3 กระทรวงกลาโหมจะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมให้ทันสมัย เพื่อให้สอดคล้อง และรองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2.4 การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการที่ดินของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหม และคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือที่ปรึกษาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่ดินในความรับผิดชอบของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมเท่าที่จำเป็น ร่วมกันบูรณาการในการแก้ไขปัญหาทางด้านที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม เพื่อให้เป็นไปตามหลักการนโยบายของปลัดกระทรวงกลาโหม ในด้านที่ดิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นรูปธรรม

2.5 เพิ่มอัตราและบรรจุกำลังพลของหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหมตามความเหมาะสมและเพียงพอในการปฏิบัติงาน

2.6 วางแผนและกำกับดูแลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ของกระทรวงกลาโหมอย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดกับกระทรวงกลาโหม

2.7 ผู้บังคับหน่วยทุกระดับชั้นจะต้องกวาดขัน กำกับดูแล และมีมาตรการดำเนินการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ในความรับผิดชอบของตน ให้เป็นไปตามระเบียบ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงกลาโหมและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ทั้งหลักนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์

2.8 เร่งรัดดำเนินการต่อสถานะภาพข้อมูลการบุกรุกที่ดินรวมถึงที่ราชพัสดุ ในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม ที่ยังไม่มีข้อมูลที่สามารถยืนยันรายละเอียดที่ชัดเจน ทั้งจำนวนเนื้อที่ และจำนวนผู้ที่บุกรุกได้อย่างถูกต้อง รวมถึงผลการดำเนินการของหน่วย ต่อการแก้ไขดังกล่าวจากหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหม รวมถึงข้อมูลของ คณะทำงานประสานการจัดการที่ดินของกระทรวงกลาโหม เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความจำเป็น ที่กระทรวงกลาโหมต้องทราบสถานะภาพการบุกรุกที่แท้จริงเพื่อนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหา ในภาพรวมของกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะหน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินของกระทรวงกลาโหม ทุกหน่วย จะต้องตรวจสอบและรายงานข้อมูลการบุกรุก รวมถึงผลการดำเนินการต่อการบุกรุกที่ดิน ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยตามความเป็นจริง ให้กระทรวงกลาโหมทราบ โดยหน่วยตามสายงาน ที่ดินของเหล่าทัพ และคณะทำงานประสานการจัดการที่ดินของกระทรวงกลาโหม จะต้อง ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินของกระทรวงกลาโหมทุกหน่วย และ รวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องในภาพรวมพร้อมแนวทางแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อรายงานให้ กระทรวงกลาโหมทราบในภาพรวมต่อไป

2.9 ให้หน่วยตามสายงานที่ดิน เร่งรัด ดำเนินการ ประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อปฏิบัติตามผลการประชุมระหว่างกรมธนารักษ์กับผู้แทนกระทรวงกลาโหม ในการประชุมหารือแก้ไขปัญหาการบุกรุกและการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกรมธนารักษ์ในที่ราชพัสดุ ที่อยู่ในความครอบครองใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหารเป็นไปแนวทางเดียวกัน เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2558 เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์กับกระทรวงกลาโหมอย่างสูงสุดแล้ว รายงานผลให้กระทรวงกลาโหมทราบ

บรรณานุกรม

กฎหมาย

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับ
ที่ราชพัสดุ (ฉบับปรับปรุง), พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 119, 15 สิงหาคม 2545,
หน้า 7 - 8.

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ, พ.ศ. 2518. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 92, 14 กุมภาพันธ์ 2518, หน้า 1 - 2.
พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน, พ.ศ. 2497. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 71, 30 พฤศจิกายน
2497, หน้า 4 - 40.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “คำสั่ง ทอ. (เฉพาะ) ที่ 108/52 เรื่อง การแบ่งมอบและกำหนดความรับผิดชอบ
ในการดูแลสนามบินและที่ดิน”. ลงวันที่ 26 มิถุนายน 2552.

กลาโหม, กระทรวง. “ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน”. ลงวันที่
18 มกราคม 2509.

กลาโหม, กระทรวง. “ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน (ฉบับที่ 2)”.
ลงวันที่ 28 มีนาคม 2527.

กลาโหม, กระทรวง. “หนังสือ กบ.ทบ. ค่วนมาก ที่ต่อ กท 0404/5725 เรื่อง ขออนุมัติหลักการจัด
ระเบียบที่ดินในความปกครอง ดูแล ใช้ประโยชน์”. ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2548.

นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินที่ 4-78/2546. เรื่อง แต่งตั้ง
คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดทุกจังหวัด”. ลงวันที่
22 มกราคม 2546.

นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ”.
ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2545.

ภาคผนวก

ผนวก ก
พระราชบัญญัติ
ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน
พ.ศ. 2497

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2497
เป็นปีที่ 9 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรที่จะประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497"

มาตรา 2* พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

*[รก.2497/78/1พ./30 พฤศจิกายน 2497]

มาตรา 3 ประมวลกฎหมายที่ดินตามที่ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2497 เป็นต้นไป

มาตรา 4 ตั้งแต่วันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ให้ยกเลิก

- (1) พระราชบัญญัติออกตราของชั่วคราว ซึ่งประกาศเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติเมื่อรัตนโกสินทรศก 124 เป็นพระราชบัญญัติออกโฉนดตราของ
- (2) พระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน รัตนโกสินทรศก 127
- (3) พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน ฉบับที่ 2

- (4) พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน ฉบับที่ 3
- (5) พระราชบัญญัติแก้ไขความในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 127
- (6) พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478
- (7) พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2479
- (8) พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479
- (9) พระราชบัญญัติควบคุมการได้มาซึ่งที่ดินโดยห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดเพื่อค้ากำไร พุทธศักราช 2485
- (10) พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2486
- (11) พระราชบัญญัติว่าด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2486
- (12) พระราชบัญญัติว่าด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2492
- (13) พระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พุทธศักราช 2486
- (14) พระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2493 และ
- (15) บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายที่ดิน หรือซึ่งแย้งหรือขัดต่อบทแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา 5 ให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

วรรคสอง (ยกเลิกแล้ว)

การแจ้งการครอบครองตามความในมาตรานี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด

มาตรา 6 บุคคลที่ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่โดยชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 ใช้บังคับ และผู้รับโอนที่ดินดังกล่าว ให้มีสิทธิขอรับโฉนดที่ดินตามบทแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน สำหรับบุคคลที่ครอบครองที่ดินตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 ใช้บังคับเป็นต้นมา

และก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ถ้าไม่ดำเนินการให้ชอบด้วยกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น การออกโฉนดที่ดินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง และให้พระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 คงใช้บังคับต่อไป

มาตรา 7 ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้จับจองไว้แล้วตามพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 และยังมีได้รับคำรับรองว่าได้ทำประโยชน์แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าผู้ได้รับอนุญาตยังมีสิทธิที่จะมาขอคำรับรองจากนายอำเภอได้ จนกว่าจะครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับจากวันสิ้นสุดเวลาแห่งการจับจองตามพระราชบัญญัติดังกล่าวในกรณีระยะเวลาแห่งการจับจองดังกล่าวในวรรคแรกสิ้นสุดลงก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ หากปรากฏว่าการทำประโยชน์จากที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้จับจองอยู่ในสภาพที่จะพึงขอคำรับรองว่า ได้ทำประโยชน์ดังกล่าวแล้วได้ ให้ยื่นคำขอต่อนายอำเภอเพื่อขอคำรับรองเสียภายในกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าที่ดินนั้นปลอดจากการจับจอง เว้นแต่นายอำเภอได้มีคำสั่งผ่อนผันให้เป็นการเฉพาะราย

มาตรา 8 การพิจารณาว่าที่ดินได้ทำประโยชน์แล้วหรือไม่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้จับจอง แต่ยังไม่ได้รับคำรับรองจากนายอำเภอว่า ได้ทำประโยชน์แล้ว ผู้ได้รับอนุญาตจะโอนไปไม่ได้เว้นแต่จะตกทอดโดยทางมรดก

มาตรา 9 ที่ดินที่ได้รับคำรับรองจากนายอำเภอว่า ได้ทำประโยชน์แล้ว ให้โอนกันได้

มาตรา 10 ที่ดินซึ่งได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 หรือตามกฎหมายอื่นอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ให้คงเป็นที่หวงห้ามต่อไป

มาตรา 11 ในเขตท้องที่ซึ่งได้ออกโฉนดตราจองและตราจองที่ตราว่า "ได้ทำประโยชน์แล้ว" ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ให้คงใช้บทกฎหมายว่าด้วยการนั้นเฉพาะในส่วนที่บัญญัติถึงวิธีการรังวัดและการออกหนังสือสำคัญดังกล่าวข้างต้นต่อไปจนกว่าจะได้ออกโฉนดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว

มาตรา 12 บุคคลใดจะได้มาซึ่งที่ดินโดยมีสัญญาจะซื้อจะขาย หรือสัญญาเช่าซื้อซึ่งได้กระทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าได้จดทะเบียนสัญญาที่สำนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 71 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้มีการซื้อขายไปตามสัญญาเช่นว่านั้นให้ถือเสมือนว่าผู้ซื้อหรือผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ

มาตรา 13 บุคคลใดได้ขายฝากที่ดินไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับถ้าได้ทำการไถ่ถอนที่ดินนั้น เมื่อประมวลกฎหมายที่ดินได้ใช้บังคับแล้ว ให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ

มาตรา 14 บุคคลใดได้ดำเนินการขอจับจองที่ดินไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ยังไม่ได้รับอนุญาต ให้นายอำเภอมีอำนาจดำเนินการตามนัยแห่งพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2479 ต่อไปจนถึงที่สุดได้

มาตรา 15 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานที่ดินและพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และประมวลกฎหมายที่ดิน กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ผนวก ข
พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ
พ.ศ. 2518

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518
เป็นปีที่ 30 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ยกเลิก รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

มาตรา 2⁽¹⁾ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัด หรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ที่ราชพัสดุ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด เว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(2) อสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่าที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

ส่วนอสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลและขององค์การปกครองท้องถิ่นไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ

มาตรา 5 ให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ

บรรดาที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรมใดได้มาโดยการเวนคืนหรือการแลกเปลี่ยน หรือโดยประการอื่นให้กระทรวงการคลังเข้าถือกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุนั้น ทั้งนี้ยกเว้นที่ดินที่ได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการที่ราชพัสดุ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน ปลัดกระทรวงการคลังเป็นรองประธาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมที่ดิน ผู้อำนวยการสำนักผังเมืองเป็นกรรมการ อธิบดีกรมธนารักษ์เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองรักษาที่หลวง กรมธนารักษ์ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ให้ตราเป็นกฎกระทรวง

มาตรา 7 การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 8 การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุเฉพาะที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ให้กระทำโดยพระราชบัญญัติส่วนการ โอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุอื่น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตราพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้มีแผนที่แสดงเขตที่ราชพัสดุแนบท้ายด้วย

มาตรา 9 ที่ราชพัสดุเฉพาะที่ดินเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เมื่อเลิกใช้เพื่อประโยชน์เช่นนั้น หรือเมื่อสิ้นสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้ว หรือที่ราชพัสดุที่ทางราชการหวงห้ามไว้และทางราชการไม่ประสงค์จะหวงห้ามอีกต่อไป ให้ถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือถอนการหวงห้าม แล้วแต่กรณี โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

มาตรา 10 ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา 6 และมาตรา 8 ให้ใช้ระเบียบการปกครองและจัดประโยชน์ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างราชพัสดุ พุทธศักราช 2485 บังคับต่อไปจนกว่าจะได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวเท่าที่ไม่ขัดกับพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 11 บรรดาที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม ได้มาโดยกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ หรือโดยการแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์กับเอกชน หรือโดยประการอื่นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของกระทรวงการคลัง

มาตรา 12 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

สัญญา ธรรมศักดิ์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันนี้ไม่มีกฎหมายว่าด้วยการปกครองดูแลรักษาที่ราชพัสดุให้เป็นไปโดยมีระเบียบและหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในทางปฏิบัติหลายประการ สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบที่ราชพัสดุขึ้น โดยเฉพาะ โดยให้กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการนี้ เพื่อการประหยัดและขจัดปัญหา งานซ้ำและซ้อนกันจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

ผนวก ก

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

พ.ศ. 2545

โดยที่เห็นเป็นการสมควรปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2535 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหามาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น กับเพื่อให้การประสานนโยบายและการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ทั้งในทางสังคม การเมือง การปกครอง และเสริมสร้างความสมดุลมั่นคงแข็งแรงในทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในระยะยาว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2545”

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2535

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกระทรวงหรือกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ

“ที่ดินของรัฐ” หมายความว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น

“จังหวัด” หมายความว่า กรุงเทพมหานครด้วย

ข้อ 5 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ” เรียกโดยย่อว่า “กบร.” ประกอบด้วย

(1) รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ประธานกรรมการ
(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รองประธานกรรมการ
(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	รองประธานกรรมการ
(5) ปลัดกระทรวงกลาโหม	กรรมการ
(6) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
(7) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
(8) ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
(9) อัยการสูงสุด	กรรมการ
(10) ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ	กรรมการ
(11) เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
(12) ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
(13) ผู้บัญชาการทหารเรือ	กรรมการ
(14) ผู้บัญชาการทหารอากาศ	กรรมการ
(15) อธิบดีกรมธนารักษ์	กรรมการ
(16) เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
(17) อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
(18) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	กรรมการ
(19) อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
(20) อธิบดีกรมที่ดิน	กรรมการ
(21) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธาน กบร. แต่งตั้งอีกไม่เกิน สามคน	กรรมการ
(22) รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ที่รับผิดชอบการปฏิบัติราชการ ของสำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ	กรรมการและ เลขานุการ

- (23) ข้าราชการสำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ กรรมการและ
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ช่วยเลขานุการ
สิ่งแวดล้อม ที่ได้รับมอบหมายไม่เกินสองคน

ข้อ 6 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสองปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ในกรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธาน กบร. แต่งตั้ง พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระหรือในกรณีที่ประธาน กบร. แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้เดิมยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มขึ้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้เดิม เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นกำหนดตามวาระดังกล่าวในวาระหนึ่งหากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 7 นอกจากการพ้นวาระจากตำแหน่งตามวาระ ตามข้อ 6 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ประธาน กบร. ให้ออก
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ข้อ 8 ให้ กบร. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอนโยบายหรือแผนงานในการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐต่อคณะรัฐมนตรี

(2) กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา และมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(3) กำกับ ติดตาม ดูแล และตรวจสอบให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน มาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(4) รวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐาน และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินของบุคคลใดๆ ในที่ดินของรัฐ

(5) เรียกให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริง หรือขอให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาของ กบร. หรือคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานที่ กบร. แต่งตั้ง

(6) ให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐในการขอตั้งงบประมาณ และในเรื่องอื่นๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความรวดเร็ว

(7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน ให้ปฏิบัติงานตามที่มอบหมาย

(8) ให้หน่วยงานของรัฐและจังหวัดดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐตามที่กำหนด

(9) ดำเนินการหรือปฏิบัติงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 9 ให้สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการของ กบร. กับให้มีอำนาจหน้าที่ประสานนโยบายการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ กบร. มอบหมาย

ข้อ 10 การดำเนินการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามระเบียบนี้

ข้อ 11 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2545

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

ผนวก ง

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2545 (ฉบับปรับปรุง)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิก

- (1) กฎกระทรวง (พ.ศ. 2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (2) กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2521) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (3) กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2525) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (4) กฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (5) กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2531) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (6) กฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2533) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (7) กฎกระทรวง ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (8) กฎกระทรวง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (9) กฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

ข้อ 2 ในกฎกระทรวงนี้

“ ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุ ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่ขอใช้ที่ราชพัสดุตามกฎกระทรวงนี้

“ ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นผู้ปกครอง ดูแล หรือใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ และให้หมายความรวมถึงรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลที่มีสิทธิใช้ที่ราชพัสดุตามกฎหมาย

“ หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ” หมายความว่า หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน และหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 กฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 กฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552

หมวด 1

การปกครองดูแลและบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ

ข้อ 3 ให้กรมธนารักษ์จัดทำและเก็บรักษาทะเบียนที่ราชพัสดุกกลาง โดยให้มีรายการตรงกับทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัด ทั้งนี้ สำหรับในกรุงเทพมหานคร กรมธนารักษ์จะใช้ทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัดที่ทำขึ้นตามข้อ 4 (1) เป็นทะเบียนที่ราชพัสดุกกลางก็ได้ทะเบียนที่ราชพัสดุกกลางและทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัด ให้เป็นไปตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนด และในทะเบียนดังกล่าวให้มีแผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของที่ราชพัสดุนั้นด้วย

ข้อ 4 ในการจัดทำทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัด ให้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบดังนี้

(1) ในกรุงเทพมหานคร กรมธนารักษ์มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำ ขึ้นทะเบียน และเก็บรักษาทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัด และมีอำนาจในการแก้ไขทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัดที่ทำขึ้นให้ถูกต้อง

(2) ในจังหวัดอื่น ให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ 2 มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำ ขึ้นทะเบียน และเก็บรักษาทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัด และมีอำนาจในการแก้ไขทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัดที่ทำขึ้นให้ถูกต้อง แต่การแก้ไขที่มีผลเป็นการจำหน่ายรายการที่ดินออกจากทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัด จะดำเนินการได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมธนารักษ์แล้วเมื่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ 2 ได้ขึ้นทะเบียน หรือแก้ไขรายการในทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัดแล้ว ให้แจ้งกรมธนารักษ์เพื่อขึ้นทะเบียน หรือแก้ไขรายการในทะเบียนที่ราชพัสดุกกลางให้ถูกต้องตรงกันการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม หรือเพิกถอนทะเบียนที่ราชพัสดุให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ 5 ที่ราชพัสดุโดยยังไม่ได้สำรวจรายการเพื่อขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ ให้กรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ 2 เป็นผู้ทำการสำรวจ หรือแจ้งให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานผู้ใช้ที่ราชพัสดุสำรวจรายการเพื่อขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ

ข้อ 6 ในกรณีที่ผู้ใช้ที่ราชพัสดุปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นที่ราชพัสดุไม่ว่าจะปลูกสร้างในที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุหรือในที่ดินอื่น ให้แจ้งกรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “สำนักงานธนารักษ์จังหวัด”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “ในกรณีที่กระทรวง ทบวง กรมใด ปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นที่ยุติหรือในที่ดินอื่น ให้แจ้งกรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์จังหวัดที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับทะเบียนที่ราชพัสดุนั้นตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปลูกสร้างเสร็จ เพื่อดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับทะเบียนที่ราชพัสดุนั้นตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนด ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ปลูกสร้างเสร็จ เพื่อดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการดัดแปลงหรือต่อเติมอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ยุติ และมีมูลค่าของการดัดแปลงหรือต่อเติมไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านบาทด้วยโดยอนุโลม

ข้อ 7 ถ้าที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุแปลงใดยังไม่มียุติสำคัญสำหรับที่ดิน หรือมีแล้วแต่สูญหายหรือชำรุดจนไม่อาจใช้การได้ หรือกรณีที่ดินซึ่งมีผู้ยกให้ทางราชการและจำเป็นต้องมีการแบ่งแยกให้กรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ เป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินแปลงนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ 8 กรณีที่มีการรังวัด การพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์ หรือตรวจสอบเนื้อที่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ในกรุงเทพมหานคร ให้กรมธนารักษ์ร่วมกับผู้ใช้ที่ราชพัสดุเป็นผู้ดำเนินการสำรวจรังวัด ให้ถือยศต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ระวางชี้แนวเขตที่ดินและลงนามรับรองแนวเขตที่ดินรวมทั้งทำความเข้าใจความตกลงในการสอบสวนเปรียบเทียบและสอบสวนใกล้เคียง ส่วนในจังหวัดอื่น ให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่เป็นผู้ปฏิบัติการดังกล่าวร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานประจำจังหวัดของผู้ใช้ที่ราชพัสดุให้กรมธนารักษ์ หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ แล้วแต่กรณี เป็นผู้ยื่นคำขอรังวัด ขอให้พิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์ หรือขอให้ตรวจสอบเนื้อที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าปรากฏว่าที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุมีอาณาเขตเนื้อที่ หรือรายการอื่นใดไม่ตรงตามหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินหรือหลักฐานทางทะเบียนที่ราชพัสดุ ให้กรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ แล้วแต่กรณี ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ 9 ในกรุงเทพมหานคร ให้กรมธนารักษ์เป็นผู้จัดทำบัญชีคุมทะเบียนที่ราชพัสดุและบัญชีคุมหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ และเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินไว้ในที่ปลอดภัยส่วนในจังหวัดอื่น ให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ เป็นผู้จัดทำบัญชีคุมทะเบียนที่ราชพัสดุและบัญชีคุมหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ และเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินโดยฝากคลังจังหวัดไว้ในลักษณะหีบห่อบัญชีคุมทะเบียนที่ราชพัสดุและบัญชีคุมหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ให้เป็นไปตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนดให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการ

ตัดแปลงหรือต่อเติมอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุและมีมูลค่าของการตัดแปลงหรือต่อเติมไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาทด้วยโดยอนุโลม” แก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2549 ซึ่งมีความเดิมว่า“สำนักงานธนารักษ์จังหวัด”

ข้อ 10 ให้มีการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของบัญชีคุมทะเบียนที่ราชพัสดุและบัญชีคุมหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ รวมทั้งตรวจสอบสภาพของหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุที่จัดเก็บไว้อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนดข้อ 115 เพื่อประโยชน์ในการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ รวมทั้งการปกครอง ดูแล และบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ ให้กรมธนารักษ์มีอำนาจดำเนินการแทนกระทรวงการคลังในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) รับโอนอสังหาริมทรัพย์ในนามกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ รวมทั้งดำเนินการใดๆ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (2) ดำเนินคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง และคดีอื่นๆ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ และทรัพย์สินในที่ราชพัสดุในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง กรมธนารักษ์จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการแทนโดยผู้รับมอบอำนาจอาจมอบอำนาจต่อไปให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนอีกช่วงหนึ่งก็ได้ ข้อ 126 ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามข้อ 4 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 11 ให้จ่ายจากเงินงบประมาณของกรมธนารักษ์ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีตาม

ข้อ 11 (2) เฉพาะกรณีที่เป็นกรดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการหารายได้และผลประโยชน์ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์ในที่ราชพัสดุ และนำรายได้ที่ได้รับไปใช้จ่ายได้โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุนั้นเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายเอง

ข้อ 13 กรณีที่กรมธนารักษ์ หรือผู้ใช้ที่ราชพัสดุมีปัญหาหรือไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหมวดนี้ ให้เสนอปัญหาให้คณะกรรมการที่ราชพัสดุพิจารณา แก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “เพื่อประโยชน์ในการปกครอง ดูแล และบำรุงรักษาที่ราชพัสดุให้กรมธนารักษ์มีอำนาจดำเนินการแทนกระทรวงการคลังในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการใด ๆ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) ดำเนินคดีทั้งในทางแพ่งและทางอาญาเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ และทรัพย์สินในที่ราชพัสดุ” แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามข้อ 4 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 11 ให้จ่ายจากงบประมาณของกรมธนารักษ์”

หมวด 2 การใช้ที่ราชพัสดุ

ข้อ 14 ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุที่ประสงค์จะขอใช้ที่ราชพัสดุ เพื่อประโยชน์ในทางราชการ ถ้าที่ราชพัสดุนั้นตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ แต่ถ้าที่ราชพัสดุนั้นตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอใช้ที่ราชพัสดุต่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่พร้อมทั้งแจ้งเหตุผลและความจำเป็น ในการขอใช้ ที่ราชพัสดุนั้น โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ว่าราชการจังหวัด และให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ โดยจะเข้าใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุได้ต่อเมื่อ ได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์แล้วให้กรมธนารักษ์พิจารณาอนุญาตให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุ ใช้ที่ราชพัสดุ เพื่อประโยชน์ในทางราชการ ได้ตามความจำเป็น โดยผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุต้องเข้าทำประโยชน์ในที่ราชพัสดุตามวัตถุประสงค์ที่ขออนุญาตภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ได้รับอนุญาต และกรมธนารักษ์จะกำหนดเงื่อนไขอื่นตามที่กรมธนารักษ์เห็นสมควรก็ได้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุญาตให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุใช้ที่ราชพัสดุในกรณีดังต่อไปนี้ได้โดยไม่ต้องทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ก่อนแต่เมื่ออนุญาตให้ใช้ที่ราชพัสดุดังกล่าวแล้วให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่แจ้งให้กรมธนารักษ์ทราบทันที

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุที่ประสงค์จะขอใช้ที่ราชพัสดุ เพื่อประโยชน์ในทางราชการ ถ้าที่ราชพัสดุนั้นตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ แต่ถ้าที่ราชพัสดุนั้นตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น ให้ขอใช้ที่ราชพัสดุต่อผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมทั้งแจ้งเหตุผลและความจำเป็น ในการขอใช้ที่ราชพัสดุนั้น เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว ให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ และให้เข้าใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุได้เมื่อ ได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์แล้วให้กรมธนารักษ์พิจารณาอนุญาตให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุ ใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทางราชการ ได้ตามความจำเป็น โดยผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุต้องเข้าทำประโยชน์ในที่ราชพัสดุตามวัตถุประสงค์ที่ขออนุญาตภายในกำหนดสามปีนับแต่วันที่ได้รับอนุญาต และกรมธนารักษ์จะกำหนดเงื่อนไขอื่นตามที่กรมธนารักษ์เห็นสมควรก็ได้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุญาตให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุในกรณีดังต่อไปนี้ได้ โดยไม่ต้องทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ก่อน แต่เมื่ออนุญาตให้ใช้ที่ราชพัสดุดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้กรมธนารักษ์ทราบทันที

(1) การขอใช้ที่ราชพัสดุเป็นการชั่วคราว ในกรณีที่มีความจำเป็นและเร่งด่วนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันหรือบรรเทาสาธารณภัย

(2) การขอใช้ที่ราชพัสดุเพื่อก่อสร้างที่ทำกรหรือบ้านพักหรือกิจการสาธารณูปโภคตามหลักเกณฑ์ที่กรมธนารักษ์กำหนด”

ข้อ 15 กรณีที่ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุเป็นองค์กรอื่นของรัฐ เมื่อกรมธนารักษ์ได้รับคำขอใช้ที่ราชพัสดุ หรือเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความยินยอมแล้ว และจัดส่งคำขอให้กรมธนารักษ์อนุญาตให้กรมธนารักษ์นำเสนอคณะกรรมการที่ราชพัสดุเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะอนุญาตให้ใช้หรือให้เช่าตามหมวด 3 การพิจารณาอนุญาตให้องค์กรอื่นของรัฐใช้ที่ราชพัสดุ ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานหรือการประกอบกิจการ ฐานะทางการเงิน รายได้และความสามารถในการจัดการรายได้ของผู้ขอใช้ ที่ราชพัสดุ รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ทางราชการเป็นสำคัญ

ข้อ 16 เมื่อสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ได้รับคำขอใช้ที่ราชพัสดุแล้ว ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาให้ความยินยอมให้แล้วเสร็จ และแจ้งให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุทราบ หรือส่งให้กรมธนารักษ์ ตามข้อ 14 แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ เว้นแต่มีเหตุอันสมควร ให้ขยายกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปได้ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอเมื่อกรมธนารักษ์ได้รับคำขอใช้ที่ราชพัสดุจากผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุหรือจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตามวรรคหนึ่ง ให้กรมธนารักษ์พิจารณาคำขอใช้ที่ราชพัสดุดังกล่าวให้แล้วเสร็จ และแจ้งให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุหรือ ธนารักษ์พื้นที่ทราบ แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอหรือได้รับแจ้งจากธนารักษ์พื้นที่ เว้นแต่มีเหตุอันสมควร ให้ขยายกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปได้ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอหรือได้รับแจ้งจากธนารักษ์พื้นที่สำหรับคำขอใช้ที่ราชพัสดุที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ราชพัสดุก่อน เมื่อคณะกรรมการที่ราชพัสดุมิมีมติประการใดแล้ว ให้กรมธนารักษ์แจ้งให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการที่ราชพัสดุมิมีมติในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้ใช้ที่ราชพัสดุดังวรรคหนึ่งและวรรคสอง และผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุมิหนังสือแจ้งกรมธนารักษ์ยืนยันถึงความจำเป็นที่ต้อง

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่งและวรรคสองโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า“เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำขอใช้ที่ราชพัสดุแล้ว ให้พิจารณาอนุญาตหรือให้ความยินยอมให้แล้วเสร็จและแจ้งให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุทราบ หรือส่งให้กรมธนารักษ์ แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ เว้นแต่มีเหตุอันสมควร ให้ขยายกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปได้ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอเมื่อกรมธนารักษ์ได้รับคำขอใช้ที่ราชพัสดุจากผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุหรือจากผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กรมธนารักษ์พิจารณาคำขอใช้ที่ราชพัสดุดังกล่าวให้แล้วเสร็จ และแจ้งให้ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ เว้นแต่มีเหตุ

อันสมควรให้ขยายกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปได้แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอ”
ใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทางราชการให้กรมธนารักษ์เสนอปัญหาที่ไม่อาจทำความเข้าใจกันได้
ได้พร้อมทั้งเหตุผลให้คณะกรรมการที่ราชพัสดุเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ข้อ 16/19 กรณีที่ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ
มีเหตุผลและความจำเป็นในการใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์แก่การจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 ให้ถือว่า
เป็นการใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทางราชการตามที่ได้รับอนุญาตไว้แต่เดิม

ข้อ 17 กรณีผู้ใช้ที่ราชพัสดุประสงค์จะเปลี่ยนการใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทาง
ราชการอย่างอื่นแตกต่างไปจากที่ได้รับอนุญาตไว้เดิม ให้นำความในข้อ 14 และข้อ 16 มาใช้บังคับ
โดยอนุโลม

ข้อ 18 ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุมิหน้าที่ดูแลและบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ โดยให้ผู้แทนกรมธนา
รักษ์ เข้าตรวจสอบสภาพที่ราชพัสดุ ได้เป็นครั้งคราวในระยะเวลาอันควรในกรณีที่ผู้ใช้ที่ราชพัสดุ
มิได้ดูแลและบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ จนทำให้เห็นได้ว่าจะจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อที่ราชพัสดุ
นั้น ให้กรมธนารักษ์แจ้งให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ ถ้าผู้ใช้
ที่ราชพัสดุดังกล่าวไม่จัดการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร กรมธนารักษ์จะแจ้งให้สังคินที่ราชพัสดุนั้น
ก็ได้

ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุจัดทำรายงานเกี่ยวกับการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และ
จัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุที่อยู่ในความครอบครองหรือใช้ประโยชน์ต่อกรมธนารักษ์
ภายในเดือนสิงหาคม ของทุกปี ตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนด

ข้อ 19 กรณีที่ผู้ใช้ที่ราชพัสดุประสงค์จะรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราช
พัสดุในกรุงเทพมหานคร ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมธนารักษ์ก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้วให้
แจ้งให้กรมธนารักษ์ทราบ

เพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เล่ม 126 ตอนที่ 49 ก หน้า 26 วันที่ 31 กรกฎาคม 2552)

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า
“กรณีที่ผู้ใช้ที่ราชพัสดุประสงค์จะเปลี่ยนการใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทางราชการอย่างอื่น
แตกต่างไปจากที่ได้รับอนุญาตไว้เดิม ถ้าที่ราชพัสดุตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ทำความเข้าใจกับ
กรมธนารักษ์ หรือถ้าที่ราชพัสดุตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น ให้ทำความเข้าใจกับผู้ว่าราชการจังหวัด”

เพิ่มเติมวรรคสามโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552 (ประกาศในราช
กิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 49 ก หน้า 26 วันที่ 31 กรกฎาคม 2552)

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “กรณีที่ใช้ที่ราชพัสดุประสงค์จะรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุในกรุงเทพมหานคร ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมธนารักษ์ก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้วให้แจ้งให้กรมธนารักษ์ทราบ

การรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุในจังหวัดอื่น ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้วให้แจ้งสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ทราบ การอนุญาตตามวรรคสอง ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมอบอำนาจให้ธนารักษ์พื้นที่เป็นผู้อนุญาตแทนก็ได้

ข้อ 20 อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นที่ราชพัสดุที่ไม่ต้องขออนุญาตรื้อถอนจากอธิบดีกรมธนารักษ์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดตามที่กำหนดในข้อ 19 มีดังต่อไปนี้

- (1) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ก่อสร้างมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าปี
- (2) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ชำรุดจนใช้ในราชการไม่ได้
- (3) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวกับราชการลับทางทหาร
- (4) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างเดิมเพื่อปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใหม่

ทดแทนตามที่ได้รับงบประมาณเมื่อได้รื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งให้กรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ทราบ

ข้อ 21 ในกรณีที่อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่จะรื้อถอนตามข้อ 19 หรือข้อ 20 มีลักษณะที่ยังมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หรือสถาปัตยกรรมที่ควรอนุรักษ์ไว้ หรือมีสภาพที่ยังใช้ประโยชน์ในทางราชการต่อไปได้ ก่อนแจ้งขออนุญาตรื้อถอนตามข้อ 19 หรือก่อนทำการรื้อถอนตามข้อ 20 แล้วแต่กรณี ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน พิจารณาเหตุผลและความจำเป็น ตลอดจนปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

ข้อ 22 การจำหน่ายอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่จะทำการรื้อถอนหรือการจำหน่ายวัสดุที่รื้อถอนแล้ว หรือการจำหน่ายต้นไม้ ดิน หรือวัสดุอื่น ๆ ที่ได้มาจากที่ราชพัสดุ ให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ในกรณีที่จะนำวัสดุที่ได้มาจากที่ราชพัสดุดังกล่าวตามวรรคหนึ่งไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่สาธารณประโยชน์หรือสาธารณกุศล จะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีการรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นที่ราชพัสดุในจังหวัดอื่น ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน และเมื่อได้รื้อถอนแล้วให้แจ้งธนารักษ์จังหวัดทราบ”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “สำนักงานธนารักษ์จังหวัด”

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคสองโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “ถ้าจำเป็นจะต้องนำวัสดุที่ได้มาจากที่ราชพัสดุดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ทางราชการหรือเพื่อประโยชน์แก่สาธารณประโยชน์หรือสาธารณกุศล จะต้องได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์หรือผู้ว่าราชการ

จังหวัดก่อน แล้วแต่กรณี หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด”

กรมธนารักษ์หรือธนารักษ์พื้นที่แล้วแต่กรณีหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนดเงินที่ได้จากการจำหน่ายตามวรรคหนึ่งให้นำส่งคลังเป็นรายได้ของกรมธนารักษ์การพิจารณาอนุญาตตามวรรคสองให้นำความในข้อ 16 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด 3

การจัดการประโยชน์ในที่ราชพัสดุ

ข้อ 23 ที่ราชพัสดุที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ หรือที่ไม่ได้สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในทางราชการ จะนำมาจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่า หรือโดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าก็ได้การจัดการประโยชน์โดยการจัดให้เช่าตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นการให้เช่าในลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้เป็นที่อยู่อาศัย
- (2) การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้ประกอบเกษตรกรรม
- (3) การให้เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคาร โดยยกกรรมสิทธิ์อาคารที่ปลูกสร้าง

ให้แก่กระทรวงการคลัง

- (4) การให้เช่าที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น

(5) การให้เช่าอาคารซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ การจัดการประโยชน์โดยวิธีจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่า กรมธนารักษ์จะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังการให้เช่าที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการที่ราชพัสดุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ข้อ 24 การจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ การใช้สิทธิตามสัญญาเช่า การบอกเลิกสัญญาเช่า การจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่า การใช้สิทธิตามสัญญาต่างตอบแทนและการบอกเลิกสัญญาต่างตอบแทน ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมธนารักษ์

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “การจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ การใช้สิทธิตามสัญญาเช่า และการบอกเลิกสัญญาเช่า

(1) ในกรุงเทพมหานคร ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมธนารักษ์

(2) ในจังหวัดอื่น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด เว้นแต่เป็นการให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้เป็นที่อยู่อาศัย หรือการให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้ประกอบเกษตรกรรมที่มีกำหนดเวลาเกินสามปี การให้เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคาร โดยยกกรรมสิทธิ์อาคารที่ปลูกสร้างให้แก่กระทรวงการคลัง การให้เช่าที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น หรือการให้เช่าอาคารซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมธนารักษ์ก่อน ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง อธิบดีกรมธนารักษ์จะมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดธนารักษ์พื้นที่ หรือผู้ใช้ที่ราชพัสดุเป็นผู้ดำเนินการแทนก็ได้

ข้อ 25 ที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสงวนไว้แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ จะนำมาจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าหรือโดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าก็ได้ แต่จะต้องเป็นการจัดหาประโยชน์เป็นการชั่วคราว การจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นการให้เช่าตามข้อ 23 (1) (2) (4) หรือ (5) และจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุที่ถูกบุกรุก อาจดำเนินการจัดให้เช่าในระยะยาวตามข้อ 23 (1) (2) (4) หรือ (5) ได้ ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนดโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากกระทรวง ทบวง กรม หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งก่อน การจัดหาประโยชน์โดยวิธีจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าตามวรรคหนึ่ง จะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว และได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

ข้อ 25/117 ที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม สงวนไว้แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ จะนำมาจัดหาประโยชน์เพื่อการจัดสวัสดิการในเชิงธุรกิจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 โดยการจัดให้เช่าหรือโดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าก็ได้ ทั้งนี้ การจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าจะการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนการใช้สิทธิตามสัญญาและการบอกเลิกสัญญาดังกล่าว ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมธนารักษ์”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 35 ก หน้า 11 วันที่ 5 เมษายน 2549) ซึ่งมีความเดิมว่า “ที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสงวนไว้แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ จะนำมาจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าหรือโดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าก็ได้ แต่จะต้องเป็นการจัดหาประโยชน์เป็นการชั่วคราวการจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นการให้เช่าตามข้อ 23 (1) (2) (4) และ(5) และจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวง ทบวง กรมหรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวการจัดหาประโยชน์โดยวิธีจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าตามวรรคหนึ่ง จะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว และได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง”

เพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 49 ก หน้า 26 วันที่ 31 กรกฎาคม 2552)

ดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวง ทบวง กรม นั้น แล้วแต่ กรณี สำหรับการจัดหาประโยชน์โดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่า จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วยที่ราชพัสดุที่ใช้ประโยชน์เป็นสนามบินในความครอบครองหรือใช้ประโยชน์ของส่วนราชการและยังไม่ได้ให้บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ใช้ประโยชน์เพื่อดำเนินกิจการท่าอากาศยานจะนำมาจัดหาประโยชน์ในกิจการดังกล่าวหรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจการท่าอากาศยานและส่วนราชการที่ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยการจัดให้เช่าหรือ โดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าก็ได้ ทั้งนี้ การจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากส่วนราชการนั้น สำหรับการจัดหาประโยชน์ โดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่าจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วย

ข้อ 26 การจัดให้เช่าและการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่า ให้ดำเนินการโดยวิธีประมูลตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ จะดำเนินการโดยไม่ต้องใช้วิธีประมูลก็ได้

- (1) การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้เป็นที่อยู่อาศัย
- (2) การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้ประกอบเกษตรกรรม
- (3) การให้รัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลเช่าที่ราชพัสดุเพื่อใช้เป็นที่ดินดำเนินงาน

ของรัฐวิสาหกิจ

(4) การให้ห้องคักรอื่นของรัฐเช่าที่ราชพัสดุเพื่อใช้ดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่
(5) การให้ห้องคักรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่าที่ราชพัสดุเพื่อดำเนินการจัดหา
ประโยชน์ตามอำนาจหน้าที่

(6) การให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อใช้ในกิจการอันเป็นสาธารณกุศลที่ไม่ได้มุ่งหา
กำไร

(7) การให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่อดำเนินการในทางสงเคราะห์ข้าราชการหรือ
เพื่อสวัสดิการของข้าราชการ

(8) การให้เช่าที่ราชพัสดุอย่างอื่นหรือการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนใด
ที่คณะกรรมการที่ราชพัสดุเห็นว่า โดยสภาพไม่เหมาะสมที่จะทำการประมูลในกรณีการเช่าตาม (5)
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ 27 เงื่อนไขสัญญาเช่า ระยะเวลาการเช่า การบอกเลิกสัญญาเช่า และแบบสัญญาเช่า
ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนดอัตราค่าเช่า ค่าปรับ และ
ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการจัดให้เช่า ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ 28 การปลูกสร้างอาคารเพื่อยกกรรมสิทธิ์ให้แก่กระทรวงการคลัง ต้องใช้แบบ
แปลนการก่อสร้างที่กรมธนารักษ์กำหนด หรือที่กรมธนารักษ์ให้ความเห็นชอบแล้ว

ข้อ 29 กรณีที่สัญญาเช่าระงับเพราะเหตุที่ผู้เช่าตาย หากทายาทของผู้เช่าประสงค์จะขอ
เช่าแทนต่อไปตามสัญญาเช่าเดิม จะอนุญาตให้ทายาทนั้นเป็นผู้เช่าต่อไปจนครบกำหนดอายุสัญญา
เช่าเดิมก็ได้

ข้อ 30 รายละเอียดและเงื่อนไขของสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่า
ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ 31 ให้รัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีสิทธิใช้ที่ราชพัสดุได้โดยมิต้องเสีย
ค่าตอบแทนตามบทเฉพาะกาล หรือมีสิทธิใช้ที่ราชพัสดุตามกฎหมายอื่น รับภาระในการเสียภาษี
โรงเรือนและที่ดินภาษีบำรุงท้องที่หรือภาษีอื่นใดที่เกี่ยวกับการใช้ที่ราชพัสดุแทนกระทรวงการคลัง
ตั้งแต่วันที่ได้เข้าใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุนั้นเป็นต้นไป โดยส่งเงินค่าภาษีดังกล่าวให้แก่กรมธนา
รักษ์ภายในกำหนดเวลาอย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันก่อนวันสิ้นสุดกำหนดการชำระค่าภาษีนั้นเพื่อ
ดำเนินการต่อไปในกรณีที่มีได้มีการส่งเงินค่าภาษีดังกล่าวให้แก่กรมธนารักษ์ภายในกำหนดเวลา
ตามวรรคหนึ่งให้ส่งเงินค่าภาษีพร้อมเงินเพิ่มและค่าปรับสำหรับค่าภาษีที่ค้างชำระ ถ้ามิ ให้แก่
กรมธนารักษ์โดยเร็ว

ข้อ 32 ที่ราชพัสดุที่ส่วนราชการได้รับบริจาค โดยผู้บริจาคมีเงื่อนไขให้ส่วนราชการนั้นดำเนินการจัดหาประโยชน์และนำรายได้หรือผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุดังกล่าวไปใช้จ่ายในกิจการของส่วนราชการนั้น ให้ส่วนราชการที่ได้รับบริจาคดำเนินการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุและนำรายได้หรือผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุนั้นไปใช้จ่ายในกิจการของส่วนราชการนั้นได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อ 33 ยกเลิก 18 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 49 ก หน้า 26 วันที่ 31 กรกฎาคม 2552) ซึ่งมีความเดิมว่า “ที่ราชพัสดุที่ส่วนราชการ นอกจากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้รับบริจาค โดยผู้บริจาคมีเงื่อนไขให้ส่วนราชการนั้นดำเนินการจัดหาประโยชน์และนำรายได้หรือผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุดังกล่าวไปใช้จ่ายในกิจการของส่วนราชการนั้น ให้ส่วนราชการที่รับบริจาคดำเนินการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุและนำรายได้หรือผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุนั้นไปใช้จ่ายในกิจการของส่วนราชการนั้น ได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค การจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด”

ยกเลิกโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 49 ก หน้า 26 วันที่ 31 กรกฎาคม 2552) ซึ่งมีความเดิมว่า “ที่ราชพัสดุที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยได้รับบริจาคหรือได้มาโดยประการอื่นให้สถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวดำเนินการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุและนำรายได้หรือผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุ

หมวด 4

การส่งคืนที่ราชพัสดุ

ข้อ 34 ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุส่งคืนที่ราชพัสดุ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เลิกใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุ
- (2) มิได้ใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุตามที่ได้รับอนุญาต
- (3) ใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุไม่ครบถ้วนตามที่ได้รับอนุญาต
- (4) ใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุแตกต่างไปจากที่ได้รับอนุญาต
- (5) เข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุโดยมิได้รับอนุญาตก่อน

(6) มิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาตที่กรมธนารักษ์กำหนดนั้นไปใช้จ่ายในกิจการของสถาบันอุดมศึกษานั้นได้ตามวัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาหรือตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี”

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “ในกรณีตาม (2) ถึง (6) ให้ส่งคืนกรมธนารักษ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนดสามปีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้หรือครอบครอง หรือนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากกรมธนารักษ์ ให้ส่งคืนที่ราชพัสดุนั้น แต่ถ้าผู้ใช้ที่ราชพัสดวยังมีความจำเป็นจะต้องใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทางราชการต่อไปให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดอนุญาตดังกล่าว” กฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) 2552 ซึ่งมีความเดิมว่า “ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุส่งคืนที่ราชพัสดุ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เลิกใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุ
- (2) มิได้ใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุตามที่ได้รับอนุญาต
- (3) ใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุไม่ครบถ้วนตามที่ได้รับอนุญาต
- (4) ใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุแตกต่างไปจากที่ได้รับอนุญาต
- (5) เข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุโดยมิได้รับอนุญาตก่อน
- (6) มิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาตที่กรมธนารักษ์กำหนด

ในกรณีตาม (1) ให้ส่งคืนกรมธนารักษ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุในกรณีตาม (2) ถึง (6) ให้ส่งคืนกรมธนารักษ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนดสองปีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้หรือครอบครอง หรือนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากกรมธนารักษ์ให้ส่งคืนที่ราชพัสดุนั้น แต่ถ้าผู้ใช้ที่ราชพัสดวยังมีความจำเป็นจะต้องใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทางราชการต่อไป ให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดอนุญาตดังกล่าว” (7) เมื่อกรมธนารักษ์ได้แจ้งให้ส่งคืนตามเหตุผลจากการตรวจสอบสภาพที่ราชพัสดุตามข้อ 18 วรรคหนึ่ง หรือจากการพิจารณารายงานตามข้อ 18 วรรคสาม ของผู้ใช้ที่ราชพัสดุแล้วเห็นว่ามิที่ว่าง หรือมีการใช้ประโยชน์ไม่เหมาะสม หรือไม่คุ้มค่ากับสภาพทำเลหรือภารกิจ และที่ดินนั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ตามนโยบายรัฐบาลและภารกิจอื่นที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่ากว่าในกรณีตาม (1) ให้ส่งคืนกรมธนารักษ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุนั้นในกรณีตาม (2) ถึง (6) ให้ส่งคืนกรมธนารักษ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนดสองปีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้หรือครอบครอง หรือนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง จากกรมธนารักษ์ให้ส่งคืนที่ราชพัสดุนั้น แต่ถ้าผู้ใช้ที่ราชพัสดวยังมีความจำเป็นจะต้องใช้ที่ราชพัสดุเพื่อ

ประโยชน์ในทางราชการต่อไปให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดอนุญาตดังกล่าวในกรณีตาม (7) ให้ส่งคืนกรมธนารักษ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากกรมธนารักษ์ให้ส่งคืนที่ราชพัสดุ นั้น แต่ถ้าผู้ใช้ที่ราชพัสดุยังมีความจำเป็นจะต้องใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประโยชน์ในทางราชการต่อไป ให้ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากกรมธนารักษ์ และให้กรมธนารักษ์เสนอเรื่องให้คณะกรรมการที่ราชพัสดุเพื่อพิจารณา

ข้อ 35 เมื่อกรมธนารักษ์ได้แจ้งให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุส่งคืนที่ราชพัสดุที่ต้องส่งคืนตามข้อ 34 และผู้ใช้ที่ราชพัสดุมิได้โต้แย้งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง กรมธนารักษ์อาจพิจารณาอนุญาตให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดुरายอื่นเข้าใช้หรือครอบครองที่ราชพัสดุนั้นแทน หรือนำมาดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและภารกิจอื่นที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่า โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุนั้นส่งคืนที่ราชพัสดุก่อนก็ได้เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการคืนที่ราชพัสดุ หรือการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุและไม่สามารถทำความตกลงได้ระหว่างผู้ใช้ที่ราชพัสดุกับกรมธนารักษ์ให้กรมธนารักษ์เสนอปัญหาต่อคณะกรรมการที่ราชพัสดุเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552 ซึ่งมีความเดิมว่า “เมื่อกรมธนารักษ์ได้แจ้งให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุส่งคืนที่ราชพัสดุที่ต้องส่งคืนตามข้อ 34 และผู้ใช้ที่ราชพัสดุมิได้โต้แย้งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง กรมธนารักษ์อาจพิจารณาอนุญาตให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดुरายอื่นเข้าใช้หรือครอบครองที่ราชพัสดุนั้นแทน โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุนั้นส่งคืนที่ราชพัสดุก่อนก็ได้เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการคืนที่ราชพัสดุ หรือการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุและไม่สามารถทำความตกลงได้ระหว่างผู้ใช้ที่ราชพัสดุกับกรมธนารักษ์ ให้กรมธนารักษ์เสนอปัญหาต่อ คณะกรรมการที่ราชพัสดุเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด”

ข้อ 36 การส่งคืนที่ราชพัสดุที่มีผู้บุกรุกหรือผู้ละเมิดที่ราชพัสดุดังกล่าว ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุมิหน้าที่ดำเนินการกับผู้บุกรุกหรือผู้ละเมิดก่อนส่งคืน ทั้งนี้ เว้นแต่กรมธนารักษ์จะพิจารณาเห็นสมควรแก้ไขปัญหเอง หรือแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้ใช้ที่ราชพัสดุผู้ส่งคืน ส่วนราชการอื่น หรือผู้เกี่ยวข้องในกรณีที่กรมธนารักษ์ดำเนินการตามวรรคหนึ่งเอง ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดुरวบรวมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการได้มา หลักฐานการเข้าครอบครอง การใช้ประโยชน์ของผู้บุกรุกหรือผู้ละเมิด หรือหลักฐานอื่นๆ ให้แก่กรมธนารักษ์ ถ้าปรากฏว่ามีความเสียหาย หรือน่าจะเกิดความเสียหายใด ๆ แก่ที่ราชพัสดุ ซึ่งเป็นการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือมีเจตนาทุจริตหรือกระทำการ โดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ให้กรมธนารักษ์แจ้งข้อมูลการกระทำ

ดังกล่าวแก่หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานของผู้ใช้ที่ราชพัสดุ เพื่อดำเนินการทางวินัย และเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อไป และในกรณีที่ราชพัสดุนั้นตั้งอยู่ในจังหวัดอื่นนอกจาก กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทราบด้วย

บทเฉพาะกาล

ข้อ 37 บรรดาระเบียบและคำสั่งที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย (พ.ศ. 2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ให้มีผลบังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง กับกฎหมายฉบับนี้

ข้อ 38 ที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปกครอง ดูแล หรือ ใช้ประโยชน์โดยชอบอยู่แล้วก่อนหรือในวันที่กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ต่อไปโดยไม่ต้องขอ ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ใหม่ แต่ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน กฎหมายฉบับนี้

ข้อ 39 ที่ราชพัสดุที่รัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลปกครองดูแลหรือใช้ประโยชน์โดยชอบ อยู่แล้วก่อนหรือในวันที่กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ และได้รับการยกเว้นค่าตอบแทนการใช้ที่ ราชพัสดุ มาก่อน ให้แจ้งขอทำความตกลงเกี่ยวกับการใช้ที่ราชพัสดุดังกล่าวกับกรมธนารักษ์ภายในหนึ่งร้อย แปดสิบวัน

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 ซึ่งมีความเดิมว่า “การส่งคืนที่ ราชพัสดุที่มีผู้บุกรุกหรือละเมิดที่ราชพัสดุดังกล่าว ให้ผู้ใช้ที่ราชพัสดุมิหน้าที่ดำเนินการกับผู้บุกรุก หรือละเมิดก่อนส่งคืน ทั้งนี้ เว้นแต่กรมธนารักษ์จะพิจารณาเห็นสมควรแก้ไขปัญหาเอง หรือแก้ไข ปัญหาร่วมกับผู้ใช้ที่ราชพัสดุผู้ส่งคืน ส่วนราชการอื่น หรือผู้เกี่ยวข้องถ้าปรากฏว่ามีความเสียหาย หรือน่าจะเกิดความเสียหายใดๆ แก่ที่ราชพัสดุ ซึ่งเป็นภาระกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ อย่างร้ายแรง หรือมีเจตนาทุจริตหรือกระทำการ โดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ให้กรมธนารักษ์หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แจ้งข้อมูลการกระทำดังกล่าว ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือ หัวหน้าหน่วยงานของผู้ใช้ที่ราชพัสดุดำเนินการทางวินัยและดำเนินการเรียกร้องให้มีการรับผิดชอบ แ่งต่อไป”

แต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ และหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วโดยไม่มี การแจ้งขอใช้ที่ราชพัสดุก็ให้สิทธิการใช้ที่ราชพัสดุดังกล่าวสิ้นสุดลงเมื่อได้รับคำขอใช้ที่ราชพัสดุ ให้กรมธนารักษ์พิจารณาอนุญาตให้รัฐวิสาหกิจใช้ที่ราชพัสดุดังกล่าวโดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทนต่อไปได้ตามความจำเป็นและสมควร และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ให้รัฐวิสาหกิจนั้นปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้รัฐวิสาหกิจใช้ที่ราชพัสดุตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้คณะกรรมการที่ราชพัสดุเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดให้ไว้ ณ วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2545

สมคิด จาตุศรีพิทักษ์
(นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

หมายเหตุ :

กฎกระทรวงฯ พ.ศ.2545 เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุตามกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ในปัจจุบันและสอดคล้องกับการแบ่งส่วนราชการของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลังและเพื่อกระจายอำนาจให้ส่วนภูมิภาค จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้ กฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ปรากฏว่า ได้มีประชาชนบุกรุกที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสงวนไว้แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ รัฐบาลจึงมีนโยบายแก้ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ โดยให้กรมธนารักษ์นำที่ราชพัสดุที่ถูกบุกรุกไปจัดให้ประชาชนเช่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2549 เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง พ.ศ.2545 กำหนดให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่เป็นส่วนราชการในกรมธนารักษ์ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของอธิบดีกรมธนารักษ์ โดยไม่มีสำนักงานธนารักษ์จังหวัด ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่สามารถมอบอำนาจให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ได้ จึงขาด

ความคล่องตัวในการดำเนินงาน ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการปกครองดูแล บำรุงรักษา ไร่ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ ให้สอดคล้องกับการแบ่งส่วนราชการของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง และเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวงฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2552 เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวง ฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันมีที่ราชพัสดุที่ส่วนราชการสงวนไว้แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ สมควรจะนำมาจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าหรือโดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่น หรือเมื่อมีการตรวจสอบที่ราชพัสดุแล้วพบว่ามีที่ว่าง หรือมีการใช้ประโยชน์โดยไม่เหมาะสม หรือไม่คุ้มค่ากับสภาพทำเลหรือภารกิจอันเป็นเหตุให้การใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสมควรให้ส่งคืนกรมธนารักษ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางราชการตามนโยบายรัฐบาล และภารกิจอื่นที่เหมาะสม และมีความคุ้มค่ากว่าต่อไป ประกอบกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ.2547 ได้กำหนดให้ใช้ที่ราชพัสดุเพื่อจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการได้ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ไร่ และจัดหาผลประโยชน์ในที่ราชพัสดุได้เองสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ไร่ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุเกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี สมชาติ ศิลป์เจริญ
วัน เดือน ปี เกิด	23 ก.พ.2504
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 22 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 33 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 73 วิทยาลัยการทัพบก รุ่นที่ 53
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ผู้บังคับกองพันทหารช่างที่ 11 (ก่อสร้าง) รองผู้บังคับการกรมทหารช่างที่ 11 ผู้อำนวยการสำนักโยธาธิการ สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการ สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ
กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

ผู้วิจัย พลตรี สมชาติ ศิลป์เจริญ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่ดินออกมาเป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน และส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อภารกิจในการป้องกันประเทศ และงานด้านความมั่นคง ตลอดจนนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน การบุกรุกต้นน้ำลำธาร เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญในระดับชาติ โดยจะเห็นได้จากรัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา โดยได้แต่งตั้งให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ขึ้นเมื่อ กลางปี 2558 ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มาแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงกลาโหมพื้นที่ส่วนใหญ่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมได้มาจากการสงวน/หวงห้าม (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2478) ซึ่งกระทรวงกลาโหม ถือครองในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไป ตามสภาพของกฎหมายที่นำมาบังคับในภายหลัง (ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518) ทำให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) มีฐานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ในที่ราชพัสดุแทนกระทรวงกลาโหม จึงมีฐานะเป็นหน่วยงานครอบครอง ดูแล และใช้ประโยชน์ ทำให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ ที่กระทรวงการคลัง และกรมธนารักษ์ ได้กำหนดมาบังคับใช้ แต่เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุเป็นกฎหมายบริหารทำให้ไม่มีบทกำหนดโทษโดยเฉพาะผู้กระทำความผิดที่ราชพัสดุ (กรณีการบุกรุก) ทำให้ต้องไปอาศัยกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่ดิน (อสังหาริมทรัพย์) มาดำเนินการแทน บางกรณีการดำเนินคดีถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถบังคับคดี และหรือดำเนินการตามกฎหมายได้ รวมถึงการมอบอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้บุกรุก โดยเฉพาะด้านคดีแพ่งจะต้องขอรับมอบอำนาจจากกรมธนารักษ์เป็นรายกรณีไป ทำให้การดำเนินการดังกล่าวมีผลกระทบกับกระทรวงกลาโหมเป็นอย่างมาก ส่วนการบริหารจัดการที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์มีแนวทางการดำเนินการต่อที่ราชพัสดุที่แตกต่าง

ไปจากการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหมตามลักษณะภารกิจขององค์กร ซึ่งกรมธนารักษ์เน้นการพัฒนาที่ราชพัสดุ เพื่อสร้างรายได้ และเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินเป็นหลัก ทำให้มีวัตถุประสงค์ในการนำที่ราชพัสดุที่มีศักยภาพสูง ทำเลที่เหมาะสมในด้านธุรกิจและพื้นที่ที่มีการบุกรุกเพื่อมาดำเนินการพัฒนาจัดหารายได้เข้ารัฐโดยกรมธนารักษ์ เพิ่งเล็งว่ากระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่มีการครอบครองที่ราชพัสดุมาแต่ดั้งเดิมมากเกินความจำเป็นมีปัญหาการบุกรุกมากหากไม่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ราชพัสดุแล้วจะต้องดำเนินการส่งคืนกรมธนารักษ์เพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น สำหรับกระทรวงกลาโหมมีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องใช้ที่ดินรวมถึงที่ราชพัสดุ ซึ่งการใช้ประโยชน์จะเน้นการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายเพื่อความมั่นคงและการป้องกันประเทศ เป็นหลัก โดยในส่วนของกระทรวงกลาโหม ปัญหาการบุกรุกที่ดิน โดยเฉพาะกระทรวงกลาโหม สภาพปัจจุบันที่ดินที่อยู่ในความปกครองดูแล และใช้ประโยชน์จำนวนทั้งสิ้น 4,913,931 ไร่ ถูกรายการบุกรุก จำนวน 1,446,857 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.44 ซึ่งหน่วยที่มีการบุกรุกตามลำดับดังนี้ คือ กองทัพบก จำนวน 1,418,636 ไร่, กองทัพอากาศ 23,404 ไร่, กองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 400 ไร่ และกองทัพเรือ จำนวน 4,417 ไร่ จากข้อมูลดังกล่าว ปัญหาการบุกรุกได้มีการแก้ไขปัญหามาตามลำดับ แต่ยังคงความเป็นเอกภาพ และบูรณาการในการแก้ไขปัญหาในระดับกระทรวง เนื่องจากแต่ละเหล่าทัพ มีแนวทางและมาตรการของตนเอง ดังนั้น จึงนำไปสู่การจัดทำแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม ขึ้น ซึ่งในห้วงปี 2552 – 2557 ได้แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในความครอบครองดูแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหาร ประกอบด้วย ผู้แทนเหล่าทัพ ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และมีรองปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นหัวหน้าคณะทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินต่างๆ ในทุกพื้นที่ ของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ของกองทัพบก และได้นำปัญหาข้อขัดข้อง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขมาวิเคราะห์ ถึงแนวทางและมาตรการที่จะแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหมและได้นำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อต้นปี 2559 ซึ่งได้อนุมัติแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม และได้อนุมัติให้มีการดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละเหล่าทัพได้นำมาตรการและแนวทาง ฯ ดังกล่าว มาใช้ร่วมกับมาตรการและแนวทางของแต่ละเหล่าทัพ ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน ซึ่งการจัดทำโครงการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาวิจัยสภาพปัญหา การบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ การแก้ไขปัญหาาร่วมกันในระดับกระทรวง และระดับกองทัพบก ทั้งนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของหน่วยทหารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ข้อมูลแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา มาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ศึกษาแนวทางการปรับปรุงมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ แต่ละเหล่าทัพ และของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559
2. ขอบเขตพื้นที่
ศึกษาเฉพาะกรณีการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ และของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 และนำข้อมูลที่ได้รับ มาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ หาประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการปรับปรุง รวมทั้งการสัมภาษณ์ ผู้ดูแลการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินและผู้บุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษา สภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ข้อมูลแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ
สถานภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ จากข้อมูลที่ดินที่อยู่ในการครอบครองดูแลและใช้ประโยชน์ของเหล่าทัพ มีอยู่ประมาณ 4.9 ล้านไร่เศษ มีการบุกรุกจากราษฎร

คิดเป็นร้อยละ 39.44 โดยเฉพาะกองทัพบก มีการบุกรุกค่อนข้างสูง ประมาณ 1.41 ล้านไร่ ปัญหาโดยรวมแล้ว กองทัพบกจะเป็นหน่วยที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาามากที่สุด สำหรับกองทัพเรือและกองทัพอากาศ พบปัญหาการบุกรุกที่ดินฯ ค่อนข้างน้อยเนื่องจากมีพื้นที่ปกครองดูแลและใช้ประโยชน์น้อยกว่ากองทัพบก ซึ่งสภาพปัญหาการบุกรุกที่ดินจากภาพโดยรวมแล้ว เกิดจากปัจจัยหลักๆ 3 ประเด็น คือ

1.1 ปัญหาจากราชกรรชาติที่ดินทำกิน เป็นปัญหาหลักในการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ซึ่งปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันเป็นปัญหาระดับนโยบายของรัฐบาลที่จะต้องแก้ไข โดยรัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องเป็นอย่างมาก จึงแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในการแก้ไขปัญหา

1.2 การบุกรุกที่ดินของกลุ่มนายทุน โดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ภูเขา พื้นที่ป่า ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ผิดกฎหมาย และมีการใช้อิทธิพลข่มขู่ราชกรรและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.3 การสนับสนุนการบุกรุกที่ดินของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ การไม่ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเจตนาที่จะทุจริต ซึ่งปัญหาดังกล่าวเหล่าทัพได้มีมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในส่วนของแต่ละเหล่าทัพเอง โดยยึดหลักการและแนวทางตามกฎหมายนโยบายรัฐบาล อีกทั้งนโยบายผู้บังคับบัญชาเป็นหลักในการดำเนินการ

2. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ แนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559 ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด

สภาพปัญหาการบุกรุกที่ดิน ในภาพรวมของกระทรวงกลาโหม สรุปประเด็นที่สำคัญได้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ปัญหาส่วนใหญ่เป็นการบุกรุกที่ดินในพื้นที่ฝักเพื่อทำการเกษตรกรรมของราษฎร (ปลูกพืชไร่) และการจัดทำเป็นที่อยู่อาศัยแหล่งชุมชน และการทำธุรกิจ รวมทั้งปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ทับซ้อน การไม่ยอมรับมติ กพร.จังหวัด ของกรมธนารักษ์ การอ้างสิทธิ์การถือครองก่อนเป็นที่ของรัฐ การโต้แย้งสิทธิ์ อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ ซึ่งใช้ระยะเวลายาวนาน และระหว่างรอผลการพิสูจน์สิทธิ์จะมีการปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่ การก่อสร้างอาคารถาวร และสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้น การแก้ไขปัญหาของหน่วย ส่วนมากได้มีการแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้บุกรุก การใช้สิทธิ์ทางศาลฟ้องร้องคดี และการสนับสนุนข้อมูลการพิสูจน์สิทธิ์ของ กพร.จังหวัด ตลอดจนได้ดำเนินการจัดทำแผนการเคลื่อนย้ายราษฎรผู้บุกรุกออกจากพื้นที่ตามนโยบายของแต่ละเหล่าทัพ

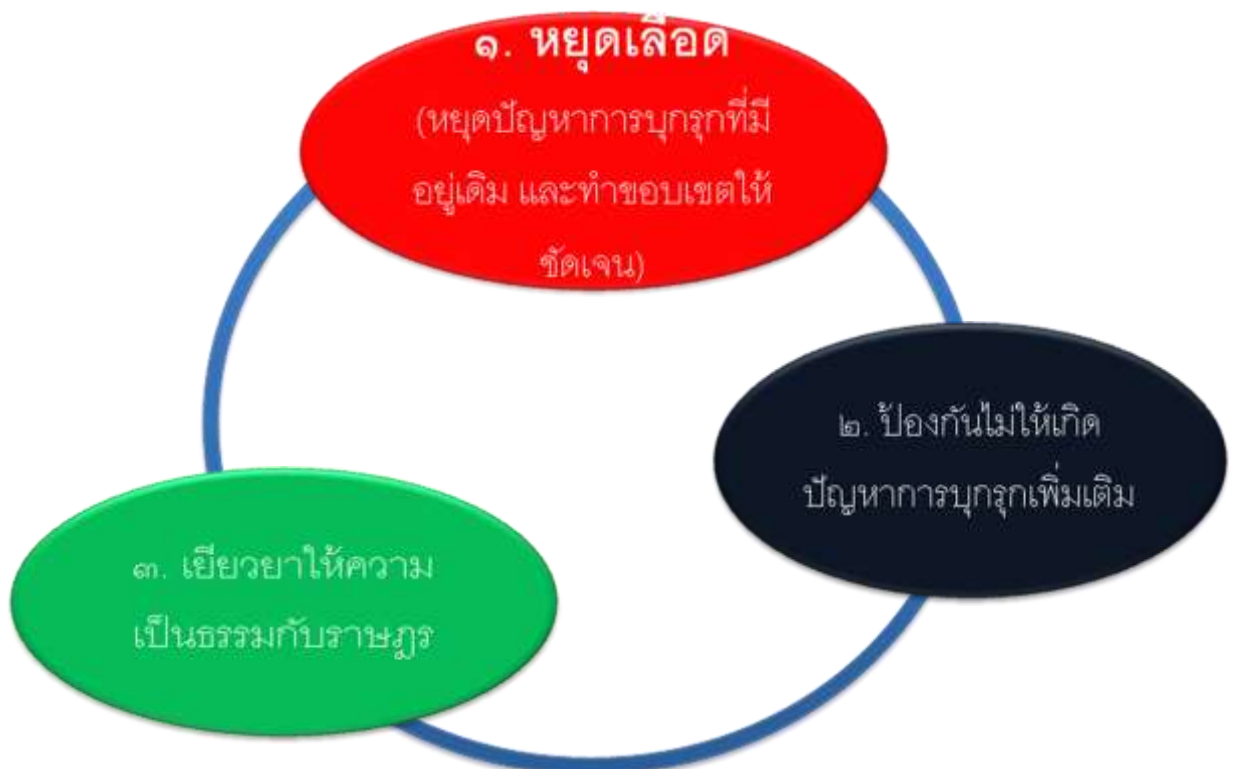
2.2 ปัญหากฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดหาประโยชน์ ในที่ราชพัสดุที่ถูกบุกรุกโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้ที่ราชพัสดุ พ.ศ.2556 ปัญหาการ ไม่มีผู้แทนของหน่วยทหารในคณะกรรมการ กบร.จังหวัด, ปัญหาไม่มีการมอบอำนาจให้หน่วย ทหารในพื้นที่เป็นผู้แทนในการคัดค้าน การออกเอกสารสิทธิ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งคณะทำงานฯ ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเดินทางตรวจพื้นที่ และประชุมร่วมกับหน่วย ราชการที่เกี่ยวข้องแล้วจึงสรุปเป็นแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม

ต่อมา รมว.กท. ได้อนุมัติแนวทางและมาตรการ มาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุก ที่ดินของกระทรวงกลาโหม เมื่อ 15 ม.ค.59 ตามหนังสือ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (คณะทำงานฯ) ที่ ต่อ กท 0222/2319 ลง 8 ม.ค.59

โดยมีแนวคิดในการจัดทำ 3 แนวทาง ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน คือ

- 1) การหยุดปัญหาการบุกรุกที่ดินที่มีอยู่เดิม
- 2) การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินเพิ่มเติม
- 3) การเยียวยาให้ความเป็นธรรมกับราษฎร

ภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม 3 ยุทธศาสตร์

จากแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่โมเดลแนวทางและมาตรการ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

ภาพที่ 2 แนวทางและมาตรการ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม

วิเคราะห์ เปรียบเทียบ กับแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ

วิเคราะห์ มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ มีลักษณะการแก้ไขปัญหาคล้ายกัน ในลักษณะเป็นรูปธรรม คือ การแบ่งประเภทที่ดินตามวัตถุประสงค์การใช้งาน การแบ่งประเภทการบุกรุกที่ดิน ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหา และแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในเชิงรูปธรรม โดยเฉพาะประเภทของที่ดินแต่ละเหล่าทัพ มีลักษณะที่ต่างกับของกระทรวงกลาโหม คือ ในส่วนของกระทรวงกลาโหมมีความชัดเจนในการอ่อนตัว โดยมีการแยกประเภทพื้นที่ ที่ให้ราษฎรไว้ใช้ประโยชน์ร่วมด้วย ซึ่งต่างจากเหล่าทัพ ที่มีการแบ่งประเภทที่มีลักษณะแข็งตัวกล่าว คือ ไม่มีความยืดหยุ่นหรือผ่อนปรน หรือมีการผ่อนปรนแต่น้อยที่จะให้ราษฎรใช้พื้นที่ร่วมกับฝ่ายทหารได้ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินก็เช่นกัน ในส่วนของกระทรวงกลาโหม จะมีการรวมพื้นที่ที่ใช้

ประโยชน์ร่วมกันของแต่ละเหล่าทัพ เช่น พื้นที่ยุทธการ พื้นที่ฝึกและการบิน พื้นที่สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ขั้นตอนการปฏิบัติของเหล่าทัพ ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับปฏิบัติตามมติของ กบร. แต่แนวทางของกระทรวงกลาโหมมีความชัดเจนในการปฏิบัติ เช่นการใช้สิทธิในการดำเนินคดีต่อผู้ทางศาล แนวทางการปฏิบัติระหว่างมาตรการพิสูจน์ของ กบร. ซึ่งมีปัญหาในการพิสูจน์สิทธิในระยะเวลาอันยาวนาน อาจถึง 5 – 10 ปี ส่วนของ กระทรวงกลาโหม ได้มีการวางแผนแนวทางปฏิบัติในระหว่างนี้อย่างชัดเจน ตลอดจนการปฏิบัติหลังจากการพิสูจน์สิทธิของ กบร. แล้ว ซึ่งแนวทางของกระทรวงกลาโหม นั้นจะเป็นแนวทางในภาพรวมและมองภาพกว้างในการปฏิบัติให้แต่ละเหล่าทัพ มีการปฏิบัติร่วมกันได้ เป็นการบูรณาการในการปฏิบัติ และหากเพิ่มเติมการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยากับประชาชนแล้วหรือ ราษฎร ในลักษณะของนามธรรม เช่น การปฏิบัติจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ การแจ้งเตือน การให้ความรู้ ตลอดจนการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ให้มีความรู้ด้านกฎหมายที่ดินที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น มีสำนึกในการรักษาที่ดินของทางราชการ หากเพิ่มงานด้านการปฏิบัติการจิตวิทยาดังกล่าวเข้าไปแล้ว จะเป็นการเพิ่มประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างมาก

เปรียบเทียบ มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ในที่ดิน การกำหนดหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยการอ้างอิงกฎหมาย กฎระเบียบ ตามสภาพที่ดินนั้นๆ เช่น ที่ราชพัสดุ ที่ป่าไม้ ที่สาธารณะประโยชน์ เป็นต้น ดังนั้น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จึงมีลักษณะเข้มข้นของการปฏิบัติงานไม่เท่ากัน เช่น ที่ราชพัสดุ มีกฎหมายลงโทษแก่ผู้บุกรุก และการให้อำนาจหน้าที่กับเจ้าหน้าที่น้อยกว่า และบทลงโทษสูงกว่า ที่ป่าสงวนซึ่งมีกฎหมายป่าสงวน ดังนั้น แนวทางในการปฏิบัติงานจึงต้องยึดหลักการปฏิบัติตามกฎหมาย ตามสภาพที่ดินนั้นๆ ตามแต่ละเหล่าทัพให้ประโยชน์ต่อไป

สรุป

มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของแต่ละเหล่าทัพ ภาพโดยรวมแล้ว ยังเป็นการมุ่งเน้นการปฏิบัติงานในเชิงรูปธรรมของเจ้าหน้าที่ และการปฏิบัติต่อราษฎรผู้บุกรุก ตามกฎหมายยังขาดการปฏิบัติงานในรูปแบบนามธรรม และการปฏิบัติการจิตวิทยากับราษฎรผู้บุกรุกและเจ้าหน้าที่ ตลอดจน การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน ของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีกฎหมายรองรับแตกต่างกัน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานบางพื้นที่เข้มข้นมาก บางพื้นที่มีความเข้มข้นน้อย ตามแต่ละกฎหมายที่ใช้นั้นๆ ดังนั้น แต่ละเหล่าทัพจึงมีการปฏิบัติ

บางอย่างคล้ายกัน บางอย่างแตกต่างกัน หากมีการรวมการปฏิบัติตามแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในภาพรวมของกระทรวงกลาโหมแล้ว จะทำให้ทุกเหล่าทัพสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติเช่นเดียวกันได้ต่อไป

3. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา มาตรการการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2559

จากผลการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครอง ฯ ของกระทรวงกลาโหม ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครอง ฯ ของกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นการปรับปรุงโครงสร้าง การบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการบูรณาการ โดยมีเป้าหมายในการนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นได้แก่ ปัจจัยด้านกำลังพล งบประมาณ, ระเบียบ คำสั่ง และนโยบาย, วิธีการบริหารจัดการของกระทรวงกลาโหม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยการบูรณาการจะประสบความสำเร็จได้ต้องปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการและขั้นตอนการบูรณาการการทำงานร่วมกันภายในกระทรวงกลาโหม พร้อมทั้งมีกรอบแนวทางในการบูรณาการอย่างชัดเจน มีการระดมความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องของกระบวนการทำงาน พร้อมทั้งการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและประเมินศักยภาพของพื้นที่ กำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา และลงสำรวจความต้องการร่วมกันจะได้นำไปสู่การปฏิบัติ และ/หรือการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหม นอกจากจะมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในด้านการปฏิบัติงานแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ องค์ความรู้ในด้านกฎหมายที่ราชพัสดุและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งการมีภาวะผู้นำสูงในการปฏิบัติหน้าที่ และจำเป็นต้องมีการจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้การบูรณาการด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหมสามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ และ/หรือการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.1 ควรมีการเปิดหลักสูตร ฝึกอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงานและด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับเจ้าหน้าที่ตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบูรณาการและการบังคับใช้กฎหมาย

1.2 ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรและผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของกระทรวงกลาโหม ต้องเน้นย้ำให้ผู้บังคับหน่วยขึ้นตรงของกระทรวงกลาโหม ที่รับผิดชอบงานด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหม ให้ความสำคัญ กวดขัน และกำกับดูแลการดำเนินงานเกี่ยวกับที่ดินในความรับผิดชอบตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรมตามแนวทางและมาตรการที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

1.3 จัดทำ ปรับปรุง ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ และคู่มือที่ใช้ปฏิบัติงานด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหมให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.4 จัดสรรงบประมาณ และกำกับดูแล การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ดังนี้

1.4.1 สำหรับการบริหารจัดการและดูแลที่ดินของกระทรวงกลาโหม ให้เพียงพอและตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์กับกระทรวงกลาโหมอย่างสูงสุด

1.4.2 การสนับสนุน งบประมาณสำหรับการสร้างรั้วแสดงอาณาเขตที่ดินและป้องกันการบุกรุกให้กับที่ดินหลายแปลงอยู่ห่างไกลที่ตั้งหน่วยรับผิดชอบดูแล เช่น พื้นที่ฝึกในปัจจุบันไม่มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะให้หน่วยระดับกองพลฝึกได้ หรือใช้ฝึกยิงกระสุนปืนใหญ่ที่มีระยะไกล 40 กิโลเมตร เป็นต้น เนื่องจากถูกบุกรุกที่อยู่อาศัยและที่ทำกินหรือที่ตั้งส่วนราชการจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดสรรงบประมาณมาสร้างรั้วรอบพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ เพื่อให้มีพื้นที่เพียงพอที่จะใช้ในอนาคต และพื้นที่ที่ล้อมแหลมต่อการบุกรุก จะต้องสร้างรั้วเพื่อแสดงอาณาเขตความเป็นเจ้าของและป้องกันการบุกรุกเพิ่มเติมของราษฎร โดยแบ่งทำเป็นรายปี ที่ดินจะได้ไม่ถูกบุกรุกจนไม่มีพื้นที่ฝึกต่อไปในอนาคต

1.4.3 ค่าใช้จ่าย และค่าช่วยเหลือในการต่อสู้คดี กรณีกำลังพลที่รับผิดชอบงานที่ดินของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นไปตามแนวทาง ระเบียบ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงกลาโหมรวมถึงได้ปฏิบัติตามกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องแล้ว โดยเฉพาะการบุกรุกที่ดินของกระทรวงกลาโหม ทั้งในกรณีที่กระทรวงกลาโหม (กำลังพล) ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษ จนมีผลทำให้ต้องฟ้องร้องดำเนินคดี และกระทรวงกลาโหม (กำลังพล) ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีก็ตาม

1.5 กำหนดมาตรการเร่งรัด และติดตามที่ราชพัสดุในความรับผิดชอบของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหม ที่ยังไม่ได้ดำเนินการขออนุญาตหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน และหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล) เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำคัญด้านที่ดินในความครอบครองของกระทรวงกลาโหมซึ่งถือว่ามีความจำเป็นทางฎาหมายโดยให้หน่วยตามสายงานที่ดินของ

กระทรวงกลาโหมที่ยังไม่ดำเนินการประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและของงบประมาณในส่วนที่จะใช้ดำเนินการมายังกระทรวงกลาโหมเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุนในการดำเนินการดังกล่าวต่อไป

1.6 การปรับปรุง จัดทำ และรวบรวมฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดูแลที่ดิน รวมถึงที่ราชพัสดุในความครอบครอง ฯ ของกระทรวงกลาโหม ที่ยังไม่ถูกต้องทันสมัยและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรในระบบที่ดินของกระทรวงกลาโหม ให้เป็นระบบด้วยการจัดเก็บที่ดินสมัย (ระบบสารสนเทศ) และนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และสำรวจระยะไกล (RS) มาช่วยในการจัดทำฐานข้อมูลด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหมให้ทันสมัย ถูกต้อง และสามารถใช้งานได้ตามที่ต้องการ โดยเฉพาะการใช้เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลด้านที่ดิน การพิสูจน์สิทธิ์ และการดำเนินคดี

1.7 ประสานงานและหารือกับสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, กองบัญชาการกองทัพไทย, กองทัพเรือ, และกองทัพอากาศ ในวาระการประชุมของคณะทำงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในความครอบครอง ดูแล ใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหาร โดยมีรองปลัดกระทรวงกลาโหม (สายส่งกำลังบำรุง) เป็นประธานฯ เพื่อดำเนินการพิจารณาการขอแยกที่ราชพัสดุมาปกครองดูแลเองเพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการที่ราชพัสดุจากกระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบหรือต้องรับมอบอำนาจจากกรมธนารักษ์ในการดำเนินการต่อที่ราชพัสดุในความครอบครอง ฯ ของกระทรวงกลาโหมและ เหล่าทัพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงบริหารจัดการ

2.1. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนแนวทางการบูรณาการการบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความครอบครอง ฯ ของกระทรวงกลาโหม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนของการบูรณาการเปิดโอกาสให้มีการระดมสมอง และรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการงานด้านที่ดินต่อไป

2.3 กระทรวงกลาโหมจะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมให้ทันสมัย เพื่อให้สอดคล้อง และรองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2.4 การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการที่ดินของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหม และคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือที่ปรึกษาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่ดินในความรับผิดชอบของหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหมเท่าที่จำเป็น ร่วมกันบูรณาการในการแก้ไขปัญหาทางด้านที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม เพื่อให้เป็นไปตามหลักการนโยบายของปลัดกระทรวงกลาโหม ในด้านที่ดิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นรูปธรรม

2.5 เพิ่มอัตราและบรรจุกำลังพลของหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านที่ดินของกระทรวงกลาโหมตามความเหมาะสมและเพียงพอในการปฏิบัติงาน

2.6 วางแผนและกำกับดูแลการใช้ประโยชน์ในที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ของกระทรวงกลาโหมอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดกับกระทรวงกลาโหม

2.7 ผู้บังคับหน่วยทุกระดับชั้นจะต้องทราบดีถึง กำกับดูแล และมีมาตรการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน (ที่ราชพัสดุ) ในความรับผิดชอบของตน ให้เป็นไปตามระเบียบ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงกลาโหมและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์

2.8 เร่งรัดดำเนินการต่อสถานะภาพข้อมูลการบุกรุกที่ดินรวมถึงที่ราชพัสดุในความครอบครองฯ ของกระทรวงกลาโหม ที่ยังไม่มีข้อมูลที่สามารถยืนยันรายละเอียดที่ชัดเจนทั้งจำนวนเนื้อที่ และจำนวนผู้ที่บุกรุกได้อย่างถูกต้อง รวมถึงผลการดำเนินการของหน่วยต่อการแก้ไขดังกล่าวจากหน่วยตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหม รวมถึงข้อมูลของคณะทำงานประสานการจัดการที่ดินของกระทรวงกลาโหม เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความจำเป็นที่กระทรวงกลาโหมต้องทราบสถานะภาพการบุกรุกที่แท้จริงเพื่อนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาในภาพรวมของกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะหน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินของกระทรวงกลาโหมทุกหน่วย จะต้องตรวจสอบและรายงานข้อมูลการบุกรุก รวมถึงผลการดำเนินการต่อการบุกรุกที่ดินในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยตามความเป็นจริง ให้กระทรวงกลาโหมทราบ โดยหน่วยตามสายงานที่ดินของเหล่าทัพ และคณะทำงานประสานการจัดการที่ดินของกระทรวงกลาโหม จะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินของกระทรวงกลาโหมทุกหน่วย และรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องในภาพรวมพร้อมแนวทางแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อรายงานให้กระทรวงกลาโหมทราบในภาพรวมต่อไป

2.9 ให้นำหน่วยตามสายงานที่ดิน เร่งรัด ดำเนินการ ประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อปฏิบัติตามผลการประชุมระหว่างกรมธนารักษ์กับผู้แทนกระทรวงกลาโหม ในการประชุมหารือแก้ไขปัญหาการบุกรุกและการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกรมธนารักษ์ในพระราชพัสดุ ที่อยู่ในความครอบครองใช้ประโยชน์ของหน่วยงานทางทหารเป็นไปแนวทางเดียวกัน เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2558 เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์กับกระทรวงกลาโหมอย่างสูงสุดแล้ว รายงานผลให้กระทรวงกลาโหมทราบ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในความครอบครองดูแล และใช้ประโยชน์ของกระทรวงกลาโหม ในการนำไปปฏิบัติ ว่าเกิดประโยชน์เพียงใด

3.2 ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลด้านที่ดินในรูปแบบที่ทันสมัย โดยการนำระบบสารสนเทศมาใช้กับที่ดินในความครอบครองดูแล และใช้ประโยชน์ของกระทรวงกลาโหม

3.3 นำผลการวิจัยไปทำการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับ การปรับโครงสร้างหน่วยงานตามสายงานที่ดินของกระทรวงกลาโหม